

รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ชุดโครงการเรื่อง

การพัฒนารูปแบบการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเสริมสร้างความ
เข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

The Development of Organic Agriculture Business Management
Model for Sustainable Strength of Community Entrepreneurs

โดย

ดลกร ขวัญคำ ภูษณิศ เตชเถกิง ปรีดา ศรีนฤวรรณ จำเนียร บุญมาก
รัชनिया บังเมฆ จัตร ชูชื่น ศิริกุล ตูลาสมบัติ ประเสริฐ จรรยาสุภาพ
เพ็ญดาว นทีวุฒิกุล สิริวีร์ อินจินดา

รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ชุดโครงการ : การพัฒนารูปแบบการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเสริมสร้างความ
เข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน
The Development of Organic Agriculture Business Management
Model for Sustainable Strength of Community Entrepreneurs

ได้รับการจัดสรรงบประมาณวิจัย : ประจำปี 2551
จำนวนเงิน 853,500 บาท

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : นางดลกร ขวัญคำ
ผู้ร่วมโครงการ : นางสาวภูษณิศา เตชเถกิง นายปรีดา ศรีนฤวรรณ นายฉัตร ชูชื่น
นายจำเนียร บุญมาก นางสาวรัชनिया บังเมฆ นางสาวศิริกุล ตูลาสมบัติ
นายประเสริฐ จรรยาสุภาพ นางสาวเพ็ญดาว นทีวุฒิกุล
นางสาวสิริวีร์ อินจินดา

งานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์
วันที่ 19 เมษายน 2553

สารบัญเรื่อง

	หน้า
สารบัญตาราง	(ก)
สารบัญภาพ	(ข)
บทคัดย่อ	(ค)
Abstract	(จ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	18
1.3 ประโยชน์จากการวิจัย	19
1.4 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	19
1.5 ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	20
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	21
2.1 โครงการเชิงยุทธศาสตร์: เกษตรอินทรีย์	21
2.2 สถานการณ์การผลิตเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ	22
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 แผนการดำเนินงาน	30
3.2 สถานที่ดำเนินการวิจัย	31
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	31
3.4 การสุ่มตัวอย่าง	32
3.5 เครื่องมือในการวิจัย	32
3.6 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	33
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	33

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของ วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

4.1 บทนำ	34
4.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	34
4.3 สรุปรงานวิจัย	34
4.4 อภิปรายผลการวิจัย	40
4.5 ข้อเสนอแนะ	42
4.6 เอกสารอ้างอิง	44

บทที่ 5 การพัฒนารูปแบบการจัดการการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

5.1 บทนำ	45
5.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	45
5.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย	46
5.4 สรุปผลการวิจัย	48
5.5 อภิปรายผลการวิจัย	52
5.6 ข้อเสนอแนะ	55
5.7 เอกสารอ้างอิง	59

บทที่ 6 การเสริมสร้างสมรรถนะทางด้านทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต เกษตรอินทรีย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

6.1 บทนำ	61
6.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	61
6.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย	61
6.4 สรุปผลการวิจัย	62
6.5 อภิปรายผลการวิจัย	65
6.6 ข้อเสนอแนะ	67
6.7 เอกสารอ้างอิง	69

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

หน้า

บทที่ 7 การเพิ่มศักยภาพด้านการบริหารการผลิตของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

เพื่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

7.1 บทนำ	71
7.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	71
7.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย	71
7.4 สรุปผลการวิจัย	75
7.5 อภิปรายผลการวิจัย	80
7.6 เอกสารอ้างอิง	81

บทที่ 8 การวิเคราะห์และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ สำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่

8.1 บทนำ	83
8.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	83
8.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย	84
8.4 สรุปผลการวิจัย	88
8.5 อภิปรายผลการวิจัย	88
8.6 เอกสารอ้างอิง	90

บทที่ 9 ระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

9.1 บทนำ	91
9.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	92
9.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย	92
9.4 สรุปผลการวิจัย	93
9.5 อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	95
9.6 เอกสารอ้างอิง	96

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

หน้า

บทที่ 10 พัฒนาระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหารของกลุ่มเกษตรกร ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์เพื่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน	
10.1 บทนำ	98
10.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	98
10.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย	99
10.4 สรุปผลการวิจัย	100
10.5 อภิปรายผลการวิจัย	102
10.6 ข้อเสนอแนะ	104
10.7 เอกสารอ้างอิง	105
บทที่ 11 การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	
11.1 บทนำ	107
11.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	107
11.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย	107
11.4 สรุปผลการวิจัย	108
11.5 อภิปรายผลการวิจัย	116
11.6 ข้อเสนอแนะ	120
11.7 เอกสารอ้างอิง	123
บทที่ 12 สรุปผลและข้อเสนอแนะจากการวิจัย	125
12.1 สรุปผลการวิจัย	125
12.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	129
ภาคผนวก	134
ประวัตินักวิจัย	135

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตลาดอาหารเกษตรอินทรีย์หลัก	4
2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผักอินทรีย์กับผักประเภทต่าง ๆ	5
3 จำนวนฟาร์ม พื้นที่ และปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย พศ. 2545	7
4 ความแตกต่างระหว่างเกษตรอินทรีย์ กับเกษตรเคมี	23
5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ และสถานที่เก็บข้อมูลใน จ.เชียงใหม่	32

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	29
5.1 กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค	47
5.2 แสดงรูปแบบการจัดการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ใน จ.เชียงใหม่	50
5.3 แสดงข้อเสนอแนะรูปแบบการจัดการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดเชียงใหม่	56
6.1 แสดงกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์	62
6.2 สรุปรูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ใน จังหวัด เชียงใหม่	64
6.3 รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เหมาะสมของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ใน จังหวัด เชียงใหม่	68
7.1 ระบบการผลิต	73
7.2 วัฏจักรของการบริหาร	73
7.3 การใช้พลาสติกคลุมแปลง	78
7.4 แนวทางการเพิ่มศักยภาพการจัดการการผลิตเกษตรอินทรีย์	79
8.1 แนวทางการใช้ระบบสารสนเทศในยุคปัจจุบัน	84
8.2 ระบบสารสนเทศ ชนิด สำหรับผู้บริหารทั้ง ระดับ	86
8.3 ระบบสารสนเทศเป็นมากกว่าองค์กร	87
9.1 หน้าจอแรกของเว็บไซต์	94
9.2 หน้าจอหลักการและเหตุผลเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์	95
11.1 รูปแบบการบริหารการเงินของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	110
11.2 แบบฟอร์มการวางแผนกำไรของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	112
11.3 แบบฟอร์มการบันทึกเงินสดรับ – จ่ายของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	114
11.4 แบบฟอร์มงบกำไรขาดทุนของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	115
11.5 รูปแบบการบริหารการเงินที่เหมาะสมสำหรับผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์	121
12.1 แสดงองค์ประกอบในการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมสำหรับวิสาหกิจชุมชน	133

การพัฒนารูปแบบการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

The Development of Organic Agriculture Business Management Model for Sustainable Strength of Community Entrepreneurs

ดลกร ขวัญคำ ภูษณิศา เตชเถกิง ปรีดา ศรีนฤวรรณ จำเนียร บุญมาก รัชเนีย บังเมฆ
ประเสริฐ จรรยาสุภาพ ศิริกุล ตูลาสสมบัติ ฉัตร ชูชื่น เพียงดาว นทีวุฒิกุล สิริวีร์ อินจินดา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษารูปแบบการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมให้กับวิสาหกิจชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาถึง ลักษณะของผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ความต้องการ พฤติกรรมรวมถึงแรงจูงใจและความรู้สึกต่อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ การจัดการตลาด การเสริมสร้างสมรรถนะด้านทรัพยากรมนุษย์ การเพิ่มศักยภาพการบริหารด้านการผลิต การพัฒนาระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหาร การสร้างความเข้มแข็งทางการเงิน การวิเคราะห์และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศ และระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก และเชิงปริมาณโดยการออกแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อาชีพรับราชการ เป็นคนชนชั้นกลางขึ้นไป อยู่ในวัยกลางคนได้ให้ความสำคัญต่อสุขภาพ และต้องการดูแลสุขภาพของครอบครัว มีทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ผู้บริโภครู้สึกพอใจในเรื่องที่ผู้จำหน่ายสามารถให้คำแนะนำและพอใจสถานที่จำหน่ายเดินทางสะดวกในการซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ส่วนรูปแบบการจัดการการตลาด ผลิตภัณฑ์ต้องผ่านกระบวนการแบบปลอดสารเคมีทุกขั้นตอน แต่ขาดความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ และความต่อเนื่องในการผลิต ผลิตภัณฑ์เป็นไปตามฤดูกาล การกำหนดราคา ใช้วิธีการประชุมกับสมาชิกเพื่อกำหนดราคา ร่วมกันแต่ยังขาดเสถียรภาพ การจัดจำหน่ายจำหน่ายโดยตรงไปยังผู้บริโภค ในรูปแบบของตลาดนัด ตลาดเฉพาะ และตลาดทั่วไป การส่งเสริมการตลาด ใช้ทุกเครื่องมือในการสื่อสารกับผู้

ข้อ รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าด้วย แต่ยังขาดงบประมาณอยู่มาก ทางด้านทรัพยากรบุคคล เกิดจากความต้องการที่เหมือนกันของเกษตรกรคือ ต้องการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ต้นทุนการทำเกษตรเคมีเพิ่มขึ้น เกษตรกรยังมีความรู้ด้านการจัดการเกษตรอินทรีย์น้อย การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกขาดความต่อเนื่อง ด้านการผลิต มีการวางแผนผลิตแบ่งพื้นที่เพาะปลูกแต่ละประเภทผสมผสานกันไป ไม่มีการบันทึกต้นทุนการผลิตทางการบัญชี ยังไม่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานการรับรองเกษตรอินทรีย์ ส่วนทางด้านบัญชีการเงิน สมาชิกที่ทำหน้าที่บันทึกบัญชีไม่มีความรู้และขาดทักษะทางด้านบัญชี จึงบันทึกรายการโดยใช้การจดบันทึกช่วยจำตามความเข้าใจของผู้บันทึก ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการบัญชี ข้อมูลที่ได้จึงขาดความน่าเชื่อถือและไม่สามารถจัดทำข้อมูลได้ตามความต้องการใช้งานเพื่อการวางแผนและตัดสินใจในกิจกรรมการดำเนินงานได้ ฉะนั้นระบบบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มฯ คือเป็นระบบบัญชีที่ใช้การบันทึกบัญชีอย่างง่าย และบันทึกบัญชีโดยใช้ระบบใบสำคัญ กำหนดให้มีผังบัญชี สมุดเงินสดรับและสมุดเงินสดจ่ายซึ่งเป็นสมุดบันทึกบัญชีขั้นต้น สมุดทะเบียนสินทรัพย์ แบบฟอร์มบันทึกต้นทุนการผลิต เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับเงินและใบสำคัญจ่ายเงิน รายงานรายรับรายจ่ายประจำเดือน จนสามารถทำบดุล และงบกำไรขาดทุนเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจในเชิงธุรกิจได้จริง ปัญหาของกลุ่มคือไม่มีการควบคุมทางการเงิน การขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน ดังนั้นทางคณะวิจัยได้สร้างเครื่องมือการการเงินคือ แบบฟอร์มบันทึกข้อมูลเพื่อใช้วางแผนทางการเงินและควบคุมเงินสดของกลุ่มฯ

สำหรับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศ และระบบฐานความรู้กลุ่มเกษตรกรยังขาดความรู้ในการเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่มีความถนัดในการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี และกลุ่มเกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของระบบฐานความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ทำให้ระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังไม่บรรลุผล

ดังนั้นงานวิจัยนี้ ได้นำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันได้ ควรประยุกต์วิธีการด้านธุรกิจดังนี้ การรู้ถึงความต้องการ แรงจูงใจ ที่ส่งผลถึงพฤติกรรมของผู้ซื้อ เพื่อนำมาบริหารจัดการในองค์กร โดยการนำมาวางแผนการตลาด การผลิต การจัดการด้านบุคคล และด้านการเงินและบัญชี เก็บรวบรวมข้อมูลในระบบสารสนเทศทำให้ง่ายต่อการนำข้อมูลไปตัดสินใจ วางแผนขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป แต่ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือ จากองค์กรภาครัฐ และเอกชน ให้ความรู้และแก้ปัญหาอุปสรรคที่กล่าวมา ก็จะทำให้ธุรกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืนได้จริง

Abstract

This research was conducted to study on organic business management for community enterprise. It was focused on the characteristic, attitude, the demand, behavior, including with the motivation of participants interested in organic agricultural. Moreover, marketing management, the increasing of human resources' capability, the increasing of production management's potentiality, accounting and financing system managing development, including with the increasing of financing strengthen were clarified. After that, the analysis and database development for information system were created, especially in the area of organic business knowledge base system for organic product farmers of community enterprise.

Quantitative technique showed that middle class woman in middle age played an important role in organic product consumption because of health care reason. The positive attitude of participants also showed the clear sign in the part of the suggestion from distributors, and convenient location in products purchase. More focus on distribution point expanding in varieties markets and organic product authentic increasing from the group were proposed in marketing management.

Qualitative technique illustrated that human resource should be invested more in the area of knowledge management, furthermore, production management of the group showed the variety of growing plants plan but lacked of production cost record, and they did not concentrate on organic authentic standard. Besides, the weakness of the group demonstrated in lacking of skill and knowledge in accounting and financing, then the simple basic accounting should be established. Further problems have also been found in uncontrolled finance, and lack of cash flow. The research team has constructed financial tool information form record for financial control and cash flow control. IT base system and knowledge base system were still in less attention, these affected the region organic agricultural knowledge base system.

Finally, the research have manifested and suggested , how organic agricultural community enterprise could be improved its performance in term of management.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ผู้บริโภคทั่วโลกมีความสนใจในอาหารปลอดภัยหรือผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษเพิ่มขึ้น ซึ่งรวมถึงความกังวลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในอนาคต ผู้บริโภคได้พิจารณาถึงสารฆ่าแมลงที่ตกค้างในผลิตภัณฑ์ ทำลายสัตว์ป่า เกษตรกรและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยเหล่านี้มีส่วนทำให้เกิดความต้องการผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดสารพิษเช่นกัน ทำให้มูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์โลกในปัจจุบันสูงขึ้น โดยมูลค่าตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั่วโลกอยู่ที่ประมาณ 1.5 ล้านล้านบาท และคาดว่าจะในปี พ.ศ. 2573 จะเพิ่มขึ้นประมาณ 56% (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2551)

รัฐบาลไทยได้สนับสนุนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์ให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อความปลอดภัย ของผู้บริโภค โดยเน้นส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรกรรมทางเลือก และเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร ชุมชนเกษตรกร และผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานแปรรูป และบรรจุภัณฑ์ของสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาด ให้เป็นศูนย์กลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปรับทิศทางการผลิตภาคเกษตรใหม่ ให้สอดคล้องสถานการณ์โลก ไทยมีโอกาสจะผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ทั้งเพื่อป้อนตลาดในประเทศและส่งออก นโยบายลดการใช้สารเคมีในระบบการผลิตและเตรียมความพร้อมให้ประเทศไทยเป็นครัวโลก ถือเป็นก้าวสำคัญในการจูงใจให้เกษตรกรหันไปทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อผลิตอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัยในเชิงพาณิชย์ สำหรับตลาดหลักในการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์จากทั่วโลก ได้แก่ ยุโรปและสหรัฐฯ (ส่วนแบ่งตลาดรวมกันประมาณ 97%) ที่เหลือได้แก่ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญของไทยในปัจจุบัน คือ สหรัฐฯ สหภาพยุโรป โดยเฉพาะเยอรมนี อังกฤษ ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีอัตราขยายตัวโดดเด่น คือ ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ส่วนสินค้าเกษตรที่ความต้องการยังมีแนวโน้มเพิ่มต่อเนื่อง คือ ผลไม้เมืองร้อน ทั้งสดและตากแห้ง ผัก ธัญพืช รวมทั้งสินค้าเกษตรแปรรูป โดยเฉพาะอาหารแปรรูป และขนมขบเคี้ยว สินค้าเกษตรอินทรีย์หลักของไทย ได้แก่ ข้าว (ประมาณ 80 %) ผัก พืชไร่ และผลไม้ ซึ่งในแง่ของการส่งออกมีสัดส่วนตลาดเพียงประมาณ 0.02% ของสินค้าส่งออกของไทยทั้งหมด (ไม่เกิน 1,000 ล้านบาทต่อปี) (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2551)

จากที่สินค้าเกษตรอินทรีย์ขยายตัวมากโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาทำให้การตลาดของสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้เปลี่ยนไป การตลาดเกษตรอินทรีย์มีลักษณะคล้ายกันกับการตลาดของสินค้าเกษตรทั่วไป อาจจะแตกต่างที่กลุ่มผู้บริโภคซึ่งเป็นเป้าหมายบ้าง ตลาดท้องถิ่นเป็นตลาดที่เน้นความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างผู้ผลิต-ผู้บริโภค ตลาดดังกล่าวจะจำหน่ายผลผลิตที่ผลิตขึ้นในละแวกใกล้เคียง อาจจำหน่ายโดยเกษตรกรเอง และเป็นการซื้อหาโดยผู้บริโภคสุดท้ายที่เป็นการขายปลีก ซึ่งเกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนมากกว่าตลาดอื่นเนื่องจากเกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตให้กับผู้บริโภคได้โดยตรงมากที่สุด ประโยชน์อีกประการหนึ่งของตลาดท้องถิ่นก็คือ การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม เพราะเมื่อขายผลผลิตในท้องถิ่นก็ทำให้ไม่จำเป็นต้องขนส่งผลผลิตการเกษตรไปยังตลาดห่างไกล ช่วยลดปัญหามลพิษที่เกิดจากการขนส่ง อีกทั้งยังช่วยลดค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนสินค้า ทำให้เกษตรกรผู้ผลิตมีรายได้มากขึ้น นอกจากนี้ ระบบการค้าที่เน้นการส่งออกเชิงพาณิชย์ อาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่มั่นคงด้านอาหารกับชุมชนท้องถิ่นมีหลายชุมชนที่เน้นการผลิตส่งออก โดยละเลยการผลิตอาหารที่จำเป็นต้องบริโภคในชุมชน ประโยชน์อีกด้านหนึ่งของตลาดชุมชนก็คือ การเรียนรู้ของเกษตรกร การที่เกษตรกรผู้ผลิตได้มีโอกาสขายผลผลิตเองโดยตรงกับผู้บริโภค ทำให้เกษตรกรมีโอกาสที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะความต้องการของผู้บริโภคและความเปลี่ยนแปลงของตลาด ซึ่งทำให้เกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนการผลิตของตัวเองเพื่อให้สอดคล้องกับตลาดได้เร็วขึ้น การตลาดท้องถิ่นยังมีผลเกื้อกูลต่อการพัฒนาสังคมเพราะช่วยให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นชุมชน มีเอกลักษณ์ และมีความผูกพันร่วมกัน เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร ทั้งยังช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน โดยทำให้เงินหมุนเวียนในท้องถิ่นมากขึ้น (วิฑูรย์, 2541)

ตลาดของวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งที่สุดเป็นการรวมตัวในรูปสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะสหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการเพิ่มขึ้นของผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว (ศูนย์วิจัยกสิกร 2547) มีแหล่งกระจายสินค้าที่สำคัญในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ 5 แห่ง คือ กาดนัดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนดาราวิทยาลัย กาดนัดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนปรินส์รอยแยลวิทยาลัย กาดนัดเกษตรอินทรีย์เจเจ กาดนัดเกษตรอินทรีย์ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และกาดนัดเกษตรอินทรีย์ในหมู่บ้านแลนด์แอนด์เฮาส์ (สหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ 2551)

1.1.1 ภาพรวมเกษตรอินทรีย์ในโลกและประเทศไทย

ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เกษตรกรและผู้บริโภคให้ความสนใจในด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพของสุขภาพทำให้นำมาสู่การผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ อีกทั้งความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหรัฐอเมริกา ยุโรปกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ส่วนแบ่งในตลาดยังคงน้อย (Thomson, 1998) ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อความต้องการผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ มีทั้งการ

รับรู้ ความรู้ สินค้าเกษตรอินทรีย์ แรงจูงใจและความเต็มใจที่จะจ่าย (Zygmunt, 2000) ในสหรัฐอเมริกาทั้งผู้ผลิตเอกชนและรัฐบาล มีแผนการสำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นเกษตรอินทรีย์สามารถออกกฎเกณฑ์และควบคุมระบบเพื่อรับประกันความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์ (Klonsky and Tourte, 1998) ในสหภาพยุโรป ความต้องการเกษตรแบบยั่งยืนและเกษตรอินทรีย์มีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ที่ต้องการลดอาหารที่ล้นตลาด และรักษาสิ่งแวดล้อม (Sylvander & Wadel, 2000) และในปี 1999 ในหลายๆประเทศมีแนวทางในการผลิตกระบวนการผลิต ฉลากสินค้าและ การตลาดสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ได้รับการตรวจสอบและพัฒนาโดยเข้าร่วม องค์การค้าโลก (FAO/WHO) องค์การอาหาร (Codex Alimentarius Commission (Codex) และปศุสัตว์อินทรีย์ (Organic livestock guidelines) ซึ่งปัจจุบันโคเด็กซ์ (Codex) มีสมาชิกกว่า 160 ประเทศ (Zygmunt, 2000)

ในประเทศที่กำลังพัฒนา นโยบายเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ได้มาจากการที่ส่งสินค้าไปในประเทศที่พัฒนาแล้วและได้รับการแนะนำให้พัฒนาสินค้าเพื่อที่จะสามารถเข้าตลาดประเทศที่พัฒนาได้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วงบประมาณรัฐบาลในประเทศที่กำลังพัฒนาที่เป็นตัวบังคับให้ชาติที่กำลังพัฒนาเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในภาคการเกษตร นโยบายที่เปิดกว้างขึ้นเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการและผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มากขึ้น ในการทำเกษตรอินทรีย์ (Rehber & Turhan, 2002)

สำหรับส่วนแบ่งตลาดของผลิตภัณฑ์อินทรีย์ทั่วโลกในปัจจุบันยังคงน้อย แต่มีแนวโน้มว่าในระยะยาวจะมีเพิ่มมากขึ้น โดยขยายตัวเพิ่มขึ้น 10-20% ต่อปี ตลาดหลักๆของโลกอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ยุโรปและญี่ปุ่น สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนากำลังเป็นตลาดที่ค่อยๆพัฒนา รวมถึงการส่งเสริมการตลาดที่มีการให้ความสนใจทำมากขึ้น (Olesen, 1998) มูลค่ารวมในตลาดโลก มีมูลค่ากว่า ประมาณ 1.5 ล้านล้านบาทโดยตลาดใหญ่ อยู่ที่สหภาพยุโรป หรืออียู มีการค้าขายสินค้าเกษตรอินทรีย์คิดเป็น 50% ของโลก รองลงมา ได้แก่ สหรัฐ 40% และในเอเชียอย่างเช่นญี่ปุ่น จีน และสิงคโปร์อีก 10% อาหารเกษตรอินทรีย์ที่นิยมบริโภคได้แก่ กาแฟ ข้าว ชา ผักและผลไม้ (อรนุช เดชพิชัย 2007)

ตาราง 1 ตลาดอาหารเกษตรอินทรีย์หลัก

ตลาด	มูลค่าการขายปลีก ปี 2546 (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วนของตลาด อาหาร (%)	อัตราการขยายตัว ปี 2546-2548 (%)
สหภาพยุโรป	10,000-11,000	2.0-2.5	15-20
สหรัฐอเมริกา	11,000-13,000	1.5-2.0	10-20
แคนาดา	850-1,000	< 0.5	-
ญี่ปุ่น	350-450	< 0.5	-
รวม	23,000-25,000	-	-

แหล่งข้อมูล: International Trade Centre (ITC), December 2005

แม้ว่าขณะนี้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ จะมีนโยบายสนับสนุนการผลิตอาหารเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศ แต่กำลังการผลิตก็ยังไม่สามารถขยายตัวได้ทันกับความต้องการ เช่น ฝรั่งเศสที่เป็นประเทศผู้ผลิตอาหารและเครื่องดื่มรายใหญ่แห่งหนึ่งของโลก มีพื้นที่การผลิตอาหารเกษตรอินทรีย์เพียงร้อยละ 0.3 ของพื้นที่การเพาะปลูกทั้งหมด ส่วนปริมาณการบริโภคอาหารเกษตรอินทรีย์ของสหราชอาณาจักรมีมูลค่าประมาณ 450 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ต้องนำเข้าถึงร้อยละ 60-70 ของปริมาณการบริโภคทั้งหมด ดังนั้นประเทศที่สามารถผลิตสินค้าเกษตรจึงหันมาผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการค้า ถึงกว่า 100 ประเทศ ซึ่งประกอบด้วยประเทศในแอฟริกา 27 ประเทศ เอเชีย 18 ประเทศ อเมริกาใต้ 25 ประเทศ นอกเหนือจากประเทศในแถบยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ทั้งนี้ประเทศที่กำลังพัฒนาจะเป็นผู้นำในการผลิตสินค้าประเภทกาแฟ ข้าว ชา สมุนไพร ผัก และผลไม้ ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วจะเป็นผู้ผลิตสินค้าประเภทปศุสัตว์ และ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นส่วนใหญ่

ขณะที่การผลิตสินค้าอินทรีย์ในประเทศไทย ก็ขยายตัวเช่นกัน โดยเฉพาะเฉพาะพืชอินทรีย์ที่กรมวิชาการเกษตรได้ขึ้นทะเบียนและออกใบรับรองแหล่งผลิตพืชอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรไปแล้วจำนวน 2,209 ฟาร์ม รวมพื้นที่กว่า 41,253 ไร่ทั่วประเทศ และตั้งเป้าปี 2008 จะออกใบรับรองการผลิตพืชอินทรีย์แปลงใหม่ได้เพิ่มอีกกว่า 1,000 ฟาร์ม โดยตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยขยายตัว 20% ต่อปี (อรนุช เดชพิชัย 2007)

1.1.2 เกษตรอินทรีย์และเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

เกษตรอินทรีย์เป็น ระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใยด้วยความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยเน้นหลักการปรับปรุงบำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และนิเวศการเกษตร เกษตรอินทรีย์จึงลดการใช้ปัจจัยการผลิตภายนอก

และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เช่นปุ๋ย สารกำจัดศัตรูพืช และเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์ และในขณะเดียวกันก็พยายามประยุกต์ใช้ธรรมชาติในการเพิ่มผลผลิตและพัฒนาความต้านทานโรคของพืชและสัตว์เลี้ยง หลักการเกษตรอินทรีย์จึงเป็นหลักการสากลที่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม ภูมิอากาศและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องจากก่อให้เกิดผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารพิษ และช่วยฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีหลักการของการอยู่ร่วมกันและพึ่งพิงธรรมชาติทั้งบนดินและใต้ดิน ใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเห็นคุณค่า และมีการอนุรักษ์ให้อยู่อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบเป็นองค์รวมและความสมดุลที่เกิดจากความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศทั้งระบบ (สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (international federation of agriculture : IFOM))

ตาราง 2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผักเกษตรอินทรีย์กับผักประเภทต่าง ๆ

กระบวนการผลิต	ผักเกษตรอินทรีย์	ผักปลอดภัยจากสารพิษ	ผักอนามัย	ผักไร้สารพิษ
การใช้ปุ๋ยเคมี	X	/	/	/
การใช้สารเคมีกำจัดแมลง	X	/	/	/
การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช	X	/	/	/
การใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์	X	/	/	/
การใช้เมล็ดพันธุ์ดัดแปลงพันธุกรรม(GMOs)	X	ไม่ได้ระบุถึงการห้ามใช้	ไม่ได้ระบุถึงการห้ามใช้	ไม่ได้ระบุถึงการห้ามใช้
หน่วยงานที่รับผิดชอบในการรับรองคุณภาพ	สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	กรมส่งเสริมการเกษตร	กรมวิชาการเกษตร	ชมรมเกษตรธรรมชาติและชมรมกลีกรมไร้สารพิษ

แหล่งข้อมูล: www.greennetorganic.com

สำหรับประเทศไทย การผลิตพืชผักอินทรีย์เข้าสู่ตลาดในไทย เริ่มมีการผลักดันตั้งแต่เมื่อประมาณ 20 ปีมาแล้ว หรือประมาณกลางทศวรรษ 1990 โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการในกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน อาทิ กรีนเนท ชมรมเพื่อนธรรมชาติ และสันติอโศก เป็นต้น การผลิตพืชผักอินทรีย์ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การผลิตแบบพึ่งพาตนเอง เน้นการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก และ 2) การผลิตแบบมีการรับรองมาตรฐาน เน้นการผลิตขนาดใหญ่ การได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์จากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ หากเป็นมาตรฐานที่เทียบเท่ากับ

ต่างประเทศด้วยแล้วก็สามารถส่งออกผลผลิตไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้เช่นกัน โดยเฉพาะ จังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ประมาณ 11,181,910 ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 1,611,283 ไร่ หรือประมาณ 14% นอกนั้นเป็นพื้นที่ป่าไม้ภูเขา 81% และพื้นที่อยู่อาศัย 5% จังหวัดเชียงใหม่นับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีลักษณะภูมิอากาศ ภูมิประเทศ เหมาะสมกับการเพาะปลูกเป็นอย่างยิ่ง ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งพืชผักผลไม้เมืองหนาว และพืชผักต่างๆ สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี การเพาะปลูกกลุ่มพืชผักในจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนพื้นที่การเพาะปลูก 205,970 ไร่ มีผลผลิตจำนวน 458,301 ตันคิดเป็น 2,917 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งผลผลิตทั้งหมดจะกระจายไปทั่วทุกจังหวัดในประเทศไทย และการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรนี้ พบว่า มีการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกจำนวนมากส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม(กรมส่งเสริมการเกษตร 2545)

ดังนั้นภาครัฐและเอกชนไทยจึงตื่นตัวที่จะพัฒนาสินค้าเกษตรของไทย ให้มีคุณภาพและปราศจากสารพิษตกค้าง หลังจากที่ถูกกลุ่มประเทศผู้นำเข้าสินค้าเกษตรของไทยเริ่มตรวจสอบคุณภาพ สินค้าอย่างเข้มงวด เนื่องจากพบว่ามีสารเคมีปนเปื้อน ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับภาคเกษตรอย่างมาก ทางภาครัฐจึงรณรงค์ให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งแบ่งการผลิตได้เป็น 2 แบบ คือ แบบเกษตรอินทรีย์แบบพื้นบ้าน ผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก และมีการนำผลผลิตบางส่วนไปจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น แต่ผลผลิตนี้จะไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน และอีกแบบ เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เป็นการทำการเกษตรเพื่อจำหน่ายผ่านทางระบบตลาด และหากตรารับรองมาตรฐานทัดเทียมกับมาตรฐานจากต่างประเทศ จะทำให้ผลผลิตสามารถส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศได้ด้วย เกษตรอินทรีย์ของไทยยังอยู่ในช่วงระยะเริ่มแรก กลุ่มผู้ทำการเกษตรอินทรีย์ยังมีจำนวนจำกัด ผู้ประกอบการและ ผู้ผลิตที่สำคัญได้แก่ เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ที่ทำงานร่วมกับสหกรณ์กรีนเนท จำกัด และมูลนิธิสายใยแผ่นดิน คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 55.89 ของเกษตรกรที่ทำการผลิตเกษตรอินทรีย์ และมีพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 24.14 ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ทั้งหมดภายในประเทศ เป็นที่สังเกตว่า บริษัทอุตสาหกรรมเกษตรขนาดใหญ่ที่เป็นหน่วยงานของภาคเอกชน ซึ่งดำเนินกิจการสินค้าเกษตรเคมีอยู่เดิม เริ่มเข้ามามีบทบาทในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้น เพื่อส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศอุตสาหกรรมเป็นหลัก เนื่องจากความต้องการเพิ่มสูงขึ้น

ตาราง 3 จำนวนฟาร์ม พื้นที่ และปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย
พ.ศ. 2545

ผลผลิต	จำนวนฟาร์ม (แห่ง)	พื้นที่การผลิต (ไร่)	ปริมาณผลผลิต (ตัน)
ข้าวและพืชไร่	909	32,841.27	8,350.49
ผัก ผลไม้ สมุนไพร	259	20,167.30	63,182.92
อื่นๆ	1	768.75	n.a.
รวม	1,169	53,777.32	71,533.41

แหล่งข้อมูล: มูลนิธิสืบนาคะเสถียร/สทกรกรีนเนท จำกัด (2546)

การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยเป็นการผลิตแบบง่าย ๆ ไม่ใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อน ผลผลิตที่ได้ก็เป็นสินค้าพื้นฐาน เช่น ข้าว ผักและผลไม้ ส่วนการแปรรูปสินค้ายังมีน้อย เพราะวัตถุดิบมีปริมาณไม่มาก ปัจจุบันมีผลผลิตที่จำหน่ายออกสู่ตลาดประมาณไม่เกิน 6,000 ตันต่อปี สำหรับสินค้าที่ไทยส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้แก่ ข้าว กล้วยหอม หน่อไม้ฝรั่ง กระเจี๊ยบเขียว สับปะรด ชিং และสมุนไพรอีกหลายชนิด ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยยังเป็นตลาดของผู้ผลิตคือ การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังมีจำนวนน้อย ผู้ผลิตสามารถเป็นผู้กำหนดการตลาดได้ค่อนข้างมาก ราคาผลผลิตก็มีแนวโน้มสูงกว่าราคาสินค้าเกษตรทั่วไปประมาณร้อยละ 20-50 การที่ระดับราคาสูงกว่าสินค้าทั่วไปนี้ ไม่ได้เป็นเพราะว่ามีปริมาณการผลิตต่ำกว่าความต้องการของตลาดเท่านั้น แต่เนื่องจากเกษตรอินทรีย์จะต้องมีหลักประกันในเรื่องราคาผลผลิตที่ยุติธรรม ต่อผู้ผลิต จึงทำให้ต้นทุนการผลิตเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างสูงกว่าการผลิตทั่วไป อย่างไรก็ตามการวิจัย พบว่า ผู้บริโภคจะยอมรับราคาผลผลิตที่สูงไม่เกินร้อยละ 15-20

ตลาดเกษตรอินทรีย์จัดว่าเป็นตลาดใหม่สำหรับเกษตรกรไทย แต่ด้วยแนวโน้มของตลาดที่เติบโตขึ้นเป็นลำดับ จากการที่ผู้บริโภคต้องการสินค้ามากขึ้น เนื่องจากความใส่ใจในด้านสุขภาพ ขณะที่ผู้ผลิตมีจำนวนจำกัด การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ออกสู่ตลาดของเกษตรกรไทยจึงเป็นหนทางที่สดใสกว่าที่ไทย จะยังคงผลิตสินค้าเกษตรทั่วไปแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นจีน อินเดีย หรือเวียดนาม ที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าไทยมาก การปรับเปลี่ยนมาผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ย่อมจะทำให้ไทยมีโอกาสส่งออกได้เพิ่มขึ้น ประกอบกับไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีความได้เปรียบทั้งทางด้านภูมิศาสตร์และ ภูมิอากาศ อีกทั้งยังเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกอาหารที่สำคัญ จึงย่อมมีโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพให้เป็นผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของ โลกได้ แต่ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้เพียงใดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง เช่น การสร้างความเข้าใจและความรู้ให้แก่เกษตรกร การให้บริการ

ตรวจสอบรับรองมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ เป็นต้น จึงนับได้ว่าเกษตรอินทรีย์เป็นทางเลือกใหม่ของเกษตรกรไทย ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรและอาหารของประเทศ และมีผลดีต่อเนื่องในด้านคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจากรายได้ที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งเกิดผลดีทางอ้อมต่อสังคมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (<http://www.scb.co.th/LIB/th/article/ktb>)

1.1.2.1 การตลาดเกษตรอินทรีย์

การตลาดเกษตรอินทรีย์มีลักษณะคล้ายกันกับการตลาดของสินค้าเกษตรทั่วไป อาจจะแตกต่างที่กลุ่มผู้บริโภคซึ่งเป็นเป้าหมายบ้าง ตลาดท้องถิ่นเป็นตลาดที่เน้นความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างผู้ผลิต-ผู้บริโภค ตลาดดังกล่าวจะจำหน่ายผลผลิตที่ผลิตขึ้นในละแวกใกล้เคียง อาจจำหน่ายโดยเกษตรกรเอง และเป็นการซื้อหาโดยผู้บริโภคสุดท้ายที่เป็นการขายปลีก ซึ่งเกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนมากกว่าตลาดอื่นเนื่องจากเกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตให้กับผู้บริโภคได้โดยตรงมากที่สุด ประโยชน์อีกประการหนึ่งของตลาดท้องถิ่นก็คือ การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมเพราะเมื่อขายผลผลิตในท้องถิ่นก็ทำให้ไม่จำเป็นต้องขนส่งผลผลิตการเกษตรไปยังตลาดห่างไกล ช่วยลดปัญหามลพิษที่เกิดจากการขนส่ง อีกทั้งยังช่วยลดค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนสินค้า ทำให้เกษตรกรผู้ผลิตมีรายได้มากขึ้น นอกจากนี้ ระบบการค้าที่เน้นการส่งออกเชิงพาณิชย์ อาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่มั่นคงด้านอาหารกับชุมชนท้องถิ่นมีหลายชุมชนที่เน้นการผลิตสินค้าส่งออก โดยละเลยการผลิตอาหารที่จำเป็นต่อบริโภคในชุมชน ประโยชน์อีกด้านหนึ่งของตลาดชุมชนก็คือ การเรียนรู้ของเกษตรกร การที่เกษตรกรผู้ผลิตได้มีโอกาสขายผลผลิตเองโดยตรงกับผู้บริโภค ทำให้เกษตรกรมีโอกาสที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะความต้องการของผู้บริโภคและความเปลี่ยนแปลงของตลาด ซึ่งทำให้เกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนการผลิตของตัวเองเพื่อให้สอดคล้องกับตลาดได้เร็วขึ้น

รูปแบบการกระจายของผลผลิตเกษตรอินทรีย์มีลักษณะที่สำคัญดังนี้คือ เกษตรกรผู้ผลิตหรือกลุ่มผู้ผลิตหรือสมาชิกสหกรณ์ มีทั้งที่ทำสัญญาข้อตกลงและไม่ทำสัญญาข้อตกลงผลผลิตอินทรีย์ให้กับผู้จัดจำหน่ายและผู้จัดจำหน่ายรวบรวมส่งต่อไปยังร้านค้าเฉพาะทาง ร้านอาหารและผู้ส่งออก นอกจากนี้มีเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรบางแหล่งผลิตและจัดส่งให้กับร้านค้าเฉพาะทางหรือผู้ส่งออกแต่เป็นจำนวนน้อย (ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์, 2549) รูปแบบตลาดเกษตรอินทรีย์สามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบดังนี้

- **การตลาดระบบสมาชิก** เป็นรูปแบบการตลาดที่เก่าแก่ที่สุดของขบวนการเกษตรอินทรีย์ ที่เชื่อมต่อโดยตรงระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภค เช่น ระบบ TEIKEI ในประเทศญี่ปุ่น หรือระบบ Community Support Agriculture (CSA) และระบบ BOX ในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ระบบตลาดนี้มีหลักการพื้นฐานว่า ผู้บริโภคตกลงกับเกษตรกรผู้ผลิต ในการซื้อ

ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ผลิตได้ตามฤดูกาล โดยผู้บริโภคจะชำระเงินล่วงหน้าให้กับเกษตรกร หลังจากเก็บเกี่ยว ผลผลิตจะถูกจัดส่งไป ณ จุดกระจายย่อยตามที่ตกลง แล้วสมาชิกผู้บริโภคที่อยู่ในละแวกใกล้เคียงจะเป็นผู้มารับผลผลิตด้วยตนเอง การตลาดระบบนี้ เกษตรกรจะมีหลักประกันทาง เศรษฐกิจ และมีโอกาสในการสื่อสารโดยตรงกับผู้บริโภค ส่วนผู้บริโภคเองก็สามารถไป เยี่ยมเยือนฟาร์มเกษตรกร เพื่อดูการผลิต หรือช่วยเกษตรกรทำงานในฟาร์มก็ได้ การตลาดในระบบนี้มีผลดีในแง่ของความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างเกษตรกรผู้ผลิต และ ผู้บริโภค แต่ข้อจำกัดก็คือ เกษตรกรต้องมีฟาร์มที่อยู่ไม่ห่างจากเมืองใหญ่มากนัก และจำเป็นต้องมีรถยนต์สำหรับการ ขนส่งเอง นอกจากนี้การตลาดระบบสมาชิกใช้ได้กับฟาร์มที่ปลูกผักเกษตรอินทรีย์เป็นหลัก (แต่ก็อาจมีผลผลิตอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ข้าว ไม้ผล ไข่ไก่) ในขณะที่เกษตรอินทรีย์ที่ผลิตข้าว กล้วยพืช หรืออาหารแปรรูป จะไม่สามารถใช้การตลาดในระบบนี้ได้ ในประเทศไทย มีกลุ่มผู้ผลิต "ชมรมผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ สุพรรณบุรี" ที่ดำเนินการตลาดในแนวทางนี้อยู่ในปัจจุบัน

- **ตลาดนัด** ส่วนใหญ่จะอยู่ในท้องถิ่นหรือหัวเมืองใหญ่ในต่างจังหวัด โดยส่วนมาก มักจัดในสถานที่ที่มีผู้บริโภคอยู่หนาแน่น เช่น โรงพยาบาล ในเขตสถานที่ราชการ หรืออาจเป็นที่ว่าง ที่ผู้บริโภคสะดวกในการมาหาซื้อผลผลิต ตลาดนัดนี้มักจะเปิดเฉพาะวันที่แน่นอน แต่ไม่เปิดทุกวัน เช่น ทุกวันศุกร์ หรือวันเสาร์ โดยมากจะเปิดขายเพียงครึ่งวัน หรืออาจนานทั้งวันเลยก็ได้ โดยผู้ผลิตต้องมีมาจากหลากหลายกลุ่ม เพื่อจะได้มีผลผลิตที่หลากหลายมาจำหน่าย ตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยที่น่าสนใจ คือที่ "กาดนัดเกษตรอินทรีย์" เช่นที่ตลาดเจเจ จังหวัดเชียงใหม่

- **การตลาดช่องทางเฉพาะ** เป็นการตลาดที่ดำเนินการโดยผู้ประกอบการที่มีนโยบายในด้านเกษตรอินทรีย์ อาหารสุขภาพและผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น ร้านขายผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม หรือซูเปอร์มาร์เก็ตเกษตรอินทรีย์ การตลาดในลักษณะนี้สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้มากกว่าการตลาดระบบสมาชิก และมีผลผลิตที่หลากหลายจากเกษตรกรที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตเฉพาะทาง รวมทั้งอาจมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์แบบง่าย ๆ มากกว่าด้วย ตัวอย่างของการตลาดเฉพาะทางในประเทศไทย คือ ร้านเลมอนฟาร์ม ร้านไทสบาย เป็นต้น

- **การตลาดทั่วไป** ในหลายประเทศที่ตลาดเกษตรอินทรีย์ได้พัฒนาไประดับหนึ่ง จะพบว่าช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์จะขยายไปสู่ระบบตลาดทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโมเดิร์นเทรด ที่เป็นซูเปอร์มาร์เก็ตและห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ที่เป็นเช่นนี้เพราะเมื่อความต้องการผลิตภัณฑ์เริ่มขยายตัวชัดเจน ผู้ประกอบการค้าปลีกในตลาดทั่วไปย่อมเห็นโอกาสในทางการค้า และปรับตัวเพื่อชิงส่วนแบ่งการตลาด และสร้างภาพพจน์ให้กับหน่วยงานของตน

การเข้ามาของตลาดประเภทนี้จะทำให้เกิดการแข่งขันกันในตลาดมากขึ้น โดยเฉพาะการริเริ่มหาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ทั้งจากภายในประเทศหรือต่างประเทศ รวมไปถึงการแข่งขันทางราคาด้วย

การตลาดที่สำคัญเช่นการตลาดท้องถิ่นยังมีผลเกื้อกูลต่อการพัฒนาสังคมเพราะช่วยให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นชุมชน มีเอกลักษณ์ และมีความผูกพันร่วมกัน เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร ทั้งยังช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน โดยทำให้เงินหมุนเวียนในท้องถิ่นมากขึ้น อย่างไรก็ตามตลาดท้องถิ่นมักมีปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการจัดการ เนื่องจากตลาดมีขนาดเล็ก ทำให้ผลผลิตมีต้นทุนการผลิตที่สูง ซึ่งผู้ผลิต/ผู้ประกอบการรายใหญ่สามารถนำเครื่องจักรและเครื่องทุ่นแรงมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากกว่า และการกระจายของผู้ผลิต ทำให้การจัดการผลผลิตเพื่อให้ได้มาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยอาจเพิ่มต้นทุน จนเป็นภาระทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของเกษตรกรผู้ผลิต ปัญหาอีกประการที่สำคัญก็คือ ความซื่อสัตย์และความจงรักภักดีระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค หลายครั้งที่อาศัยสัญญาโดยไม่มียาลักษณ์อักษร ทั้งผู้ผลิตหรือผู้บริโภคอาจเปลี่ยนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีให้ต่อกัน เช่นเกษตรกรอาจเลือกผักที่สวยงามส่งให้กับร้านค้าหรือพ่อค้าส่งที่รับซื้อผลผลิตครั้งละมาก ๆ แล้วเหลือผักที่คัดออกส่งให้กับสมาชิกผู้บริโภค หรือผู้ผลิตเองอาจตัดสินใจเลิกเป็นสมาชิกรับผักกะทันหัน ทั้ง ๆ ที่เกษตรกรผู้ผลิตได้ลงทุนทำการผลิตไปแล้ว หรือแม้แต่ความไว้วางใจของผู้บริโภคต่อเกษตรกร ซึ่งอาจตั้งคำถามว่าผลผลิตดังกล่าวเป็นผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์มากน้อยเพียงใดซึ่งทำให้ต้องมีการจัดทาระบบมาตรฐานและการตรวจสอบควบคุมภายใน อีกทั้งเงื่อนไขเฉพาะของท้องถิ่นทำให้ความหลากหลายของผลผลิตจำกัดตามไปด้วย โดยเฉพาะในเขตที่ได้มีภูมิอากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการปลูกผัก ยิ่งไปกว่านั้น ผู้บริโภคส่วนใหญ่ก็เคยชินที่จะได้ผักที่หลากหลาย ซึ่งผักบางชนิดอาจเป็นผักที่ไม่สามารถปลูกในท้องถิ่นดังกล่าวได้เลย แต่การจะกำหนดให้ผู้บริโภคต้องปรับเปลี่ยนวิธีการบริโภคให้สอดคล้องกับเงื่อนไขการผลิตของท้องถิ่นนั้นก็อาจเป็นการเรียกร้องที่มากเกินไป นอกจากนี้ ความหนาแน่นของประชากรก็ทำให้ระบบตลาดท้องถิ่นไม่อาจตอบสนองต่อผู้บริโภคส่วนใหญ่ได้ ทำให้ตลาดท้องถิ่นต้องดำเนินการเฉพาะแต่เพียงโครงการเล็ก ๆ ไม่สามารถขยายผลให้ครอบคลุมต่อประชากรทั้งหมดได้

การขยายผลของตลาดท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดอยู่มาก โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลทางคมนาคมไม่สะดวกหรือประชากรส่วนใหญ่ยากจน การที่จะพัฒนาตลาดท้องถิ่นในเขตพื้นที่ดังกล่าวอาจไม่ประสบความสำเร็จ เพราะข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจและกายภาพ การประยุกต์ปรับใช้ตลาดท้องถิ่นในเขตพื้นที่ที่มีข้อจำกัดเหล่านี้จะต้องอาศัยกลยุทธ์การตลาดและการส่งเสริม การผลิตหลายรูปแบบร่วมกัน (วิฑูรย์, 2541)

1.1.2.2 วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดเชียงใหม่

วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ที่เข้มแข็งที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันเป็นสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ ที่ต้องการจำหน่ายผลผลิตตามตลาดต่าง ๆ ที่สำคัญที่สหกรณ์ได้ส่งเสริมและดูแลทั้งหมด 5 แห่ง ประกอบไปด้วย ตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนดาราวิทยาลัย ตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนปรินส์รอยแยลวิทยาลัย ตลาดเกษตรอินทรีย์เจเจ ตลาดเกษตรอินทรีย์ในมหาวิทยาลัย แม่ใจ และตลาดเกษตรอินทรีย์ในหมู่บ้านแลนด์แอนด์เฮาส์ โดยสมาชิกช่วยกันบริหารจัดการเรื่องตลาดนัดของสมาชิกภายในเครือข่าย ปัจจุบันเครือข่ายฯ มีสมาชิกทั้งหมด 78 ราย เป็นสมาชิกที่มาจากอำเภอต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพร้าว อำเภอแม่แตง อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันกำแพง และอำเภอสะเมิง มีรูปแบบการจัดการเรื่องตลาดนัดโดยมี การประชุมของเครือข่าย ทุก 2 เดือนเพื่อรับทราบถึงผลการดำเนินงาน การกำหนดราคาขาย ปัญหาและอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขต่าง ๆ

สหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ จำกัด ตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและหนุนช่วยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก โดยวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามหลักสหกรณ์ คือ ส่งเสริมเผยแพร่ และพัฒนาอาชีพการเกษตรอินทรีย์ ศึกษาค้นคว้าหากรรมในครัวเรือน หรือการประกอบอาชีพอย่างอื่นในหมู่สมาชิกและครอบครัวสมาชิก รวมทั้งการส่งเสริมความรู้ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อยกระดับให้เป็นอุตสาหกรรม และให้สมาชิกมีอาชีพ รายได้ที่มีมั่นคงก่อให้เกิดการพึ่งตนเองอย่างแท้จริง อีกทั้งส่งเสริมและพัฒนาตลาดทางเลือกให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค มีการจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นมาจำหน่ายแก่สมาชิก และรวบรวมผลผลิตการเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ของสมาชิกมาจัดการขาย หรือแปรรูปออกขายโดยซื้อหรือรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกก่อนผู้อื่น นอกจากนี้ยังดำเนินกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

การดำเนินงานของสหกรณ์ประกอบด้วยคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากแต่ละพื้นที่ของสหกรณ์ มีการจัดซื้อผลผลิตจากสมาชิก ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 2 โครงการ คือ โครงการอาหารเชียงใหม่ปลอดภัย ภาคการผลิต แผนงานเกษตรอินทรีย์ และโครงการจัดตั้งธนาคารพันธกรรมพื้นบ้านที่เอื้อต่อเกษตรกรรมยั่งยืน (สหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ จำกัด)

อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการเรื่องตลาดนัดของเครือข่ายฯ พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมากมาย เช่นผลผลิตมีคุณภาพที่แตกต่างกัน ผู้บริโภคไม่เข้าใจในการบริโภคอาหารตามฤดูกาล การใช้กฎระเบียบของกาดนัดไม่เข้มงวดเหมือนกันทุกที่ การประชาสัมพันธ์ที่ผ่านมาไม่ค่อยได้ผล มีพ่อค้าคนอกกลุ่มเข้ามาขายร่วมในตลาด การกำหนดช่วงเวลาในการขายของ

เกษตรอินทรีย์แต่ละกลุ่มไม่เหมาะสม ขาดการวางแผนการตลาดทำให้ผลผลิตบางครั้งไม่พอขาย และการขอมาตรฐานของเกษตรกรบางกลุ่มของเกษตรกรบางกลุ่มยังส่งเอกสารล่าช้า และเรื่องของยี่ห้อสินค้าเครือข่ายกาดนัดเกษตรอินทรีย์ที่ออกแบบมาควรนำไปปรับปรุงใหม่ รวมทั้งการกำหนดเวลาในการขายที่ยังไม่เหมาะสม จึงทำให้เกิดสินค้าคงเหลือ และกาดนัดบางแห่งกลุ่มผู้บริโภคยังแตกต่างกันออกไป โดยบางแห่งผู้บริโภคจะสนใจแต่อาหารแปรรูป และบางแห่งสนใจแต่เพียงอย่างเดียว (สถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน ภายใต้มูลนิธิพัฒนาศักยภาพชุมชน)

การที่ผู้บริโภคในปัจจุบันทั้งในประเทศไทยโดยเฉพาะผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่มีความตื่นตัวในเรื่องการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพมาก อีกทั้งปัญหาต่างๆที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ได้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในไทย รวมถึงเป็นการสร้างความเข้มแข็งแก่กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตอย่างยั่งยืน เพื่อกลุ่มนี้จะได้เป็นกลุ่มที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศต่อไป งานวิจัยทางด้านบริหารจึงมีความสำคัญ เช่น ด้านความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อจะได้ใช้ข้อมูลด้านนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการวางแผนทางการบริหาร ด้านการจัดการตลาด ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการผลิต ด้านการพัฒนาระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหาร ด้านการสร้างความเข้มแข็งทางการเงิน การวิเคราะห์และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศ และ ระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ด้านความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคมีความสำคัญสำหรับ การศึกษาในด้านนี้เพราะสามารถบอกความต้องการเชิงลึก รวมถึงพฤติกรรมต่างๆ ความต้องการภายในของผู้บริโภค เนื่องจากสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้า อีกทั้งทัศนคติและแรงจูงใจต่อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ได้เป็นอีกปัจจัยที่มีความสำคัญ เนื่องจากทัศนคติ สามารถเป็นดัชนีชี้ว่าคุณค่านั้น คิดและรู้สึกอย่างไร กับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคติ นั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึง พฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่ง ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (interpersonal communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสาร อันจะมีผลต่อพฤติกรรมในการซื้อผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป (Roger, 1978: 208-209) และที่สำคัญแรงจูงใจในการที่จะมาซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ สิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ อันเกิดจากความต้องการ (Needs) พลังกดดัน (Drives) หรือ ความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดมาตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ แรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เอง

ภายใน ได้แก่ ความรู้สึกต้องการ หรือขาดอะไรบางอย่าง จึงเป็นพลังชักจูง หรือกระตุ้นให้มนุษย์ ประกอบกิจกรรมเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหรือต้องการนั้น ส่วนภายนอก ได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาแรงเร้า นำช่องทาง และมาเสริมสร้างความปรารถนาในการประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอก แต่เพียงอย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สำคัญกับการเกิดพฤติกรรม (<http://th.wikipedia.org>) ถึงแม้จะมีงานวิจัยทางด้านนี้อยู่ แต่สำหรับในประเทศไทยยังถือว่ามียุ่่น้อย (Magnusson et Al. 2001; Hung 1996; Wilkins and Hillers, 1994) ดังนั้นงานวิจัยในแนวนี้นี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษา โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์

หลังจากที่ได้ผลการวิจัยพื้นฐานข้างต้นแล้ว เพื่อให้กลุ่มผู้ผลิตมีความเข้มแข็ง ทีมผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการทางตลาด ซึ่งการจัดการการตลาดของกลุ่มเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ จะสามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องพิจารณาถึงระดับของ การแบ่งส่วนตลาด (Market segmentation หรือ Segmenting) เป็นการกำหนด ส่วนของตลาด (Market segment) สำหรับสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งออกเป็นตลาดย่อยที่แตกต่างกัน เพื่อกำหนดคุณสมบัติของแต่ละส่วนตลาดที่จะได้วางแผนและใช้ความพยายามทางการตลาดได้ อย่างเหมาะสม การกำหนดตลาดเป้าหมาย (Market targeting หรือ Targeting) ซึ่งเป็นกิจกรรมในการประเมินผลและการเลือกหนึ่งส่วนตลาด หรือหลายส่วนเป็นเป้าหมาย และ การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ในตลาด (Market Position หรือ Positioning) โดยบริษัทจะต้องกำหนดและสื่อสารถึงผลประโยชน์ในแต่ละส่วนตลาด หรือเรียกว่า STP marketing นอกจากนี้แล้วทางกลุ่มควรคำนึงถึง ส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ (product) การจัดจำหน่าย (place) การกำหนดราคา (price) การส่งเสริมการตลาด (promotion) เรียกส่วนประสมทางการตลาดได้อีกอย่างหนึ่งว่า 4p's ส่วนประกอบทั้ง 4 ตัวนี้ ทุกตัวมีความเกี่ยวพันกัน P แต่ละตัวมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารการตลาดแต่ละคนจะวางกลยุทธ์โดยเน้นน้ำหนักที่ P ไหนมากกว่ากัน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของเป้าหมายทางการตลาด คือ ตัวผู้บริโภค (สุดาตวง เรืองรุจิระ, 2541 : 29-32)

นอกจากนี้การเสริมสร้างสมรรถนะด้านทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ เป็นอีกด้านที่ทีมวิจัยให้ความสำคัญ การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อผู้บริหาร เพราะผู้บริหารทุกคนไม่ต้องการให้มีความผิดพลาดเกิดขึ้นในการบริหารงาน การบริหารที่ดีควรมีการวางแผนที่เหมาะสม การจัดแผนภูมิองค์การและกำหนดสาย

การทำงานให้ชัดเจน รวมถึง การใช้การควบคุมด้วยความชำนาญ แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารก็อาจล้มเหลวได้ในทางกลับกันก็มีผู้บริหารบางคนที่ประสบความสำเร็จถึงแม้จะไม่ได้มีการวางแผนที่เหมาะสมเพราะพวกเขามี ความชำนาญในการจ้างคนได้ถูกต้องเหมาะสมกับงาน มีการจูงใจ การประเมิน การฝึกอบรม และ การพัฒนาที่เหมาะสม กิจกรรมสำคัญภายใต้การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (ชาญชัย อาจิณสมาจาร, มปป. : 19 – 27)

มีกิจกรรมจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ กิจกรรมดังกล่าวจะแตกต่างกันไปตามขนาดและความต้องการขององค์กร กิจกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์เหล่านี้มีผลกระทบต่อองค์กร เพราะมันหมายถึงการพัฒนาและความก้าวหน้าขององค์กรโดยตรง โครงสร้างของงาน และการปฏิบัติงานของพนักงานงาน ผลลัพธ์ของงาน สุขภาพและความปลอดภัยโครงสร้างเงินเดือน ผลผลิตภาพ คุณภาพ การแข่งขัน จุดประสงค์ขององค์กร นโยบาย ระเบียบแบบแผน กลยุทธ์ขององค์กรเช่นการวางแผนทั้งหมด กิจกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น รัฐบาลและนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนแรงงาน สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมธุรกิจ การแข่งขัน ประชากร เป็นต้น

การเพิ่มศักยภาพการบริหารด้านการผลิต

จากรายงานการสำรวจ

ขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งประชาชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2543 พบว่าประเทศไทยมีเนื้อที่ทำการเกษตรอันดับที่ 48 ของโลก แต่ใช้ยาฆ่าแมลงเป็นอันดับ 5 ของโลกใช้ยาฆ่ายาเป็นอันดับ 4 ของโลก ใช้ฮอร์โมนเป็นอันดับ 4 ของโลก ประเทศไทยนำเข้าสารเคมีสังเคราะห์ทางการเกษตร เป็นเงิน 30,000 ล้านบาทต่อปี เกษตรกรต้องมีปัจจัยการผลิตเป็นสารเคมีสังเคราะห์ในการเพาะปลูก ทำให้เกิดการลงทุนสูงและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ราคาผลผลิตในรอบยี่สิบปีที่ผ่านมาไม่ได้สูงขึ้นตามสัดส่วนต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้นนั้น ส่งผลให้เกษตรกรขาดทุน มีหนี้สินเพิ่มขึ้น ดังนั้นการเกษตรอินทรีย์จึงเป็นหนทางของการแก้ปัญหาเหล่านั้น (www.doa.go.th)

ดังนั้นแนวทางด้านการผลิตเกษตรอินทรีย์จึงมุ่งให้เกษตรกรพยายามผลิตปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ ฯลฯ ด้วยตนเองในฟาร์มให้มากที่สุด หรือเกษตรกรสามารถซื้อหาปัจจัยการผลิตภายนอกฟาร์มฯ แต่ควรเป็นปัจจัยการผลิตที่มีอยู่แล้วภายในท้องถิ่น การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิตยังมีนัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ คือ เกษตรอินทรีย์ไม่ใช่เพียงแค่เทคนิคการผลิต แต่เป็นวิถีชีวิตและขบวนการทางสังคม จากประสบการณ์ของการพัฒนาระบบ เกษตรเคมีที่ผ่านมา เกษตรกรสูญเสียการเข้าถึงและการควบคุมปัจจัยการผลิตและกระบวนการผลิตในเกือบทุกขั้นตอน จำเป็นต้องพึ่งพิงองค์กรภาครัฐ และธุรกิจเอกชนในการจัดหาปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตเกือบทุกด้าน จนเกษตรกรเองแทบไม่ต่างไปจากแรงงาน

รับจ้างในฟาร์มที่ทำงานในที่ดินของตนเอง การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรในระบบเกษตรอินทรีย์จึงเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งและความเป็นอิสระของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับรากหญ้าอีกด้วย(วิฑูรย์ ปัญญากุล ..2549 หน้า 11)

สรุปปัญหาในการทำเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ ได้แก่ 1. ผลผลิตจะไม่ออกทั้งปี แต่จะออกตามฤดูกาล เพราะเกษตรอินทรีย์เป็นการทำการเกษตรที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติมากกว่าฝืนธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้ต้องการใช้สารเคมีมากขึ้นตามไปด้วย 2. ราคาผลผลิตจะสูงกว่า เพราะแม้จะใช้ปัจจัยในการผลิตลดลงแต่ต้องใช้แรงงานในการดูแลและเอาใจใส่มากขึ้น (www.thaiorganicagi.com) 3. ต้นทุนด้านปัจจัยการผลิตสูง เกษตรกรมีข้อจำกัดในการผลิตหรือหาซื้อปัจจัยการผลิต ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะศึกษาระบบการผลิตในปัจจุบันเพื่อค้นหาวิธีการผลิตที่เหมาะสมนำมาปรับปรุงวิธีการผลิตให้ดีขึ้น เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับเกษตรกรอีกทางหนึ่ง

การพัฒนาระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหาร เนื่องจาก ด้านการบริหารงานทางการเงินยังขาดประสิทธิภาพ อันได้แก่ การขาดความชัดเจนในด้านของการวางแผนทางการเงิน ระบบการเก็บเงินสัจจะออม การจัดหาเงินทุน การจัดสรรการลงทุน นโยบายการจ่ายเงินปันผล และ การควบคุมทางการเงินของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ยังไม่ชัดเจน ดังนั้น การวางแผนถือเป็นหน้าที่บริหารที่สำคัญหน้าที่หนึ่ง การมีแผนที่ดีช่วยให้การดำเนินกิจกรรมของธุรกิจบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่จะต้องมีแผนระยะสั้นและระยะยาว มีการวางแผนกำไร ซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และรายจ่าย โดยอาศัยข้อมูลที่มาได้ อย่างมีระบบและมีหลักเกณฑ์ การวางแผนทางการเงิน จะเกี่ยวข้องกับแผนทางด้านการตลาด การผลิต ซึ่งจัดเตรียมออกมาในรูปของงบประมาณ ต่อจากนั้นก็มาจัดทำเป็นงบประมาณเงินสดเพื่อทราบถึงแผนการจัดหาเงินทุนและแผนการจัดสรรเงินลงทุน ในท้ายที่สุดก็สามารถจัดทำงบดุล งบกำไรและงบกำไรขาดทุนล่วงหน้า ทำให้ธุรกิจวางแผนและควบคุมทางการเงินได้อย่างถูกต้อง เพราะเป็นการประมาณการสถานะทางการเงินของธุรกิจ ณ ขณะใดขณะหนึ่งในอนาคตและการจัดทำงบกำไรขาดทุนล่วงหน้า ทำให้ธุรกิจทราบถึงความสามารถการทำกำไรในอนาคตและได้ใช้เป็นข้อมูลการวางแผนทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพการบริหารงานทางการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งการสร้างเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อช่วยในการวางแผน การควบคุม และการตัดสินใจทางการเงินให้มีความรวดเร็วและถูกต้องก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานอย่างยั่งยืนต่อไป (ชนะใจ เดชวิทยาวพร, 2540: 2-6)

การสร้างความเข้มแข็งทางการเงิน เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินที่ได้รับจากการประกอบอาชีพการงานเนื่องจากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีความหลากหลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีรูปแบบการดำเนินงานและระบบบัญชีสำหรับการจัดเตรียมและสารสนเทศทางการเงินเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและการควบคุมที่ยังขาดความเป็นมาตรฐาน บางกลุ่มอาจขาดแคลนบุคลากรและระบบการจัดการทางการเงินเหล่านั้น โดยผู้ที่สูญเสียประโยชน์มากที่สุดคือกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์นั่นเอง ดังนั้นเพื่อให้ข้อมูลทางบัญชีสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ซึ่งข้อมูลที่มีลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากผลของการมีระบบบัญชีที่ดี รวมทั้งมีการปฏิบัติตามระบบที่วางไว้(อรุณี อย่างธรา และคณะ : 2547) ในการพัฒนาระบบบัญชีซึ่งประกอบด้วยระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีบริหารของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์นี้ จะทำให้ทราบถึงลักษณะของระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีบริหารที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาจะนำไปสู่การสร้างต้นแบบของระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหารที่เหมาะสมและมีความเป็นมาตรฐาน

การวิเคราะห์และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เป็นการนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายโทรคมนาคมมาเชื่อมต่อกัน สำหรับใช้ในการรับและส่งข้อมูล โดยฝ่ายกระบวนการประมวลผลหรือจัดทำให้อยู่ในรูปแบบที่มีความหมายและความสะดวกมาใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับแต่ละองค์กร (พิเชษฐ์ คุรงค์เวโรจน์ และคณะ, 2543, หน้า 4) ดังเห็นได้จากการนำเอาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดการฐานข้อมูลโดยดำเนินการผ่านสื่อและเครือข่ายรูปแบบต่างๆ และด้วยคุณสมบัติหลายประการที่เห็นได้ชัดเจน เช่น วิวัฒนาการของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่มีขนาดเล็กลงแต่มีสมรรถนะสูงขึ้น จนทำให้การแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนนั้นทำได้ง่ายมากยิ่งขึ้น รวมถึงระบบการสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัย ทำให้ปัญหาเนื่องมาจากระยะทางและระยะเวลาลดลงได้อย่างง่ายดาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบอินเทอร์เน็ตที่ทำให้โลกกลายเป็นสังคมไร้พรมแดน การรับรู้ข่าวสารก็เป็นไปได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ทำให้เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบสารสนเทศกลายเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในองค์กรธุรกิจ องค์กรการศึกษา และองค์กรอื่นๆ ส่วนองค์กรใดจะได้รับประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบสารสนเทศมากน้อยเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมและทิศทางการพัฒนาที่เหมาะสมของแต่ละองค์กรนั้นๆ

นอกจากนี้เทคโนโลยีสารสนเทศยังช่วยในการจัดการและบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร MIS(Management Information System), ระบบสารสนเทศเพื่อผู้บริหารระดับสูง EIS(Executive Information System) และระบบสนับสนุนการตัดสินใจ DSS(Decision Support System) เข้ามาช่วยในการจัดการงานและข้อมูลต่างๆที่มีความทันสมัยตลอดเวลารวมถึงการลดปริมาณกระดาษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร MIS(Management Information System)ที่เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานต่างๆที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากภายในองค์กร นอกจากนี้ยังสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนและการจัดการภายในองค์กรได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารระหว่างบุคคลทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร และท้ายที่สุดยังสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดมุ่งให้เกิดผลการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้

ฉะนั้นการวิเคราะห์และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ MIS (Management Information System) สำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากที่จะช่วยทำให้การบริหารจัดการข้อมูลต่างๆ ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์นั้นเป็นระบบรวมทั้งการนำเอาสารสนเทศที่ได้จากระบบดังกล่าวไปใช้ในประกอบการวางแผน การตัดสินใจเพื่อปฏิบัติงาน รวมทั้งแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับธุรกิจเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน

ระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวเข้ามาใช้ในงานด้านการเกษตร ส่งผลให้ระบบเกษตรกรรมในภาพรวมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากระบบดั้งเดิมที่เคยให้เป็นกลไกหลัก ได้มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านคอมพิวเตอร์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบการสื่อสารเข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญช่วยในการดำเนินงาน ส่งผลให้บทบาทของเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่ดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเกษตรเปลี่ยนแปลงไป และมีแนวโน้มที่จะลดบทบาทลง แต่ในขณะเดียวกัน เทคโนโลยีสารสนเทศกลับมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้นอกจากจะเป็นเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแล้ว ยังช่วยทำให้ข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ มีบทบาทต่อการพัฒนาด้านการเกษตรเพิ่มทวีคูณมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ให้มีประสิทธิภาพในส่วนของหน่วยงานการเกษตรในภาครัฐและเอกชน ได้มีการปรับตัวขององค์กรและบุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความพร้อม และศักยภาพที่สามารถปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการเตรียมการพัฒนา

เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร ให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งปัจจุบันทางภาครัฐเอง ก็ได้มีนโยบายและทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศที่ชัดเจน ยังส่งผลให้หน่วยงานต่างๆ มีความตื่นตัวและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาถึงการนำเอาข้อมูลการวิจัยผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์และพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งความรู้ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างถูกต้อง และทันท่วงที ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานอย่างยั่งยืนต่อไป

จากความสำคัญของปัญหา รวมถึงภาพรวมที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ของเครือข่ายกาดนัดผู้ผลิตจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะงานวิจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้องความต้องการและพฤติกรรม รวมถึงทัศนคติและแรงจูงใจของผู้บริโภค จึงมีความน่าสนใจและจำเป็น เพื่อนำไปสู่การจัดการตลาด การเสริมสร้างสมรรถนะด้านทรัพยากรมนุษย์ การเพิ่มศักยภาพการบริหารด้านการผลิต การพัฒนาระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหาร การสร้างความเข้มแข็งทางการเงิน การวิเคราะห์และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศ และ ระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ซึ่งผลวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการทำรูปแบบการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและนโยบายของรัฐบาล พร้อมทั้งตอบสนองต่อตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นเกี่ยวกับความตื่นตัวเรื่องสุขภาพและสิ่งแวดล้อมทั่วโลก ทั้งยังเป็นการเพิ่มรายได้ การผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เป็นอีกหนึ่งทางเลือก เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการผู้บริโภคและเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีให้มีมาตรฐานในการเข้าสู่ตลาดทั้งท้องถิ่นและตลาดนานาชาติ ดังนั้นงานวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษา ลักษณะของผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ความต้องการ พฤติกรรมรวมถึงแรงจูงใจและความรู้สึกต่อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ การจัดการตลาด การเสริมสร้างสมรรถนะด้านทรัพยากรมนุษย์ การเพิ่มศักยภาพการบริหารด้านการผลิต การพัฒนาระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหาร การสร้างความเข้มแข็งทางการเงิน การวิเคราะห์และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบ

สารสนเทศ และ ฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะของ
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

โดยที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น งานวิจัยนี้มุ่งที่จะตอบคำถามที่สำคัญดังนี้

- ผู้บริโภคมีทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์อย่างไร
- การจัดการตลาดควรเป็นแบบใด
- ควรใช้วิธีใดในการ เสริมสร้างสมรรถนะด้านทรัพยากรมนุษย์ และการเพิ่ม

ศักยภาพการบริหารด้านการผลิต

- การพัฒนาระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหารเป็นแบบใด และจะ
สร้างความเข้มแข็งทางการเงิน อย่างไร
- การวิเคราะห์และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศ และ ระบบ
ฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะของกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ควรเป็นแบบไหน

1.3 ประโยชน์จากการวิจัย (Significant of the study)

ผลจากงานวิจัยนี้ทำให้ ผู้ประกอบการธุรกิจนี้สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการปรับแผนงาน
ของกิจการเพื่อสู่ตลาดในประเทศและสากลได้ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนี้ หรือผู้ที่สนใจในด้าน
นี้สามารถนำข้อมูลเบื้องต้นเหล่านี้ไปใช้ในการพิจารณาประกอบการวางแผนการตลาดให้สามารถ
ตอบสนองแก่ผู้บริโภค และสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรได้ อีกทั้งนักการศึกษาผู้ที่เกี่ยวข้อง
สามารถนำไปเป็นข้อมูล เพื่อต่อยอดการศึกษา และผู้ที่สนใจในสายนี้สามารถนำไปเพิ่ม ความรู้
และจัดการการธุรกิจของตนได้

1.4 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (Definition of term)

วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มคนใน
ชุมชนเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน โดยในงานวิจัยนี้
หมายถึงกลุ่มที่มีความเข้มแข็งที่สุดคือกลุ่มสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ในเชียงใหม่ ซึ่งมีตลาดในการ
กระจายสินค้าที่สำคัญ ดังนี้ ตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนดาราวิทยาลัย ตลาดเกษตรอินทรีย์ใน
โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลวิทยาลัย ตลาดเกษตรอินทรีย์ใจเจ ตลาดเกษตรอินทรีย์ในมหาวิทยาลัยแม่
โจ้ และตลาดเกษตรอินทรีย์ในหมู่บ้านแลนด์แอนด์เฮาส์ (สถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน ภายใต้
มูลนิธิพัฒนาศักยภาพชุมชน)

1.5 ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย (Scope and Limitation of the Study)

การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาผู้บริโภคที่มาทำการจับจ่ายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่เครือข่าย กาดนัดผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ 6 แห่ง ได้แก่ กาดนัดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนดาราวิทยาลัย กาดนัดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนปิ่นสร้อยแยลวิทยาลัย กาดนัดเกษตรอินทรีย์ที่เคอเจอ กาดนัดเกษตรอินทรีย์ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ กาดนัดเกษตรอินทรีย์ในโรงพยาบาลนครพิงค์ และกาดนัดเกษตรอินทรีย์ในหมู่บ้านแลนด์แอนด์เฮาส์ เท่านั้น

และทำการสำรวจเฉพาะผู้ที่เคยมีประสบการณ์หรือกำลังบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เท่านั้นจึงทำให้มีข้อจำกัดในการกำหนดตัวแปรต่างๆ โดยเฉพาะการหาสาเหตุของการไม่บริโภค การหาข้อแตกต่าง ระหว่างผลิตภัณฑ์ ฉะนั้นผลที่ได้จากการวิจัยยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะข้อจำกัดในแง่ของข้อมูลที่กำลังมาข้างต้น

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 โครงการเชิงยุทธศาสตร์ : เกษตรอินทรีย์

ตามที่สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติให้เป็นอนุกรรมการและ เลขานุการ ในคณะอนุกรรมการบริหารจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรม โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่หลักในการบูรณาการแผนงาน/โครงการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่อขับเคลื่อนแนวทางการศึกษาวิจัย การจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรม การถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งการจัดการระบบข้อมูลเกษตรอินทรีย์ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ โดยแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านเกษตรอินทรีย์ของสำนักงานฯ ได้ถูกบรรจุอยู่ภายใต้กรอบแผนการดำเนินงานสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2552 - 2553 เพื่อมุ่งเป้ากำหนดการพัฒนาโครงการนวัตกรรมในแผนงานการพัฒนาโครงการนวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งจะเป็นอุตสาหกรรมคลื่นลูกใหม่ (new wave industry) เพื่ออนาคต ทั้งนี้ สำนักงานฯ ได้ดำเนินการกำหนดแนวทางใหม่ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจเกษตร อินทรีย์ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะอนุกรรมการบริหารจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรม โดยสามารถแบ่งกลยุทธ์ได้ คือ

กลยุทธ์ที่ 1 การบริหารจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์

ดำเนินการประสานงานเพื่อหาความร่วมมือในโครงการเกษตรอินทรีย์ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ จากมหาวิทยาลัยที่ต้องการพัฒนาเป็นศูนย์กลางบริหารจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ โดยขณะนี้ มีมหาวิทยาลัยจำนวน 13 แห่ง ที่แจ้งความจำนง

- ภาคเหนือ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ภาคกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

กลยุทธ์ที่ 2 สร้างเครือข่ายด้านเกษตรอินทรีย์

คณะศึกษาดูงานจากประเทศเวียดนาม (Vietnam National Farmer Union) เข้าหารือ การดำเนินงานเชิงนโยบายด้านเกษตรอินทรีย์ของสำนักงานฯ ผ่านทางมูลนิธิสายใยแผ่นดิน ซึ่งได้ แนะนำแนวทางการบริหารจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ พร้อมทั้งหารือด้าน โอกาสในการสร้างเครือข่ายระดับประเทศในระยะต่อไป

กลยุทธ์ที่ 3 สนับสนุนเทคโนโลยีด้านเกษตรอินทรีย์

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ร่วมกับสำนักงานฯ จัดการประชุมนานาชาติ “The 9th International Conference on Apitherapy Health Care (IAHB) and International Exposition Bee Products” เพื่อแลกเปลี่ยนความก้าวหน้าในการพัฒนาการรักษาโรคและเสริมสุขภาพด้วย ผลิตภัณฑ์จากผึ้งทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ นอกจากนี้ ยังมีการประชุมเรื่องการ พัฒนาระบบมาตรฐานน้ำผึ้งอินทรีย์ทางการแพทย์ เพื่อสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญในการผลักดัน มาตรฐานของประเทศไทยให้สามารถ ดำเนินการตรวจสอบรับรองได้จริง และเป็นที่ยอมรับใน ระดับนานาชาติ

กลยุทธ์ที่ 4 สร้างธุรกิจนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ แนวทางการพัฒนาโครงการ นวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ในปี 2553 จะเน้นไปใน 5 ด้าน ได้แก่ การผลิต บัณฑิตการผลิต การ แปรรูป การตรวจสอบรับรองมาตรฐาน และรูปแบบธุรกิจสินค้า เป้าหมายได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากโค นม นวัตกรรมการผลิตผักในระบบเกษตรอินทรีย์ สิ่งทออินทรีย์ ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง การพัฒนา มาตรฐานน้ำผึ้งอินทรีย์ และธุรกิจให้คำปรึกษาด้านเกษตรอินทรีย์

(<http://www.most.go.th/main/index.php/flagship>)

2.2 สถานการณ์การผลิตเกษตรอินทรีย์ในภาคเหนือ

ตลาดเกษตรอินทรีย์

ผลิตภัณฑ์และประเภทของกลุ่มผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย การวิเคราะห์ตลาด เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยมีอุปสรรคสำคัญทั้งในแง่ของการขาดแหล่งข้อมูลสถิติ และปัญหา เกี่ยวกับความสับสนในเรื่องมาตรฐานผลผลิตของเกษตรอินทรีย์และอาหารสุขภาพอื่นๆ โดยเฉพาะความแตกต่างของมาตรฐานผลผลิตเกษตรปลอดภัยจากสารพิษและเกษตรอินทรีย์ ซึ่ง ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจว่าผลิตภัณฑ์ปลอดภัยจากสารพิษคือผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ทำให้การประเมินตลาดเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างลำบาก เพราะไม่สามารถที่จะแยกแยะความ ต้องการซื้อและการตลาดของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์จากผลิตภัณฑ์อื่นได้อย่างถูกต้อง เนื่องจาก ประเทศไทยยังอยู่ในช่วงระยะเริ่มต้นของการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ การผลิตจึงยังเป็นการผลิตแบบ

ง่าย ๆ ที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อน และเป็นการผลิตสินค้าพื้นฐาน เช่น ข้าว ผักและผลไม้สด การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยังมีอยู่น้อย เพราะวัตถุดิบมีปริมาณไม่มากและขาดความต่อเนื่อง จากการประมาณการของมูลนิธิสืบนาคะเสถียรว่า ปัจจุบันมีผลผลิตเกษตรอินทรีย์ที่จำหน่ายออกสู่ตลาดอยู่ประมาณไม่เกิน 6,000 ตันต่อปี โดยภาพรวมแล้ว ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเป็นตลาดของผู้ผลิต กล่าวคือ อุปทานผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ยังมีอยู่น้อย ทำให้ผู้ผลิตสามารถเป็นผู้กำหนดการตลาดได้ค่อนข้างมาก ราคาผลผลิตเกษตรอินทรีย์ยังคงมีแนวโน้มที่สูงกว่าราคาผลผลิตเกษตรอื่นๆ ประมาณ 20-50% การที่ผลผลิตเกษตรอินทรีย์มีราคาสูงกว่านั้น ไม่ใช่เพราะว่ายังมีปริมาณการผลิตที่ต่ำกว่าความต้องการของตลาด แต่เป็นเพราะว่า เกษตรอินทรีย์ต้องมีหลักประกันเรื่องราคาผลผลิตที่ยุติธรรมกับผู้ผลิต ต้นทุนการผลิตเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างสูงกว่าการผลิตทั่วไป เพราะต้องใช้แรงงานอย่างหนาแน่นและประณีต อีกทั้งต้องให้ผลตอบแทนกับเกษตรกรให้สามารถมีรายได้ที่พอเพียงแก่การดำรงชีพด้วย ส่วนช่องทางการจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย ในยุคแรกเป็นการตลาดที่ดำเนินการโดยร้านค้าขนาดเล็กที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ มีร้านค้าขนาดเล็กที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพและเกษตรอินทรีย์ทั่วประเทศไม่น้อยกว่า 100 ร้าน แต่ในช่วงไม่กี่ปีมานี้ ผู้ประกอบการธุรกิจรายใหญ่เริ่มเห็นแนวโน้มทิศทางของตลาดเกษตรอินทรีย์ ทำให้มีการพัฒนาระดับการตลาดเกษตรอินทรีย์ไปสู่ห้างร้านขนาดใหญ่เพิ่มขึ้น โดยในปัจจุบันพบว่า ซูเปอร์มาร์เก็ตบางแห่งเริ่มมีผลิตภัณฑ์อาหารเกษตรอินทรีย์ผลิตภัณฑ์สุขภาพและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติวางจำหน่าย การส่งออกผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ยังมีช่องทางที่แคบใส อุปสงค์ของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในตลาดโลกยังคงมีมากกว่าอุปทาน ในขณะที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบเกี่ยวกับการเกษตรอยู่แล้ว และมีการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารออกสู่ตลาดโลกค่อนข้างมาก ศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จึงมีอยู่สูง แต่คงต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยเกื้อหนุน 3 ประการ คือ ความเข้าใจของผู้ประกอบการเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน การสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างจริงจัง และการให้บริการการตรวจสอบรับรองมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ (www.greenet.net)

ตาราง 4 ความแตกต่างระหว่างเกษตรอินทรีย์กับเกษตรเคมี

เกษตรเคมี	เกษตรอินทรีย์
- ใช้หลักการและแนวคิดการเกษตรแบบแยกส่วน เช่น การแยกพืช สัตว์ ประมง ป่าไม้ ดิน น้ำ สังคม และเศรษฐกิจออกจากกัน ให้เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในแนวทางของ	- ใช้หลักการและแนวคิดการเกษตรแบบองค์รวม ของสรรพสิ่งทั้งหลายในระบบนิเวศเกษตร เช่น พืช สัตว์ ประมง ป่าไม้ ดิน น้ำ สังคม และเศรษฐกิจ ที่มีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

เทคโนโลยีทันสมัย ซึ่ง ส่วนใหญ่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ	อย่างมีบูรณาการระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีทันสมัย
- เน้นการผลิตแบบเชิงเดี่ยว (mono culture) ที่เป็นพืชและสัตว์เศรษฐกิจชนิดเดียว ในพื้นที่ติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ในลักษณะของเกษตรอุตสาหกรรม	- เน้นการผสมผสานให้เกิดความหลากหลายที่แต่ละกิจกรรมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เช่น พืช สัตว์ ประมง และป่าไม้ ในระบบไร่นาสวนผสมวนเกษตรและเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
- ใช้พันธุ์ที่ได้จากการผสมและคัดเลือกโดยหลักการทางพันธุศาสตร์ (genetic) เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงเป็นประการสำคัญ	- ใช้พันธุ์ที่คัดเลือกให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ปฏิเสธการใช้พันธุ์ที่มีการตัดต่อทางพันธุกรรม (GMO=genetically modified organism)
- เน้นการเพิ่มผลผลิตจากการใช้ปัจจัยการผลิตที่ได้จากภายนอก เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ฮอริโมน ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสารพิษตกค้างในผลผลิตที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพพลานามัย	- เน้นการใช้ปัจจัยการผลิตที่เกิดจากธรรมชาติที่มีอยู่ในฟาร์มและท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งเน้นการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่งได้ผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและลดต้นทุนการผลิต
- ใช้เครื่องทุ่นแรงจากพลังงานการเผาไหม้ของน้ำมันเชื้อเพลิงจากฟอสซิล เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศ คิดเป็นมูลค่าปีละหลายหมื่นล้านบาท	- ใช้แรงงานคน สัตว์ และเครื่องทุ่นแรงขนาดเล็ก ที่ประหยัดพลังงาน รวมทั้งการใช้หลักการธรรมชาติในการจัดการศัตรูพืช การปรับปรุงดิน ฯลฯ
- มีเป้าหมายเพื่อผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีการเป็นตัวเงินเป็นเครื่องชี้วัดผลสำเร็จ เน้นเพื่อการค้าและส่งออกต่างประเทศ เป็นอันดับแรก ที่เหลือจึงใช้บริโภคภายในประเทศ	- มีเป้าหมายการผลิตเพื่อความยั่งยืนในระยะยาวทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม รวมทั้งความมั่นคงทางอาหารของคนในครอบครัวและประเทศชาติโดยรวม

ที่มา ศูนย์ปฏิบัติการเกษตรอินทรีย์จังหวัดสุรินทร์

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษ เกษตรอินทรีย์อย่างแพร่หลายในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เช่น ด้านความต้องการผักปลอดภัยและปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการซื้ออาหารเพื่อสุขภาพ (จิตรลดา ไชยเลิศ 2543; บังอร สุขจันทร์ 2544; พัชรา วณิชพิสิฐพันธ์ 2544; ราชนัย บุญมาก 2546;) ปัญหาการผลิตและการตลาดผักปลอดภัย (จารุ ไชยแขวง 2543: 31-34) การ

จัดการระบบประกันคุณภาพผักปลอดสารพิษ(พัชริน ดำรงกิตติกุล 2542: 54-71) กลยุทธ์การตลาดของธุรกิจผักปลอดภัยและเครือข่าย (ปิยะธิดา สุนทรเภสัช 2542; สมศรี สิ้นสุข 2540) แม้กระทั่งเรื่อง ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนทั่วไป ผู้ค้ารวมทั้งเกษตรกรเริ่มมีความตื่นตัวเรื่องสุขภาพ และหันมาทำธุรกิจเกี่ยวกับสุขภาพ อาหารปลอดสารพิษหรือเกษตรอินทรีย์ ถึงแม้ว่างานวิจัยจะแสดงให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการเลือกซื้ออาหารปลอดภัย เช่น ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่ายและปัจจัยด้านราคา มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผักปลอดภัยจากสารพิษ ในระดับมาก (บังอร สุขจันทร์ 2544; พัชรา วณิชพิสิฐพันธ์ 2544) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยก็ได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาในด้านต่างๆ เช่น สถานที่จำหน่ายมีน้อย (จารุ ไชยแขวง 2543: 31-34) และผู้บริโภคยังเกิดความไม่มั่นใจในสินค้าว่าปลอดภัยจริงหรือไม่ ถึงแม้ว่าจะมีตรารับรองไว้แล้วของผู้ผลิตโดยตรงหรือหน่วยงานราชการรับรอง (จารุ ไชยแขวง 2543: 31-34; พัทธินันท์ จิราอนุกรม 2544: 54-71)

จากการทบทวนเอกสารข้างต้น จะเห็นว่ามีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานทางด้านการตลาดมากมาย เช่น ด้านพฤติกรรม และความต้องการ(บังอร สุขจันทร์ 2544) การศึกษาด้านทัศนคติ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2530) รวมถึงปัจจัยต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ (ราชนันท์ บุญมาก 2546; พัชรา วณิชพิสิฐพันธ์ 2544) กลยุทธ์การตลาดของธุรกิจผักปลอดภัยและเครือข่าย (ปิยะธิดา สุนทรเภสัช 2542; สมศรี สิ้นสุข 2540) และปัญหาต่างๆ (จารุ ไชยแขวง 2543) ซึ่งงานวิจัยทางด้านการตลาดเหล่านี้ ใช้ทฤษฎีทางการตลาดของ Kotler (2006) เช่น พฤติกรรมผู้บริโภค (consumer behavior model) ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix) ทฤษฎีทางทัศนคติ ในการศึกษา และได้แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ที่น่าเชื่อถือบนพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีเหล่านี้

เช่นเดียวกับ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าเกษตรของวิสาหกิจชุมชน (ณัฐพล รงคุปตวนิช 2545) ที่ศึกษาถึงมาตรฐานการแปรรูปผลผลิตเกษตรจากระบบเกษตรอินทรีย์ ของกลุ่มต่างๆ เช่นกลุ่มแม่ทา กิ่งอำเภอแม่ฮอน กลุ่มสันป่ายางและกลุ่มบ้านฝ้าง อำเภอแม่แตง ที่ยังมีปัญหา และการศึกษาถึงการใช่วัตถุเจือปนในการแปรรูปอาหารของเกษตรกรจากระบบอินทรีย์ในกิ่งอำเภอแม่ฮอน ที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโทษของวัตถุเจือปนอาหารต่อสุขภาพจากประสบการณ์ในการใช่วัตถุเจือปนอาหาร(สุทธิดา ปัญญาอินทร์ 2544) อีกทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริโภคอาหารของเกษตรกรที่ทำจากเกษตรอินทรีย์ กิ่งอำเภอแม่ฮอน (พิตินันท์ จิราอนุกรม 2544) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิธีและกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีทั้งความเข้าใจและไม่เข้าใจในกระบวนการ ซึ่งมีผลต่อผลิตผลที่เห็นได้จากงานวิจัยเหล่านี้ ทำให้เห็นถึงความต้องการในการศึกษาวิจัยทางด้านการผลิตและแนวทางซึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของงานวิจัยในครั้งนี้

อีกทั้งเนื่องจากธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเป็นธุรกิจที่เริ่มต้นมาได้ไม่นาน ทำให้ยังไม่พบรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดการจัดการองค์กรของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ โดยตรง แต่ยังมีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกับแนวคิดดังกล่าวบ้าง เช่น การศึกษาเรื่องการประเมินปัญหาและความต้องการของธุรกิจชุมชน ซึ่งพบปัญหาด้านการบริการสมาชิก ได้แก่ สมาชิกขาดความสามัคคี ขาดความรับผิดชอบ ขาดความไว้วางใจต่อผู้นำกลุ่ม ระบบสื่อสารในกลุ่มไม่ดีพอ ปัญหาการสร้างและพัฒนาผู้นำกลุ่ม ขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะในบางตำแหน่งหน้าที่ และปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนที่เกิดจากการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าคล้ายคลึงกัน ในส่วนความต้องการของกลุ่มธุรกิจชุมชนด้านบุคลากรคือ ต้องการพัฒนาผู้นำกลุ่ม และการพัฒนาทักษะความสามารถของบุคลากรเฉพาะทาง (อภิชัย พันธเสน และคณะ 2546) ทั้งงานด้านการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดลำปาง สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านบุคลากร ได้แก่ การขาดการวางแผนการดำเนินงานของสมาชิกในชุมชน และปัญหาการขาดความรู้ ความสามารถในการประสานงานในชุมชน (จิตต์ใส แก้วบุญเรือง 2546)

ในงานวิจัยของกชกร ชินะวงศ์ (2547) ซึ่งศึกษาเรื่อง วิจัย ค้นหา รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผ้าดันมือตำบลป่าแดง ได้ชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการของกลุ่มมีปัญหาในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดจากสมาชิกที่ขาดการสื่อสารภายในกลุ่ม ไม่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน รวมทั้งขาดทักษะความรู้ในการผลิตและการตลาด แม้กระทั่ง เรื่องปัจจัยความสำเร็จขององค์กรประชาชนตามโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย ได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยทำให้องค์กรชุมชนประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ได้แก่ โครงสร้างขององค์กรที่มีคณะกรรมการ หรือผู้ทำหน้าที่กิจกรรมด้านต่าง ๆ บริหารจัดการงานตามตำแหน่งและแสดงบทบาทอย่างมีทิศทางที่ถูกต้องชัดเจน ภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์ที่กฎหมายหรือกลุ่มกำหนดขึ้น การดำเนินงานต่าง ๆ ควรยึดหลักในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุก ๆ ขั้นตอน องค์กรต้องได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถเพื่อให้มีความเชื่อมั่นที่เป็นรากฐานรองรับการพัฒนา องค์กรประชาชน และกรรมการกลุ่มได้รับการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา การส่งเสริมให้องค์กรประชาชนหรือกลุ่มได้แสดงความสามารถ การประสานความร่วมมือจากภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนกิจกรรม (เริงชัย ประยูรเวช 2540 : 1-15) สอดคล้องกับ สายพิรุณ น้อยศิริ (2530 : 131-133) และภูมิธรรม เวชชัย (2527 : 175-177) อ้างโดย วิรัตน์ สาระคง (2540 : 25) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบุคลากรและชี้ให้เห็นว่า คุณลักษณะผู้นำที่ซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม จริงใจในการทำงาน มีวิธีการทำงานเป็นเอกภาพแสดงบทบาทที่เหมาะสม ทำงานแบบกระจายอำนาจ ช่วยงานกันทำและไม่ก้าวร้าวกัน มีความเชื่อมั่น มีความสามารถและแนวคิดในการพึ่งพาตนเอง โดยยึด

หลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ช่วยเหลือกันและกัน จัดการประชุมอย่างสม่ำเสมอ รู้จักประยุกต์ และอาศัยกลไกของชุมชนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ทำให้กลุ่มเจริญก้าวหน้า

จากงานวิจัยทางด้านการจัดการองค์กรที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญทางด้านบุคลากร การจัดการที่ดี จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพองค์กรและเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย

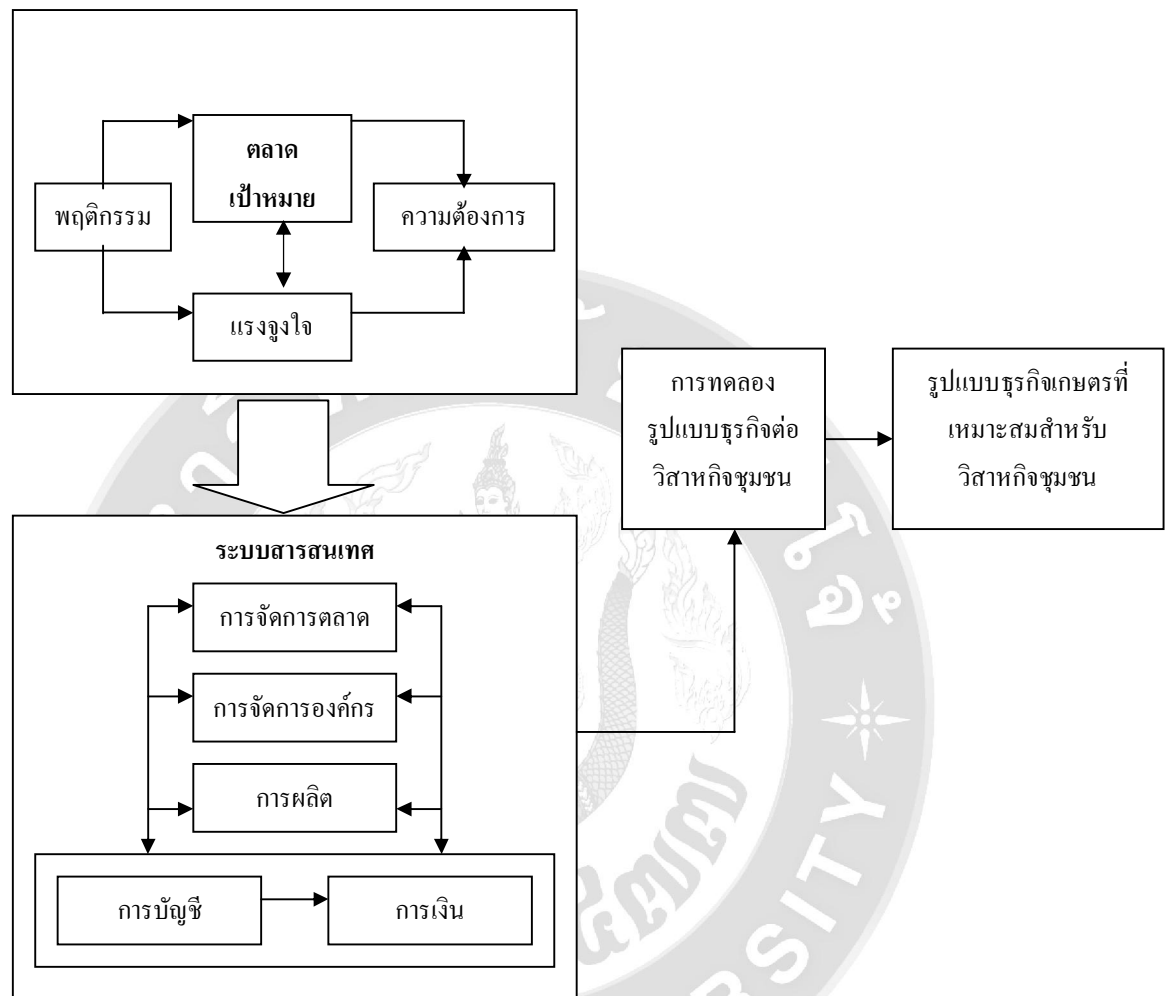
อีกด้านหนึ่งที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ คือการมีระบบบัญชีบริหารและเครื่องมือทางการเงินที่ดี ซึ่งอรสา (2544) อ้างว่าการจัดการด้านการเงินถูกต้องสามารถสร้างความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการธุรกิจ ซึ่งในการบริหารงานของธุรกิจ กิจกรรมควรมีการจัดทำรายงานทางการเงินในรูปแบบงบกำไรขาดทุนและงบดุล แต่จากการศึกษาของ สุกัญญา (2543) กิจกรรมไม่ได้ให้ความสำคัญกับงบกระแสเงินสด ทั้งที่งบกระแสเงินสดจะเป็นเครื่องชี้วัดสภาพคล่องของกิจการ การจัดทำงบการเงินจะมีการจัดทำทุกสิ้นเดือน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อนำไปประกอบการเสียภาษีและนำไปใช้ในการบริหารงาน และส่วนใหญ่เจ้าของกิจการจะเป็นผู้จัดทำรายงานทางการเงินเอง และธุรกิจขนาดย่อมมีระดับการนำข้อมูลรายงานทางการเงินไปใช้ค่อนข้างมากทั้งในด้านการวางแผน เช่น การกำหนดเป้าหมายกำไร วางแผนภาษีอากร วางแผนค่าใช้จ่าย เป็นต้น การควบคุม เช่น ควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่าย ควบคุมสินค้าคงเหลือ เป็นต้น การตัดสินใจ เช่น การปรับปรุงกิจการ การลงทุนในสินทรัพย์ถาวร เป็นต้น ส่วนปัญหาที่พบเกี่ยวกับบัญชี เช่น การคำนวณต้นทุนการผลิตไม่ครบถ้วน ขาดการบันทึกบัญชีสินทรัพย์ถาวร การบันทึกบัญชีรายได้และบัญชีค่าใช้จ่ายไม่ครบถ้วน ขาดการแสดงงบการเงิน (ศิริกุล 2547) และส่วนปัญหาและอุปสรรคทางการเงินที่พบคือยอดขายต่ำเนื่องจากใช้วิธีการขายสดอย่างเดียว ขาดการจัดการระบบเงินสดจ่าย ขาดการวิเคราะห์ทางการเงิน และขาดการวางแผนทางการเงิน หรือความล่าช้าของการแสดงรายงานทางการเงิน (ศิริกุล 2547; สุกัญญา 2543)

จากปัญหาดังกล่าว สถาบันพัฒนา SMEs เครือข่ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แสดงให้เห็นถึงความต้องการของผู้ประกอบการ ว่ามีความต้องการโครงการฝึกอบรมในการเสริมสร้างความสามารถทางการบริหารการเงิน การบัญชี และการลงทุน ด้านการคิดต้นทุนผลิตภัณฑ์และการวิเคราะห์ต้นทุน และด้านการใช้ข้อมูลทางการเงินเพื่อวางแผนและการควบคุม และระบบบัญชีต้นทุน และข้อมูลการบัญชีเพื่อการตัดสินใจ (www.ismed.or.th) ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ สุกัญญา (2543) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงประโยชน์จากรายงานทางการเงินในการบริหารงานของธุรกิจในหลายด้าน ซึ่งด้านหนึ่งสามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจด้านกิจกรรมการตลาด (วันฤดี 2542) จากการศึกษางานวิจัยต่างๆที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ทีมผู้วิจัยเห็นด้วยกับศิริกุล (2547) ที่ให้แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆในด้านบัญชีและการบริหารการเงิน

โดยควรมีการทำวิจัยทางด้านนี้เพื่อพัฒนารูปแบบและเครื่องมือทางการเงินที่เหมาะสมแก่กลุ่มธุรกิจเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

แต่ในยุคโลกาภิวัตน์ ที่ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ธุรกิจต่างๆ ได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการจัดการฐานข้อมูล ใช้ในการจัดทำเอกสาร (อัญชลี ศรีสุข 2546) เช่น โรงเรียน ได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน ได้นำมาช่วยในการจัดการฐานข้อมูล ได้ใช้ในการนำเสนอข้อมูลโรงเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (อัญชลี ศรีสุข 2546) ธุรกิจโรงแรม ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการให้บริการลูกค้าของธุรกิจโรงแรมในเครือ ทางด้านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต โฮมเพจ ข่ายงานบริเวณเฉพาะที่ และฐานข้อมูล เพื่อบริการลูกค้า (ธงธรรม เจียงสถาพร 2545) ทางด้านพยาบาลศาสตร์โดยมีการใช้ เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการจัดทำระบบสารสนเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูล โดยการกำหนดนโยบาย วางแผน ในการรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน มีการจำแนกข้อมูลก่อนเก็บข้อมูลลงในแฟ้มเอกสาร (ชัยนันท์ธรณ์ ขาวงาม 2545) แม้กระทั่งหน่วยงานของรัฐเช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการวางแผน และการบริหารงาน (เกริกศักดิ์ บุญญานุพงศ์ 2547) ศาลปกครองสูงสุด (โสธดา ศรีบัณฑิตและคณะ 2549) ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถพบได้ทั่วไป จากงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษา (อัญชลี ศรีสุข 2546; ชัยนันท์ธรณ์ ขาวงาม 2545; ธงธรรม เจียงสถาพร 2545) แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ก็มีให้เห็น (ธงธรรม เจียงสถาพร 2545) เช่น คอมพิวเตอร์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต โฮมเพจ ข่ายงานบริเวณเฉพาะที่ และฐานข้อมูล ระบบงานยุ่งยาก อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ล้าสมัย ระบบอินเทอร์เน็ตช้าและไม่เพียงพอต่อการใช้งาน (อัญชลี ศรีสุข 2546; ชัยนันท์ธรณ์ ขาวงาม (2545) ขาดความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (เกริกศักดิ์ บุญญานุพงศ์ 2547)

งานวิจัยเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการพัฒนาระบบสารสนเทศที่เหมาะสมและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อ สร้างประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการทำงาน จากที่ได้พบทวนเอกสารด้านการบริหารงานในด้านต่างๆ ยังไม่มีงานวิจัยใดที่แสดงให้เห็นถึงการศึกษาในทุกๆด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริหารธุรกิจ โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชนโดยตรง ดังนั้นงานวิจัยในเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ จึงมีความสำคัญและจำเป็นต้องทำการศึกษาเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้อยู่ได้อย่างยั่งยืนและสามารถเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชาติได้ อย่างมั่นคง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

แผนการบริหารแผนงานวิจัยและแผนการดำเนินงาน พร้อมทั้งขั้นตอนการดำเนินงาน
ดังนี้

3.1 แผนการดำเนินงาน

แผนการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเป็นการสำรวจการทำงานของ
กลุ่มเพื่อบันทึกข้อมูลที่เกิดขึ้น ช่วงที่สอง เป็นช่วงการวิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบข้อมูล
พร้อมทั้งสรุปเป็นรายงานการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนแรก ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและรวบรวมเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง
จะใช้ระยะเวลารวบรวมประมาณ 2 เดือน

ขั้นตอนที่สอง ลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาบริบทวิสาหกิจชุมชนในแต่ละอำเภอ
โดยจะใช้ระยะเวลา ประมาณ 3 เดือน

ขั้นตอนที่สาม ลงพื้นที่ทำการศึกษา การจัดการทางธุรกิจวิสาหกิจชุมชน ในด้าน
ต่างๆ เช่น รูปแบบการจัดการการตลาด การบริหารการผลิต การจัดการองค์กร การบัญชี การเงิน
สารสนเทศ ประมาณ 3 เดือน

ขั้นตอนที่สี่ จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทำการจัดเก็บ ประมาณ 1 เดือน

ขั้นตอนที่ห้า ทีมผู้วิจัยจะทำการ ทดลองรูปแบบการจัดการธุรกิจ

ขั้นตอนที่หก หลังจากนั้นจะทำการการพัฒนาแบบแผนการจัดการธุรกิจ ที่
เหมาะสมแก่วิสาหกิจชุมชน

ขั้นตอนที่เจ็ด การจัดเวทีเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นตอนที่แปด การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสุดท้าย

ขั้นตอนที่เก้า สรุปผลและพิมพ์ รายงานการวิจัย

3.2 สถานที่ดำเนินการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ คือ สถานที่ตั้งและสถานที่ผลิตของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอสันทราย อำเภอแม่แตง อำเภอแมริม อำเภอแม่วาง อำเภอดอยเต่า อำเภอพร้าว อำเภอสะเมิง อำเภอสารภี อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันกำแพง อำเภอฝาง อำเภอแม่ฮ่าย อำเภอสันป่าตอง และอำเภอแม่ออน รวม 15 อำเภอ

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากร คือกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการรวมกลุ่มกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป มีทั้งหมด 15 อำเภอ แต่เนื่องจากทางโครงการฯ ถูกตัดงบประมาณ ประกอบกับบางอำเภอ ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ เนื่องจากเกษตรกรของอำเภอไชยปราการ ซึ่งได้รวมกลุ่มกันมา ปีกว่า ได้ผลผลิตมาหนึ่งฤดูกาลแล้ว แต่ผลผลิตได้น้อย และราคาไม่สูงกว่าปลูกพืชโดยใช้สารเคมี จึงได้ล้มเลิกกลุ่ม และได้กลับไปปลูกพืชผักที่ใช้สารเคมีตามเดิม และเกษตรกรอำเภอฮอดสะเก็ด เป็นเกษตรกรที่ไม่ได้เข้ากลุ่ม จึงไม่เข้าเกณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร อำเภอ ไชยปราการ และเกษตรกรอำเภอฮอดสะเก็ด

ดังนั้น การนำเสนอเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกร ใน 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอ สันกำแพง แมริม สันทราย สารภี สันป่าตอง ฝาง และ แม่ฮ่าย และกิ่ง อ. แม่ออน ซึ่งได้กำหนดขอบเขตการวิจัยและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ใน 8 อำเภอ มีจำนวนเกษตรกรรวมทั้งสิ้น 59 คน แสดงในตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ และสถานที่เก็บข้อมูลในจ.เชียงใหม่

อำเภอ	จำนวนราย
1. สันกำแพง	8
2. แม่ริม	11
3. ดอยสะเก็ด	1
4. สันทราย	5
5. แม่อน	2
6. สารภี	2
7. สันป่าตอง	5
8. ฝาง	15
9. แม่ฮาย	7
10. ไชยปราการ	3
รวมทั้งสิ้น	59

ข้อมูลสำรวจ วันที่ 15 กรกฎาคม 2551

3.4 การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างเกษตรกรรายแรกในแต่ละอำเภอ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ snowball sampling สำหรับการสุ่มเกษตรกรรายต่อไป ภายในอำเภอนั้น รวมทั้งหมด 8 อำเภอ

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- สำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ แนวคำถาม (guidelines) ที่เป็นคำถามปลายเปิดใช้สำหรับเป็นหัวข้อการสนทนาถึงข้อมูลสภาพทั่วไป รูปแบบการจัดการการผลิต และปัญหาและอุปสรรคทางด้านการบริหารจัดการการผลิต กับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งใช้เครื่องบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth interview) และการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group interview)

- สำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (questionnaire) กับผู้บริโภคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

3.6 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บจากข้อมูล 2 ประเภท

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) สำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการติดต่อ ประสานงานนัดหมายเกษตรกรแต่ละกลุ่มที่ผลิตพืชผักเกษตรอินทรีย์ แล้วได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายคน (dept interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (focus group interview) โดยการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่เป้าหมาย 8 อำเภอ สำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณ ได้รวบรวมเก็บข้อมูลจากผู้ซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ 5 แห่ง ได้แก่ 1)ตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนปิ่นสร้อยแยลวิทยาลย์ 2)ตลาดเกษตรอินทรีย์เจเจ 3)ตลาดเกษตรอินทรีย์ในมหาวิทยาลัยแม่ใจ 4) ตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงพยาบาลนครพิงค์ 5)ตลาดเกษตรอินทรีย์ในหมู่บ้านแลนด์แอนด์เฮ้าส์

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้ดำเนินการรวบรวมเอกสาร บทความจากงานวิจัยต่างๆ เช่น เอกสารของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ เอกสารของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ จำกัด เอกสารของทางราชการ รายงานการวิจัย และบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากห้องสมุด และ จากอินเทอร์เน็ต

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) รายงานผลเป็นการบรรยายประกอบการวิเคราะห์ นำเสนอในรูปแบบของตารางและแผนภาพ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการประชุมกลุ่มย่อย รายงานผลเป็นการบรรยายประกอบการวิเคราะห์ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปแบบของตารางและแผนภาพ
3. การวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์โดยไคสแควร์

บทที่ 4

ความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจ ชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

4.1 บทนำ (Introduction)

งานวิจัยนี้ได้อธิบายถึงงานวิจัยที่ทำการศึกษเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา แต่ก็ยังมีจำนวนจำกัดในประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมและสุขภาพ อีกทั้งเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชากรของประเทศ แต่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ต้องศึกษาถึงความต้องการ ทักษะและแรงจูงใจซึ่งส่งผลถึงพฤติกรรมผู้บริโภค ทำให้งานวิจัยทางด้านนี้มีความน่าสนใจและจำเป็นต้องทำการศึกษา

4.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย (Objectives of the research)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงทัศนคติ ความรู้สึกต่อผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลถึงพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ แรงจูงใจในการบริโภค ความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภค นอกจากนี้ยังศึกษาถึงลักษณะของผู้ที่สนใจและบริโภค

4.3 สรุปงานวิจัย (Summary of the research)

การใช้ทฤษฎีในการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนงานวิจัยหลายชิ้น (Thechatakerng 2009; Roger 1978) ที่ได้มีการพิสูจน์ให้เห็นว่า ทฤษฎีตามแผน (Planned Behaviour Theory) สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งทฤษฎีของมาสโลว์ เพื่อศึกษาแรงจูงใจ รวมถึงทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคซึ่งส่งผลถึงการตัดสินใจซื้อ และทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาด ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงได้นำเสนอ ทฤษฎีตามแผน (Planned Behaviour Theory) ที่อธิบายถึงทัศนคติ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Beliefs) ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (Control Beliefs) แต่เพื่อให้ครอบคลุมและบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องมีการเพิ่ม แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ (Roger 1978) และทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation theory) (Maslow, 1971) รวมถึงทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคซึ่งส่งผลถึงการตัดสินใจซื้อ และทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาด

ดังนั้นกล่าวได้ว่างานวิจัยนี้ได้นำเสนอผลงานสองด้าน ด้านแรกเกี่ยวกับ เกี่ยวกับการนำเสนอทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ ที่เริ่มจาก ทฤษฎีตามแผน (Planned Behaviour Theory) และ

แรงจูงใจ ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคซึ่งส่งผลถึงการตัดสินใจซื้อ และทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาด ส่วนอีกด้านเป็นผลจากการสำรวจ (Empirical part)

ด้านแรกเกี่ยวกับแนวความคิดทฤษฎี ซึ่งได้อธิบายไปในบทที่ 2 ว่าทฤษฎีตามแผน (Planned Behaviour Theory - TPB) ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation theory) นั้น การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์จะเกิดจากการชี้นำโดยความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Beliefs) ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (Control Beliefs) ซึ่งความเชื่อแต่ละตัวจะส่งผลต่อตัวแปรต่างๆ และตามที่ได้อ้างไว้ในบทแรกๆ ว่าเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ทั้งหมด งานวิจัยนี้ได้พิจารณาแนวคิดทฤษฎีอื่น เช่น แนวคิดทัศนคติเพื่อใช้ในการอธิบายองค์ประกอบต่างๆ เช่น ด้านความรู้ (the cognitive component) ความรู้สึก (the affective component) และด้านพฤติกรรม (the behavioral component) ซึ่งเป็นการแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจาก องค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก

นอกจากนี้แล้วอีกแนวความคิดทฤษฎี ซึ่งความจำเป็นที่ต้องนำมาใช้ในการวิจัยนี้ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ แรงจูงใจเป็นตัวกำหนดทิศทางของการกระทำที่จะทำให้ความต้องการเหล่านั้นได้รับความพอใจ แม้ว่าแรงจูงใจจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของพฤติกรรมแต่แรงจูงใจก็ไม่ได้กำหนดหรือให้ทิศทางไปในทิศทางเดียวกันตลอดเวลา สิ่งจูงใจทั้งหมดนั้นตั้งอยู่ในความต้องการ มันไม่อาจจะอยู่โดดเดี่ยวได้และสิ่งจูงใจแต่ละอย่างมีความต้องการผูกพันกับตัวมันอยู่ ความต้องการเป็นสถานการณ์ทางร่างกายหรือทางความนึกคิดซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคล และสิ่งจูงใจเป็นแรงผลักดันหรือสภาวะของความนึกคิดที่มุ่งไปสู่สถานการณ์ดังกล่าวนั้น (Maslow, 1971) และทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาดซึ่งอธิบายถึงปัจจัยทางการตลาดเช่นด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่ายและการส่งเสริมทางการตลาดที่ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความพอใจในผลิตภัณฑ์

การนำเสนอด้านที่สอง เป็นผลจากการสำรวจซึ่งได้แสดงให้เห็นผลทั้งหมดในโครงการย่อยฉบับสมบูรณ์ โดยผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง และวัยกลางคนได้ให้ความสำคัญต่อสุขภาพ โดยให้ความสนใจต่อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ มากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี และอายุมากกว่า 50 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย

ผู้บริโภคประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัวมีรายได้ตั้งแต่ไม่น้อยกว่า 5,000 บาท ถึง 25,000 บาท มากกว่า อาชีพ ที่รับราชการที่มีรายได้ระหว่าง มากกว่า 10,000 บาท ถึง 25,000 บาท

สำหรับทัศนคติความสามารถในการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในด้านความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ด้านผักจะรู้จักผักกาดอินทรีย์มากที่สุด รองลงมาถั่วฝักยาวอินทรีย์ และผักสมุนไพรรอบบ้าน ด้านอาหารแปรรูป หน่อไม้ดอง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภครู้ว่าไม่มีผลิตภัณฑ์

แปรรูปในอัตราส่วนเกือบเท่าๆกันกับปลาแห้ง ที่เป็นเกษตรกรอินทรีย์ อีกทั้งกลัวน้ำว่า ด้านข้าวไทยเป็นแหล่งผลิตข้าว คนส่วนใหญ่ของประเทศไทยรับประทานข้าวหอมมะลิเป็นหลัก ดังนั้นจึงเป็นพันธุ์ที่ผู้บริโภครู้ว่านี่เป็นเกษตรกรอินทรีย์มากกว่าพันธุ์อื่นๆ

กลุ่มเป้าหมายทั้งผู้หญิงและชายส่วนใหญ่ มีความเข้าใจในระดับมากเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ช่วยลดมลภาวะและรักษาสิ่งแวดล้อม และมากกว่า ร้อยละ 50 มีความเข้าใจว่าผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ปราศจากสารพิษ (58.8%)

อีกทั้งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงทัศนคติ-พฤติกรรม (Attitude-behaviour) โดยได้กำหนดตัวแปรให้อธิบายถึงความสำคัญของการซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ เช่น ถ้าผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ ความเชื่อว่า การบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์แล้วมีสุขภาพที่ดี แล้วมีผู้อื่นชมว่าบริโภคแล้ว สุขภาพดี ผู้บริโภคก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ หรือผู้บริโภคเห็นคนที่ตนเองชื่นชอบบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ เป็นประจำ เขาก็ทำตาม และถ้าผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ เดินทางไปในที่ต่างๆ และสามารถหาผลิตภัณฑ์มาบริโภคได้ไม่ยากนักและผลิตภัณฑ์นั้นก็มีความปลอดภัย ผู้บริโภคก็มีแนวโน้มที่จะบริโภคผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ต่อไปและมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ งานวิจัยแสดงให้เห็นว่า ประชาชนต้องถึมีทัศนคติที่ดี ให้ความสำคัญแก่สุขภาพและมีความพอใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ที่ดีกับผลิตภัณฑ์และสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น ผู้บริโภคพอใจในระดับมากที่สุดด้านที่ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์สามารถให้คำแนะนำและมีเอกสารแผ่นพับ (4.51) แก่ผู้บริโภค ตามด้วยในอัตราที่เกือบเท่ากัน ด้านพอใจในสถานที่จำหน่ายอยู่ใกล้ มีที่จอดรถและเดินทางไปหาซื้อได้สะดวก และผลิตภัณฑ์มีความสะอาด รองลงมาพอใจมากสำหรับสถานที่จำหน่ายมีสินค้าจำหน่ายหลายชนิด ทำให้หาซื้อของได้ครบคุณภาพปราศจากสารพิษ และรสชาติดี ตามลำดับ สำหรับด้านโฆษณาส่งเสริมและให้ความร่วมมือกับสังคม และบรรจุกุณธ์ ถึงแม้ว่าจะอยู่ในช่วงของพอใจมาก แต่ควรต้องมีการปรับปรุง

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกต่อบัณฑิตทางการตลาดกับเพศ เมื่อมาประมวลผลความรู้สึกระหว่างผู้หญิงและผู้ชายกับประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีความรู้สึกที่ดีและพอใจมาก โดยเฉพาะในด้านผู้จำหน่ายสามารถให้คำแนะนำและมีเอกสารแผ่นพับแจกเพื่อให้ผู้บริโภคมีความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ และสถานที่จำหน่ายอยู่ใกล้ เดินทางไปหาซื้อได้สะดวก และมีที่จอดรถ สำหรับในด้านราคาทั้งสองเพศมีความรู้สึกพอใจในระดับมาก แต่ผู้ชายเห็นว่าราคาสินค้าเกษตรกรอินทรีย์มีราคาที่เหมาะสมไม่แพงกว่าผลิตภัณฑ์ทั่วไป ในขณะที่ผู้หญิง ที่มีความรู้สึกที่ราคาสินค้าเหมาะสมน้อยกว่าผู้ชาย และในค่าเฉลี่ยที่เท่ากันทั้งสองเพศมีความเห็นเหมือนกันว่าผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์มีคุณภาพปราศจากสารพิษ (4.01) เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความพอใจกับปัจจัยทางการตลาดกับเพศด้วย

ไครส์แควร์ พบว่าปัจจัยด้านการตลาดขึ้นอยู่กับสถานภาพด้านเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านคุณภาพสินค้าที่ไม่ขึ้นอยู่กับสถานภาพทางเพศ

และเมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ด้านอายุกับความพอใจปัจจัยการตลาดพบว่าปัจจัยด้านการตลาดขึ้นอยู่กับสถานภาพด้านอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้มีอายุระหว่าง 41-50 และ 31-40 ปีมีความรู้สึกดีในด้านสถานจำหน่ายอยู่ใกล้ สะดวกและมีที่จอดรถ และพอใจในด้านผู้จำหน่ายให้คำแนะนำและมีเอกสารแผ่นพับ ตามลำดับ ในขณะที่ผู้บริโภคอายุระหว่าง 21-30 ปีพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพปราศจากสารพิษ แต่ผู้บริโภคที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปีไม่ค่อยให้ความสนใจ และให้ความรู้สึกพอใจน้อยกว่าผู้บริโภคในระดับอายุอื่นๆ และให้ความรู้สึกพอใจน้อยกว่าระดับอายุอื่นๆ ที่สุดในด้านการที่สถานที่จำหน่ายสินค้าไม่ได้มีสินค้าหลายชนิด ทำให้หาซื้อของได้ไม่ครบและยาก

สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์แรงงูใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์และเพศ ผลแสดงในด้านบวก (0.000) จากการทดสอบค่าไครส์แควร์ (Chi-square) ผู้หญิงมีแรงงูใจในการซื้อเพราะต้องการให้คนในครอบครัวได้รับประทานสินค้าที่ดีมีคุณภาพ ในขณะที่ผู้ชายซื้อเพราะให้ความสำคัญต่อสุขภาพ

และทดสอบว่าแรงงูใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ขึ้นอยู่กับอายุ ค่าไครส์แควร์ (Chi-square) แสดงนัยสำคัญ โดยผลแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง น้อยกว่า 20 21 – 30 ปี 41-50 ปี และ 31-40 ปี มีแรงงูใจซื้อเพราะต้องการให้คนในครอบครัวได้รับประทานสินค้าดีมีคุณภาพในระดับมาก ตามลำดับ แต่ผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จะซื้อเพราะเป็นห่วงสุขภาพตนเองจึงเลือกสินค้าปลอดสารพิษและดีต่อสุขภาพ อีกด้านหนึ่งของผู้บริโภคที่มีอายุในระดับเดียวกันซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เพราะ อยากให้คนอื่นเห็นว่าตนเองมีรสนิยมดี ฐานะดี เช่นเดียวกับผู้บริโภคอายุน้อยกว่า 20 ปี

ด้านความต้องการ งานวิจัยได้ทดสอบความสัมพันธ์ความต้องการของผู้บริโภคกับสถานะด้านเพศต่อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ พบว่าทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานและตรารับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ในอัตราส่วนร้อยละเกือบเท่าๆกัน อีกทั้งมีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพราคาเหมาะสม นอกจากนี้ทั้งผู้หญิงและชายต้องการผลิตภัณฑ์ที่หาซื้อได้ง่ายและสะดวกและผู้หญิงยังต้องการให้มีการเพิ่มร้านค้าให้มากขึ้น สำหรับเรื่องการประชาสัมพันธ์ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสนใจน้อย ค่าไครส์แควร์ (Chi-square) ไม่แสดงนัยสำคัญจากการทดสอบแสดงว่าความต้องการผลิตภัณฑ์เกษตรไม่ขึ้นอยู่กับสถานภาพด้านเพศ และเช่นกันที่ความสัมพันธ์ของความต้องการกับสถานะด้านอายุไม่ขึ้นต่อกัน พบว่าผู้บริโภคอายุระหว่าง 31-40 และ 41-50 มีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานและตรารับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ มากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ สำหรับปัจจัยอื่นๆ ไม่พบความแตกต่างระหว่างอายุมากนัก

ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค ผู้บริโภค ร้อยละ 50 ไปซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เอง ตามด้วยไปกับเพื่อนและครอบครัว ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ เป็นตัวเองและครอบครัว และส่วนใหญ่ซื้อไปเพื่อประกอบอาหารรับประทานเอง สำหรับเหตุผลของผู้บริโภคในการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ เนื่องจากต้องการมีสุขภาพดีแข็งแรง อีกทั้งผู้บริโภคต้องการที่จะช่วยส่งเสริมอาชีพให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม เมื่อมาวิเคราะห์แยกตามอายุ ผลแสดงถึงผู้บริโภคที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีความสนใจเรื่องสุขภาพมากกว่ากลุ่มอื่น ตามด้วยกลุ่มอายุ 31-40 ปี และเป็นที่น่าสังเกต กลุ่มอายุ 21-30 ให้ความสนใจผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์มากกว่าคนอายุ 50 ปีขึ้นไป

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ผู้บริโภคที่มีอายุระหว่าง 20 – 50 ปี มีปัญหาเรื่องการที่ผลิตภัณฑ์ไม่แสดงป้ายบอกราคาสินค้าให้ชัดเจน และในกลุ่มอายุ 31-40 ปีจะพบปัญหามากในเรื่องจำนวนวันในการเปิดขายสินค้าน้อยเกินไป และช่วงเวลาในการเปิดขายสินค้าสั้นเกินไป อีกทั้งทั้งข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ไม่ถึงกลุ่มผู้บริโภคในกลุ่มผู้บริโภคอายุระหว่าง 21- 40 ปี ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี เห็นว่าการที่สินค้าไม่มีความหลากหลายเป็นปัญหาที่พบมาก (3.25) และสินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการ

ข้อสรุปหลัก (Main conclusion)

ตามสรุปผลงานวิจัยในหัวข้อที่ 3 สามารถสรุปเป็นหัวข้อหลักๆได้ดังนี้

- ก) ผู้หญิงวัยกลางคนให้ความสำคัญและให้ความสนใจในผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์มากและได้ให้ความสำคัญต่อสุขภาพโดยเฉพาะในเรื่องสุขภาพของคนครอบครัว ในขณะที่ผู้ชายสนใจสุขภาพตนเองก่อน
- ข) ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่รับราชการและประกอบธุรกิจ มีการศึกษาและมีรายได้ ระหว่าง 10,000 – 15,000 บาทต่อเดือน
- ค) ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ โดยมีการรับรู้และมีความรู้ผลิตภัณฑ์เกษตร จากสิ่งที่ตนบริโภคเป็นพื้นฐานและจากการที่ประชาชนและชาวท้องถิ่นนั้นๆผลิตและบริโภค
- ง) ตัวผู้บริโภค บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ เนื่องจากทราบว่าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ช่วยลดมลภาวะและรักษาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเข้าใจว่าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ปราศจากสารพิษ

- ๑) ประสพการณ์โดยทั่วไปเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ผู้บริโภคพึงพอใจใน ด้านผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์สามารถให้คำแนะนำและมีเอกสาร แผ่นพับแก่ผู้บริโภค ต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่แสดงให้เห็นถึงความพอใจใน ด้านความสะอาด รสชาติและบรรจุภัณฑ์ (Thechatakerng 2009) ตาม ด้วยในอัตราที่เกือบเท่ากัน ด้านพอใจในสถานที่จำหน่ายอยู่ใกล้ มีที่จอดรถ และเดินทางไปหาซื้อได้สะดวก และผลิตภัณฑ์ที่มีความสะอาด สำหรับด้าน โฆษณาส่งเสริมและให้ความร่วมมือกับสังคม และบรรจุภัณฑ์ ถึงแม้ว่าจะอยู่ใน ช่วงของพอใจมาก แต่ควรต้องมีการปรับปรุง
- ๒) เพศมีผลต่อความรู้สึกพอใจ โดยเฉพาะด้านราคาทั้งสองเพศมีความรู้สึกพอใจ ในระดับมาก แต่ผู้ชายเห็นว่าราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์มีราคาที่เหมาะสมไม่ แพงกว่าผลิตภัณฑ์ทั่วไป ในขณะที่ผู้หญิงที่มีความรู้สึกว่าราคาเหมาะสมน้อย กว่าผู้ชาย และทั้งสองเพศมีความเห็นเหมือนกันว่าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์มี คุณภาพปราศจากสารพิษ ยกเว้นด้านคุณภาพสินค้าที่ไม่ขึ้นอยู่กับสถานะ ทางเพศ
- ๓) อายุมีผลต่อความรู้สึกเช่นกัน ผู้ใหญ่ที่มีอายุ 31 ปี ขึ้นไปมีความรู้สึกดีใน ด้านสถานที่จำหน่ายอยู่ใกล้ สะดวกและมีที่จอดรถ และพอใจในด้านผู้จำหน่ายให้ คำแนะนำและมีเอกสารแผ่นพับ ในขณะที่ผู้บริโภคที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ไม่ค่อยให้ความสนใจ และให้ความรู้สึกพื่อน้อยกว่าผู้บริโภคในระดับอายุอื่นๆ และให้ความรู้สึกพื่อน้อยกว่าระดับอายุอื่นๆ ที่สุดในด้านการที่สถานที่ จำหน่ายสินค้าไม่ได้มีสินค้าหลายชนิด ทำให้หาซื้อของได้ไม่ครบและยาก
- ๔) ผู้บริโภคอายุ <20 – 50 ซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เพราะต้องการให้คนใน ครอบครัวได้รับประทานสินค้าดีมีคุณภาพ แต่ผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จะซื้อ เพราะเป็นห่วงสุขภาพตนเองจึงเลือกสินค้าปลอดสารพิษและดีต่อสุขภาพ และซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เพราะ อยากให้คนอื่นเห็นว่าตนเองมีรสนิยม ดี ฐานะดี เช่นเดียวกับผู้บริโภคอายุน้อยกว่า 20 ปี
- ๕) ผู้บริโภคทั้งผู้หญิงและผู้ชายต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานและตรารับรอง คุณภาพของผลิตภัณฑ์ อีกทั้งมีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพราคา

เหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องการผลิตภัณฑ์ที่หาซื้อได้ง่ายและสะดวกและ
 ผู้หญิงยังต้องการให้มีการเพิ่มร้านค้าให้มากขึ้น เช่นเดียวกับผู้บริโภคอายุ
 ระหว่าง 31-50 มีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานและตรารับรอง
 คุณภาพของผลิตภัณฑ์ มากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ

ญ) ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค ผู้บริโภคจะไปซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เอง และ
 เป็นผู้ตัดสินใจซื้อเอง ส่วนใหญ่ซื้อไปเพื่อประกอบอาหารรับประทาน
 เนื่องจากต้องการมีสุขภาพดีแข็งแรง อีกทั้งผู้บริโภคต้องการที่จะช่วยส่งเสริม
 อาชีพให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภคที่มี
 อายุระหว่าง 40-50 ปี มีความสนใจเรื่องสุขภาพมากกว่ากลุ่มอื่น ตามด้วย
 กลุ่มอายุ >30-40 ปี และเป็นที่น่าสังเกต กลุ่มอายุ 20-30 ให้ความสนใจ
 ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์มากกว่าคนอายุ >50

ฎ) สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่พบมากในการซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ของ
 ผู้บริโภคที่มีอายุระหว่าง 20 – 50 ปี ได้แก่เรื่องราคาที่ผลิตภัณฑ์ไม่แสดงป้าย
 บอกราคาสินค้าให้ชัดเจน และในกลุ่มอายุ 31-40 ปีจะพบปัญหาในเรื่อง
 จำนวนวันในการเปิดขายสินค้าน้อยเกินไป และช่วงเวลาในการเปิดขายสินค้า
 สั้นเกินไป สำหรับกลุ่มผู้บริโภคอายุระหว่าง 20-40 ปีจะเป็นเรื่องข่าวสาร
 เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ไม่ถึงกลุ่มผู้บริโภค ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุ
 น้อยกว่า 20 ปี เห็นว่าการที่สินค้าไม่มีความหลากหลายเป็นปัญหาที่พบมาก
 และสินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการ

4.4 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

จากการที่งานวิจัยนี้ได้สำรวจเฉพาะผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริโภคผลิตภัณฑ์
 ของวิสาหกิจชุมชนที่จำหน่ายในบริเวณแหล่งกระจายสินค้าที่สำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่ได้กล่าว
 มาแล้วจำนวน 6 แห่ง ได้แก่ ตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนดาราวิทยาลัย ตลาดเกษตรอินทรีย์
 ในโรงเรียนปิ่นสร้อยแยงวิทยาลัย ตลาดเกษตรอินทรีย์เจเจ ตลาดเกษตรอินทรีย์ในมหาวิทยาลัย
 แม่ใจ ตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงพยาบาลนครพิงค์ และ ตลาดเกษตรอินทรีย์ในหมู่บ้านแลนด์
 แอนด์เฮาส์ และยังได้มีการหาความแตกต่างระหว่างเพศและอายุกับความรู้สึกรู้สึก ความต้องการ
 แต่ไม่ได้หาสัดส่วนและสาเหตุของการไม่บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ แต่งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็น

เห็นผลการวิจัยที่สำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชน ผู้บริโภคให้ความสำคัญในเรื่องความรู้คำแนะนำที่จะได้รับจากผู้จำหน่าย ความสดและสะอาด ซึ่งต่างจากงานวิจัยก่อนๆที่ได้แสดงให้เห็นถึง ผู้บริโภคให้ความสำคัญด้านความสดสะอาด (Thechatakerng 2009) และการที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญในเรื่องรสชาติมากที่สุดในการซื้อ (Magnusson et al., 2001; Land, 1998; Wandel & Bugge, 1997)

ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสนใจในเรื่องสุขภาพมาก จึงได้เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ อย่างที่ Magnusson et al., 2001 และ Torjusen et al (1999) ได้รายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับผู้บริโภคที่นอร์เวย์ไว้ ซึ่งคล้ายกับผลงานวิจัยนี้ งานวิจัยก่อนๆก็แสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจหลักๆในการบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ (von Alvensleben, 1998; Hung, 1996; Mathisson & Schollin, 1994; Ekelund, 1989) ในประเด็นนี้ ผลงานวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามงานวิจัยก่อนๆ Schifferstein & Oude Ophuis, (1998) ได้พบว่า "สุขภาพ" เป็นแรงจูงใจในระดับมากที่สุดสำหรับการซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ อีกทั้งสุขภาพของคนในครอบครัวเป็นสิ่งที่จูงใจในการซื้อ โดยเฉพาะผู้บริโภคผู้หญิงจะให้ความสำคัญในด้านนี้ มากกว่าผู้ชายที่ซื้อเพราะสุขภาพของตัวเองเป็นแรงจูงใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ (Thechatakerng 2009) แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ได้ค้นพบสิ่งที่น่าสนใจนั้นคือการที่ผู้บริโภคอายุน้อยกว่า 20 ปีหันมาให้ความสนใจในเรื่องสุขภาพมากกว่า ผู้บริโภคอายุ >50 ปี แต่ผลในส่วนนี้อาจมีสมมติฐานที่ว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า 50 ไม่อยากออกกำลังกายเอง จึงให้บุตรหลานหรือญาติ คนในครอบครัวออกมาซื้อแทน จึงทำให้ผลเป็นดังงานวิจัย

ความสามารถซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ได้ไม่มากนักของผู้บริโภคส่วนใหญ่ เพราะสามารถหาซื้อได้ในแหล่งกระจายสินค้าของวิสาหกิจ ดังนั้นข้อจำกัดในเรื่อง "ความสามารถหาซื้อได้" จึงไม่ใช่อุปสรรคในการซื้อของผู้บริโภค (Thechatakerng 2009; Magnusson et al., 2001) แต่สำหรับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 20 กลับเห็นว่าการที่ผลิตภัณฑ์ไม่มีความหลากหลายและที่มีอยู่ไม่เพียงพอ เป็นอุปสรรคที่สำคัญ เช่นเดียวกับปัญหาของผู้ที่มีอายุ 30-40 ปี เป็นในเรื่องช่วงเวลาที่ขายสั้นเกินไปและจำนวนวันเปิดขายน้อย และผู้ที่มีอายุระหว่าง 40-50 เกี่ยวกับป้ายราคาที่ไม่ชัดเจน ต่างจากปัญหาที่พบในผู้บริโภคที่สวีเดน มีปัญหาในด้านความยุ่งยากในเรื่องการแยกว่าผลิตภัณฑ์ตัวไหนเป็นเกษตรอินทรีย์ ตัวไหนไม่ใช่ (Statens, 1999)

งานวิจัยได้แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่ดีของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นไปในการทำงานเดียวกับผลงานวิจัยจากการสำรวจผู้บริโภคนอร์เวย์ ที่ชี้ให้เห็นถึงความสนใจในการผลิตอาหารในเชิงระบบนิเวศน์ (Wandel & Bugge, 1997) ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ อาจแปรได้ว่าเป็นการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ และผู้บริโภคส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีและให้ความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และผู้บริโภคพอใจที่จะซื้อ ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่าการวิจัยครั้งนี้สำรวจเฉพาะผู้ที่

บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และอุปสรรคในการซื้อของผู้บริโภคเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาผู้ที่ไม่ได้บริโภคและเหตุผลในการไม่ซื้อ ดังนั้นจึงไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงเหตุผลดังกล่าว ซึ่งต่างจากงานวิจัยของ Wandel & Bugge, 1997 ที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีและให้ความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ แต่ยังไม่ซื้อหรือไม่เต็มใจซื้อ เนื่องจากมาจาก นิสัยและความสะดวก (Mathisson & Schollin, 1994) คล้ายกับผู้บริโภคที่แคลิฟอร์เนีย ที่ไม่ซื้อหรือหยุดซื้อเพราะต้องใช้เวลาในการค้นหา (Jolly, 1991)

งานวิจัยนี้ยังพบอีกว่าผู้หญิงมีทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์มากกว่าผู้ชาย ซึ่งงานนี้เห็นด้วยกับงานวิจัยของ Wandel & Bugge, 1997 และ Mathisson & Schollin, 1994 และผู้ที่มีอายุมากหรือ 30 ปีขึ้นไปมีความสนใจผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย เนื่องจากความห่วงใยและสนใจในเรื่องสุขภาพ แต่ผู้บริโภคที่อายุน้อยมักให้ความสนใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งต่างจาก งานของ Magnusson et al., 2001 ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ที่อ่อนกว่ามีทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์และสนใจซื้อมากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า แต่งานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Magnusson et al., (2001) ในเรื่องผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 20 สนใจมากกว่าผู้ที่มีอายุ > 50 ปี

4.5 ข้อเสนอแนะ (Suggestion)

จากผลการวิจัย ได้ชี้ให้เห็นถึงการจัดทำกลยุทธ์เพื่อที่วิสาหกิจชุมชนจะสามารถนำไปใช้เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้นดังนี้

ก) สำหรับผู้บริโภคอายุ น้อยกว่า 20 ควรมีการจัดทำสินค้าให้มีความหลากหลาย และบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่ดี มีหลายขนาดให้เลือกเพื่อความเหมาะสม วิสาหกิจชุมชนอาจให้มีอาชีพหรือขอคำปรึกษาจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมในการออกแบบหรือจัดทำบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ข) วิสาหกิจอาจขยายเวลาจากเดิม หรือเพิ่มวันให้มากขึ้นกว่าเดิม แต่ต้องดูข้อจำกัดอื่นๆที่มีผลต่อการขยายเวลา เช่น สัญญาในการใช้เนื้อที่ ที่เป็นแหล่งกระจายสินค้า ความคุ้มค่าในการขยายเวลา เป็นต้น

ค) จัดทำป้ายราคาแสดงสินค้าให้ชัดเจนเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มการตัดสินใจแก่ลูกค้า อาจทำเป็นป้ายในขนาดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์หลักต่างๆ เป็นต้น

ง) วิสาหกิจชุมชนอาจร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐต่างๆ เช่น อบต. อบจ. กำนัน หัวหน้าหมู่บ้าน เพื่อใช้เครื่องมือ ช่องทางสื่อสารต่างๆ ในการกระจายข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ให้ผู้บริโภครับทราบข่าวสารมากขึ้น เช่น เสียตามสายในหมู่บ้าน วิชชุมชน เอกสารประชาสัมพันธ์ต่างๆของหน่วยงานรัฐ เป็นต้น

จ) จัดทำให้ผลิตภัณฑ์ที่มีตรารับรองมาตรฐานและคุณภาพ โดยติดต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องให้ทำการตรวจสอบคุณภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค และเพื่อเป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์ให้สามารถขยายไปสู่ตลาดต่างประเทศได้

ข) จัดเตรียมผลิตภัณฑ์ที่ตลาดต้องการหรือผลิตภัณฑ์ที่ขายดีให้เหมาะสมกับความต้องการ ในแต่ละช่วงเวลาของลูกค้า เช่นในแต่ละฤดูความต้องการผลิตภัณฑ์ต่างกัน อย่างในฤดูหนาวที่มียกทองเที่ยวมากกว่าปกติ และมีกลุ่มที่บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ เพิ่มมากกว่าปกติ ควรจัดเตรียมผลิตภัณฑ์ให้พอต่อความต้องการ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ขึ้นกับข้อจำกัดในเรื่องธรรมชาติอากาศ หรือปัจจัยที่มีผลต่อการผลิต

เอกสารอ้างอิง (Bibliography)

- Ajzen.I. The Theory of Planned Behavior. *Organization Behavior and Human Decision Processes*, 50, (1991) : 179-211
- Alvensleben, A.V., & Altmann, M. (1987). Determinants of the demand for organic foods in Germany. *Acta Horticulturae* 203 www.actahort.org/books/203
- Ekelund L. (1989). Vegetable consumption and consumer attitudes towards organically. grown vegetables—the case of Sweden. *Acta Hort* 259:163–72.
www.blackwell-synergy.com/doi/pdf/10.1111/j.1750-3841.2008.00723.x
- Hung, C.L. (1996). Consumer Preferences and Attitudes Towards Organically Grown Produce, *European Review of Agricultural Economics*, 9(1), pp.97-111.
- Land, B. (1998), “Consumer dietary patterns and desire for change”, working paper.
www.ingentaconnect.com/content/mcb/070/2007/00000109/00000002/art00003?crawler=true
- Magnusson, M.K., Arvola, A., Hursti, U.K., Aberg,L., Sjoden, P.O. (2001). Attitudes towards Organic Foods Among Swedish Consumers, *British Journal*, 103(2), pp. 209-226
- Maslow, A. (1971) www.maslow.com
- Mathisson, K., & Schollin, A. (1994). Consumer aspects on organic vegetables—A comparative study. Sweden: Swedish University of Agricultural Sciences.
- Roger (1978), *Consumer Behavior*, 3rd ed., Hinsdale, IL: The Dryden Press.
- Schifferstein H. and P. Oude Ophuis, (1998), Health-related determinants of organic food consumption in the Netherlands, *Food quality and Preference*, 9,3, pp. 119-133
- Thechatakerng, P. (2009). Attitude and Motivation for organics consumption, Paper will be presented in XVIth International Symposium on Horticultural Economics and Management, Pang Suan Kaew Hotel 28 June - 2 July, Chiang Mai, Thailand.
- Wandel , M. and Bugge, A. (1997), ‘Environmental concern in consumer evaluation of food quality’, *Food Quality and Preference*, vol. 8, pp. 19-26.
www.agrifood.info/review/2001/Pearson.html

บทที่ 5

การพัฒนาแบบแผนการจัดการการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

5.1 บทนำ (Introduction)

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งขึ้นเนื่องจากบทเรียนของเกษตรกรที่ได้รับการทำการเกษตรในระบบแผนใหม่ หรือเกษตรเชิงเดี่ยวที่เน้นปริมาณของผลผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งต้องพึ่งพิงปัจจัยการผลิตภายนอกไร่นาและชุมชน เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง วัชพืช เน้นการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เกษตรกรต้องใช้ต้นทุนในการผลิตสูง และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรยากจน มีหนี้สินเพิ่มขึ้น สุขภาพร่างกายทรุดโทรมจากการทำงานหนัก และพิษภัยของสารเคมี สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย อาหารกลายเป็นแหล่งสะสมของสารพิษ

อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมากมาย ดังนี้ ผลผลิตมีคุณภาพที่แตกต่างกัน ผู้บริโภคไม่เข้าใจในการบริโภคอาหารตามฤดูกาล การใช้กฎระเบียบของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ไม่เข้มงวดเหมือนกันทุกที่ การประชาสัมพันธ์ที่ผ่านมาไม่ค่อยได้ผล มีพ่อค้านอกกลุ่มเข้ามาขายร่วมในตลาด การกำหนดช่วงเวลาในการขายของเกษตรอินทรีย์แต่ละกลุ่มไม่เหมาะสม ขาดการวางแผนการตลาดทำให้ผลผลิตบางครั้งไม่พอขาย เป็นต้น ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวทำให้นักวิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบการจัดการการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะทำให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการทดลองและพัฒนาแบบแผน การจัดการการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างถูกต้องและทัน่วงที่ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานอย่างยั่งยืนต่อไป

5.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย (Objectives of the research)

เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

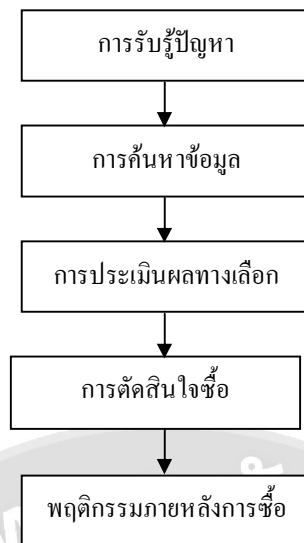
1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่

5.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย (Theory of the research)

ทฤษฎี ด้านการตลาด

ก. พฤติกรรมผู้บริโภค (consumer behavior model) (Kotler Phillip, 2003 : 183-209) เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมผู้บริโภค โดยมีการตอบสนองของสิ่งกระตุ้น (stimulus) ทำให้เกิดความต้องการ สิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่าง ๆ ของผู้ซื้อ แล้วจะมีการตอบสนองของผู้ซื้อ (buyer's response) หรือการตัดสินใจของผู้ซื้อ (buyer's purchase decision) จุดเริ่มต้นของโมเดลนี้อยู่ที่มีสิ่งกระตุ้น (stimulus) ให้เกิดความต้องการก่อน แล้วทำให้เกิดการตอบสนอง (response) ดังนั้นโมเดลนี้จึงอาจเรียกว่า s - r theory (Kotler, Phillip 2003 : 184) โดยมี สิ่งกระตุ้นทางการตลาดซึ่ง นักการตลาดจะต้องสนใจและจัดสิ่งกระตุ้นภายนอก เพื่อให้ผู้บริโภคเกิด ความต้องการผลิตภัณฑ์ และสิ่งกระตุ้นอื่น ๆ ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการของ ผู้บริโภคที่อยู่ภายนอกองค์การ ซึ่งบริษัทควบคุมไม่ได้ เช่น ทางเศรษฐกิจ ทางเทคโนโลยี ทางกฎหมายและการเมือง ทางวัฒนธรรม เป็นต้น

อีกด้านหนึ่งที่สำคัญคือ ลักษณะของผู้ซื้อ (buyer's characteristics) ซึ่งมีอิทธิพลจาก ปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัจจัยด้านวัฒนธรรม บุคคลจะเรียนรู้วัฒนธรรมของเขาภายใต้กระบวนการทางวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลต่อการซื้อ ปัจจัยส่วนบุคคล การตัดสินใจของผู้ซื้อได้รับอิทธิพลจากลักษณะ ส่วนบุคคลทางด้านต่าง ๆ ได้แก่ อายุ ขั้นตอนวัฏจักรชีวิตครอบครัว อาชีพ โอกาสทางเศรษฐกิจ การศึกษารูปแบบการดำรงชีวิต บุคลิกภาพและแนวความคิดส่วนบุคคล ปัจจัยจิตวิทยา การเลือกซื้อของบุคคล ได้รับอิทธิพลจากกระบวนการ ทางจิตวิทยา 4 อย่างคือ การสนใจ ความเข้าใจ การรับรู้ ความเชื่อ ทศนคติและการเรียนรู้ อีกกระบวนการที่ใช้ในการศึกษาการตลาด เป็น กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (buyer decision process) ซึ่งเป็นขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยประกอบด้วยขั้นตอน คือ การรับรู้ความต้องการ(ปัญหา) การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 5.1 กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ที่มา : Kotler, Phillip (2003 : 204)

ข. ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix) (Kotler, Phillip 2003)

ส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ (product) การจัดจำหน่าย (place) การกำหนดราคา (price) การส่งเสริมการตลาด (promotion) เรียกส่วนประสมทางการตลาดได้อีกอย่างหนึ่งว่า 4p's ส่วนประกอบทั้ง 4 ตัวนี้ ทุกตัวมีความเกี่ยวพันกัน P แต่ละตัวมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารการตลาดแต่ละคนจะวางกลยุทธ์โดยเน้นน้ำหนักที่ P ไหนมากกว่ากัน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของเป้าหมายทางการตลาดคือ ตัวผู้บริโภค

1. ผลิตภัณฑ์ (product) ปัจจัยแรกที่จะแสดงว่ากิจการพร้อมจะทำธุรกิจได้ กิจการนั้นจะต้องมีสิ่งที่จะเสนอขาย อาจเป็นสินค้าที่มีตัวตน บริการ ความคิด (idea) ที่จะไปตอบสนองความต้องการได้การศึกษาเกี่ยวกับสินค้านั้น นักการตลาดมักจะศึกษาสินค้าในรูปของสินค้าเบ็ดเสร็จ (total product) ซึ่งหมายถึงตัวสินค้าบวกกับความพอใจและผลประโยชน์อื่นที่ผู้บริโภคได้รับจากการซื้อสินค้านั้นผู้บริหารการตลาดจะต้องมีการปรับปรุงสินค้าหรือบริการที่ผลิตขึ้นมาให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยเน้นถึงการสร้างความพอใจให้แก่ผู้บริโภคและสนองความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญ

2. ช่องทางการจัดจำหน่าย (place or distribution) การจัดจำหน่ายแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ส่วน คือ ช่องทางการจัดจำหน่าย (channel of distribution) เน้นการศึกษาถึงชนิดของช่องทางการจำหน่ายว่าจะใช้วิธีการขายสินค้าให้กับผู้บริโภคโดยตรงหรือการขายสินค้าผ่านสถาบันคนกลางต่างๆ บทบาทของสถาบันคนกลางต่างๆ เช่น พ่อค้าส่ง

(wholesalers) พ่อค้าปลีก (retailers) และตัวแทนคนกลาง (agent middleman) ที่มีต่อตลาด อีกส่วนหนึ่งของกิจกรรมการจัดจำหน่ายสินค้า คือการแจกจ่ายตัวสินค้า (physical distribution) การกระจายสินค้าเข้าสู่ตัวผู้บริโภค การเลือกใช้วิธีการขนส่ง (transportation) ที่เหมาะสมในการช่วยแจกจ่ายตัวสินค้า สื่อการขนส่งได้แก่การขนส่งทางอากาศ ทางรถยนต์ ทางรถไฟ ทางเรือและทางท่อ ผู้บริหารการตลาดจะต้องคำนึงว่าจะเลือกใช้สื่ออย่างใดถึงจะดีที่สุด โดยเสียค่าใช้จ่ายต่ำและสินค้านั้นไปถึงลูกค้าทันเวลา

3. การกำหนดราคา (price) ธุรกิจจะต้องมีเป้าหมายว่าจะตั้งราคาเพื่อต้องการกำไรหรือเพื่อขยายส่วนถือครองตลาด (market share) หรือเพื่อเป้าหมายอย่างอื่น กลยุทธ์ราคาเป็นเครื่องมือสำคัญที่คู่แข่งชั้นนำมาใช้ได้ผลรวดเร็วกว่าปัจจัยอื่นๆ เช่น การลดราคา หรืออาจตั้งราคาสินค้าให้สูงสำหรับสินค้าที่มีลักษณะพิเศษในตัวของมันเองเพื่อแสดงภาพพจน์ที่ดี อาจใช้ผลทางจิตวิทยาช่วยเสริมการตั้งราคา การตั้งราคาสินค้าอาจมีนโยบายการให้สินเชื่อหรือนโยบายให้สินเชื่อหรือนโยบายการให้ส่วนลดเงินสด ส่วนลดการค้า หรือส่วนลดปริมาณ ฯลฯ

4. การส่งเสริมการตลาด (promotion) เป็นวิธีการที่จะบอกให้ลูกค้าทราบเกี่ยวกับสินค้าที่เสนอขายวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการตลาดเพื่อบอกให้ลูกค้าทราบว่าผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายในตลาด พยายามชักชวนให้ลูกค้าซื้อและเพื่อเตือนความทรงจำกับตัวผู้บริโภค การส่งเสริมการตลาดมีเครื่องมือสำคัญที่จะใช้อยู่ 4 ชนิดด้วยกัน เรียกว่า ส่วนประสมของการส่งเสริมการตลาด (promotion mix) ได้แก่ การขายโดยใช้พนักงานขาย (personal selling) การโฆษณา (advertising) การส่งเสริมการขาย (sales promotion) การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ (publicity and relation)

ส่วนผสมทางการตลาดของปัจจัยสำคัญทั้ง 4 ประการนี้ จะมุ่งเข้าสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน คือเป้าหมายทางการตลาด ซึ่งหมายถึงการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ผู้บริหารการตลาดจะต้องจัดความสมดุลขององค์ประกอบทั้ง 4 ประการให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด การขาดความสมดุลขององค์ประกอบตัวหนึ่ง คือสาเหตุที่จะก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงานของกิจการ สุดา ดวง เรืองรุจิระ, 2541 : 29-32)

5.4 สรุปผลการวิจัย (Summary of the research)

5.4.1 สภาพทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

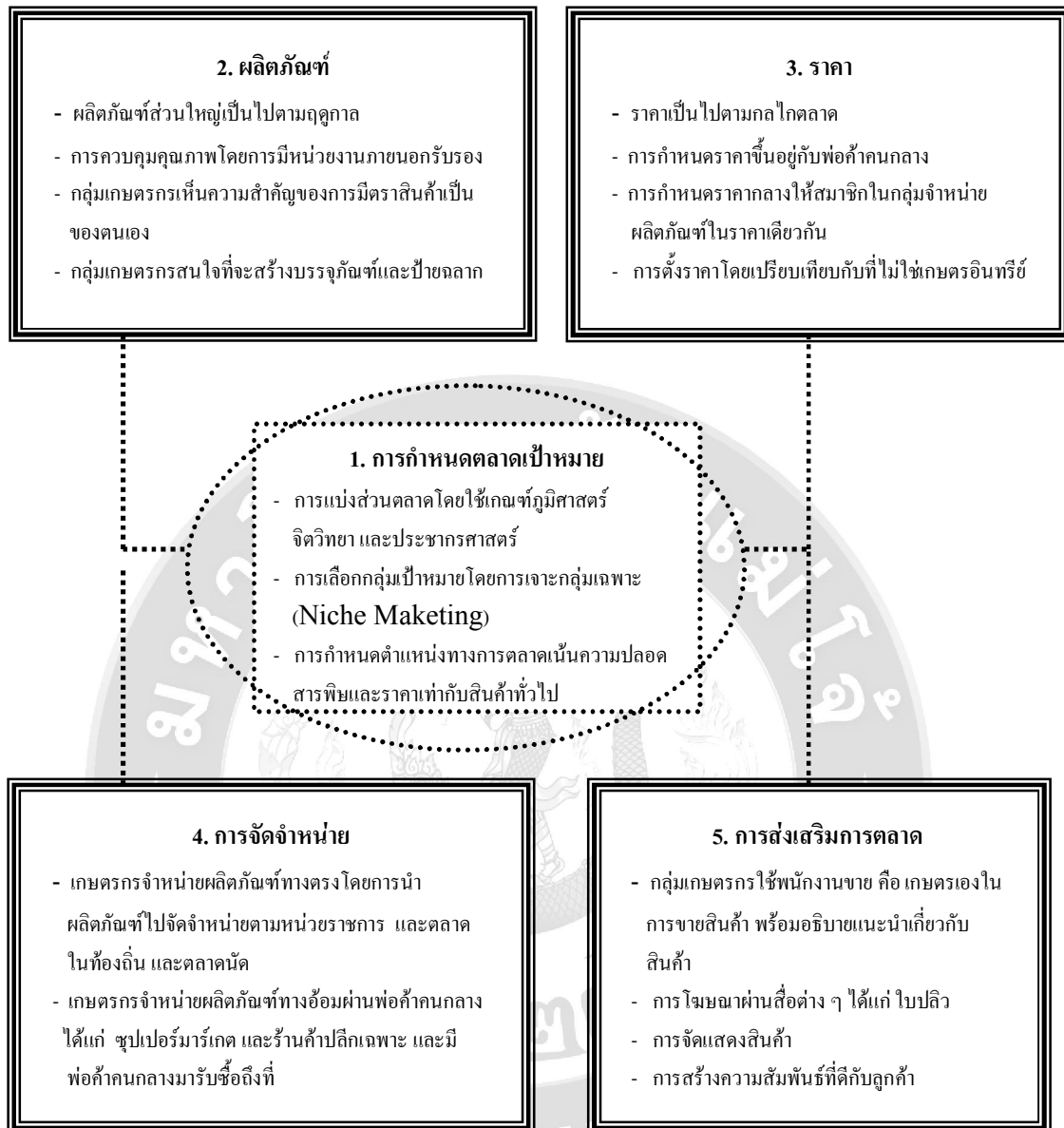
กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนสมาชิกประมาณ 5 – 15 คนต่อกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มฯ ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 40 ปี และจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา มีเพียงส่วนน้อยที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยสมาชิกของ

กลุ่มๆ มีรายได้จากการทำเกษตรอินทรีย์ประมาณ 3,000 – 8,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้จากการปลูกกล้วย การปลูกข้าว การทำปุ๋ยอินทรีย์ การแปรรูปผักและผลไม้ สำหรับเหตุผลของการทำเกษตรอินทรีย์ สรุปว่า ส่วนใหญ่ต้องการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ต้นทุนของการทำการเกษตรแบบเคมีเพิ่มสูงขึ้น ต้องการขายสินค้าที่ปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค และตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น ส่วนเหตุผลของการรวมกลุ่ม สรุปว่า ต้องการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ระหว่างสมาชิกด้วยกันภายในกลุ่ม และต้องการสร้างอำนาจการต่อรองกับผู้ซื้อ ซึ่งโดยภาพรวมแล้วสมาชิกมีความพึงพอใจการทำการเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม อยู่ในระดับดี เนื่องจากเห็นว่าการทำเกษตรอินทรีย์ ทำให้เกิดผลดีต่อสุขภาพ ลดต้นทุนการผลิต เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ตลอดจนสามารถพัฒนาให้เป็นสถานที่ทดลองและศึกษาด้านเกษตรอินทรีย์ให้กับผู้ที่สนใจทั้งจากภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

5.4.2 รูปแบบการจัดการการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบการจัดการการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่สรุปได้ตามภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.2 แสดงรูปแบบการจัดการการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

สรุปแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

1. การกำหนดตลาดเป้าหมาย

ในการกำหนดตลาดเป้าหมายของกลุ่มใช้เกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มเป้าหมาย 3 เกณฑ์

ได้แก่ เกณฑ์ประชากรศาสตร์ เกณฑ์ด้านจิตวิทยา และเกณฑ์ด้านภูมิศาสตร์ สำหรับการเลือกกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเกษตรกรที่ใช้การตลาดแบบเจาะกลุ่มเฉพาะ (Niche Marketing) โดยเน้นในเรื่องของการปลอดภัยและราคาเท่ากับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่เกษตรอินทรีย์

2. ผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นไปตามฤดูกาล แต่มีบางกลุ่มพยายามปลูกนอกฤดูกาลเพื่อสร้างโอกาสในการจัดจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น โดยหลายกลุ่มเน้นให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนควบคุมคุณภาพด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ โดยเน้นให้สมาชิกในกลุ่มได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานราชการ กลุ่มเกษตรกรบางกลุ่มมีตราสินค้าเป็นของตนเอง นอกจากนั้นยังมีการผลิตบรรจุภัณฑ์และป้ายฉลาก เพื่อสร้างมาตรฐานให้กับผลิตภัณฑ์เวลาส่งไปขายผ่านซูเปอร์มาร์เก็ต

3. ราคา

การตั้งราคาของกลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ราคาเป็นไปตามกลไกตลาด สำหรับผลิตภัณฑ์บางตัวที่ต้องอาศัยคนกลางทางการตลาด ทำให้ราคาขึ้นอยู่กับคนกลางทางการตลาด บางกลุ่มมีการกำหนดราคากลางขึ้นมาในกรณีที่สมาชิกในกลุ่มหลายรายผลิตสินค้าประเภทเดียวกัน และยังมีบางกลุ่มเกษตรกรตั้งราคาโดยการเทียบเคียงกับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่เกษตรอินทรีย์

4. ช่องทางการจัดจำหน่าย

ในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มใช้ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรงสมาชิกจะนำผลิตภัณฑ์ไปขายด้วยตนเอง ตามหน่วยงานราชการ ตลาดในท้องถิ่นและตลาดนัด สำหรับการจำหน่ายทางอ้อมทางกลุ่มจัดจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง ได้แก่ ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านค้าปลีกเฉพาะ และมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงที่

5. การส่งเสริมการตลาด

ทางกลุ่มพยายามผลักดันให้สมาชิกกลุ่ม ให้เป็นสมาชิกของสถาบันชุมชนเกษตรยั่งยืน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทุกรายได้รับเครื่องหมายรับรองคุณภาพมาตรฐาน เพื่อสร้างภาพพจน์และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับกลุ่มและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม นอกจากนั้นกลุ่มยังใช้พนักงานขายที่เป็นคนปลูกเอง ทำให้สามารถอธิบายให้ความรู้กับลูกค้าได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นบางกลุ่มยังมีการประชาสัมพันธ์กลุ่มและผลิตภัณฑ์ของตนเองผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ใบปลิว ในบางกลุ่มเกษตรกรที่มีศักยภาพมีการจัดทำเว็บไซต์ขึ้นเพื่อใช้เป็นช่องทางการจัดจำหน่าย และประชาสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มเป้าหมาย

5.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

5.5.1 การตลาดเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ เน้นอาชีพข้าราชการ พนักงานและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทั้งรัฐบาลและเอกชนโดยเน้นกลุ่มเป้าหมายชนชั้นกลางขึ้นไป เป็นกลุ่มที่รักสุขภาพ และมีทัศนคติที่ดีต่อสินค้าเกษตรอินทรีย์ มีพฤติกรรมที่ซื้อเป็นประจำ เพื่อนำไปรับประทาน และซื้อโดยคำนึงถึงคุณภาพของสินค้าและราคา ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจเจาะลึกข้อมูลจากซูเปอร์มาร์เก็ตในประเทศญี่ปุ่น พบว่า ผู้บริโภคที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์จะมีลักษณะเหมือนกันกับผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์ในประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก คือ เป็นแม่บ้านชนชั้นกลางจนถึงระดับสูงที่อยู่ในวัย 30-40 ปี และมีบุตรแล้ว ผู้หญิงเหล่านี้มีแนวโน้มว่าจะศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและมีความห่วงใยเกี่ยวกับสุขภาพของครอบครัว มากกว่าจะคำนึงถึงประโยชน์ในแง่สิ่งแวดล้อมของเกษตรอินทรีย์ (FAS :2000) และสอดคล้องกับงานวิจัยของจำเนียร บุญมาก (2546) คือกลุ่มเป้าหมายที่ซื้อสินค้าที่ศูนย์สินค้าเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอิมบิอุ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุมากกว่า 40 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพในหน่วยงานรัฐบาล

5.5.2 การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ได้มีการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ว่าเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ราคาของผลิตภัณฑ์นั้นมีราคาที่ถูกกว่าคู่แข่ง และสิ่งที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มเกษตรกรมีความแตกต่างกันคือความเป็นกันเองระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ และดูแลผู้ซื้อเหมือนเป็นสมาชิกในครอบครัวของตนเอง สอดคล้องกับบทความของ วิฑูรย์ ปัญญากุล (2546) ได้บอกว่าการกลยุทธ์ที่สำคัญในการทำการตลาดผักและผลไม้เกษตรอินทรีย์ต้องประกอบไปด้วย การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ซื้อ เพราะการตลาดผักและผลไม้สดมักมีการปรับตัวได้เร็ว ทำให้ผู้ผลิตต้องได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้ซื้อ เพื่อที่จะปรับการผลิตให้เป็นไปตามความต้องการของลูกค้า

5.5.3 ผลិតภัณฑ์

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาจำหน่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมชวน บุญระหงษ์ (2543) ได้ศึกษาระบบตลาดทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับสินค้าเกษตรยั่งยืน โดยผลิตภัณฑ์ที่จัดจำหน่ายจะต้องผ่านเกณฑ์พื้นฐานตามเงื่อนไข เพื่อเป็นการควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ สำหรับบรรจุกฎเกณฑ์ของกลุ่มจะแตกต่างกันตามชนิดของผลิตภัณฑ์ ซึ่งกลุ่มก็มีบรรจุกฎเกณฑ์ที่สอดคล้องกับชนิดของตัวผลิตภัณฑ์ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็สอดคล้องกับกระแสการลดภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน สำหรับกลยุทธ์ตราสินค้านั้น ทางกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่มี

แนวทางและนโยบายในการที่จะพัฒนาตราสินค้าของกลุ่มในอนาคต สำหรับกลยุทธ์ป้ายฉลากทางกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่มีป้ายฉลากสำหรับสินค้าบางตัวเท่านั้นยังไม่ครบ ซึ่งทางกลุ่มต้องเน้นการสร้างตราผลิตภัณฑ์ให้ผู้บริโภคได้รู้จักพร้อมทั้งออกแบบป้ายฉลาก การได้รับรองเครื่องหมายมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชริน ดำรงกิตติกุล (2542) ที่ว่า ปัจจุบันแนวโน้มการตอบรับของผู้บริโภคที่มีต่อผักปลอดภัยจากสารพิษ ต่างมีความต้องการผลผลิตผักอนามัยและผักปลอดภัยจากสารพิษสูงมาก แต่ขาดความเชื่อมั่นในผลผลิตที่มีจำหน่ายทั่วไปในท้องตลาด แม้ว่าจะมีตรารับรองของผู้ผลิตโดยตรงหรือหน่วยงานราชการรับรอง ดังนั้นเครือข่ายฯ ต้องหาทางแก้ไขร่วมกัน และสอดคล้องกับพัชริน (2542) คือการผลิตผักเพื่อให้ผู้บริโภคยอมรับและสร้างความมั่นใจในการบริโภคโดยการรับรองระบบการผลิตและประกันคุณภาพผลผลิตจากแหล่งผลิตที่ผ่านการดูแลและตรวจสอบและรับรองคุณภาพผลผลิตด้วยการอนุญาตให้เกษตรกรหรือผู้ผลิตที่ผ่านการตรวจสอบรับรองโดยกรมวิชาการเกษตรนำสัญลักษณ์และใบรับรองผลผลิตไปแสดงแก่ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคจะจัดซื้อหรือหาซื้อบริโภคโดยสังเกตตราสัญลักษณ์ดังกล่าวที่แสดงไว้บนบรรจุภัณฑ์

5.5.4 ราคา

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่มีนโยบายในการตั้งราคา มีการจัดตั้งป้ายราคากลางให้ผู้บริโภคได้รับทราบ โดยร้านค้าที่จัดจำหน่ายในกลุ่มเดียวกันต้องจำหน่ายสินค้าในราคาเดียวกัน ซึ่งราคาที่จัดจำหน่ายโดยเฉลี่ยจะมีราคาสูงกว่าผลิตภัณฑ์เกษตรเคมีทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยะ เพ็ชรสงค์ (2543) คือ เกษตรที่ทำการผลิตโดยใช้สารธรรมชาติแบบทางมั่งมีต้นทุนในการผลิตที่สูงที่สุด รองลงมาได้แก่ การผลิตที่ใช้สารเคมีและการผลิตโดยใช้สารธรรมชาติแบบไม่ทางมั่งมีตามลำดับ สอดคล้องกับศุภวัฒน์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา คือ ผักที่ปลูกโดยใช้วิทยาการใหม่จะได้ผลผลิตในปริมาณที่มากกว่าผู้ที่ปลูกตามธรรมชาติโดยไม่ใช้ยาฆ่าแมลง เช่น ผักปลอดสารพิษ เมื่อได้ผลผลิตน้อยยาราคาจึงสูงกว่าบ้าง แต่ถ้าคิดว่าแลกกับความปลอดภัยและมีสุขภาพที่ดี ย่อมถือว่าคุ้มเกินคุ้ม สอดคล้องกับ พัชริน ดำรงกิตติกุล (2542) พบว่าราคาของผักอนามัยจะมีราคาใกล้เคียงหรืออาจสูงกว่าผักที่วางจำหน่ายทั่วไปในตลาด เนื่องจากการผลิตที่มีปริมาณจำกัดและการดูแลรักษาซึ่งต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างสูงทุกระบวนการ ทั้งนี้เพื่อรักษาคุณภาพและทรงคุณค่าทางโภชนาการ และสอดคล้องกับ วิฑูรย์ ปัญญากุล (2546) ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์จะสูงกว่าผลิตภัณฑ์เกษตรเคมีไม่น้อยกว่า 15 % คาดว่าในอีก 2-3 ปี ข้างหน้า เมื่อผู้ผลิตส่วนใหญ่ผ่านระยะปรับเปลี่ยนในการผลิตเกษตรอินทรีย์ ก็จะมีผลิตภัณฑ์ออกวางจำหน่ายมากขึ้น แนวโน้มราคาขายก็ควรจะปรับลดลงตามลำดับ

5.5.5 การจัดจำหน่าย

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่มีการจัดจำหน่ายโดยใช้

ช่องทางศูนย์ระดับ อยู่ในรูปแบบของตลาดนัด ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งชุมชน ในแต่ละพื้นที่เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา น้อยนารถ (2546) ได้ศึกษารูปแบบการตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มทำการเกษตรแบบยั่งยืนหมู่ที่ 1 ต.จินดา อ. สามพราน จ. นครปฐม ได้กำหนดรูปแบบการจัดจำหน่ายที่เหมาะสมมีทั้งหมด 6 รูปแบบ ได้แก่ ตลาดนัดสินค้าชุมชน ตลาดนัดสินค้าหน้าคณะสิ่งแวดล้อม ตลาดผักผลไม้ไร้สารพิษ ตลาดตามงานเทศกาลต่าง ๆ ตลาดน้ำวัดสระพรหม และ ตลาดทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสอดคล้องกับสมศรี ลินสุข (2540) เครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ มีปัจจัยร่วมกัน คือ การมีแหล่งจำหน่าย สอดคล้องกับปิยะธิดา สุนทรนาถ (2542) ผู้ประกอบการธุรกิจผักปลอดภัยจากสารพิษส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นอันดับแรก ด้านทำเลที่ตั้งต้องใกล้กับตลาดหรือแหล่งชุมชน สอดคล้องกับ วิฑูรย์ ปัญญากุล (2546) ในภาพรวมช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยมีความหลากหลาย ผลผลิตส่วนใหญ่ยังคงขายผ่านร้านสุขภาพ ร้านกรีน และตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ที่อยู่ในแหล่งชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร รัตนสุธีระกุล ที่ศึกษาการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความเป็นเครือข่ายตลาดนัดสีเขียวอย่างมีส่วนร่วม พบว่า ในเรื่องของการจัดจำหน่าย มีการจำหน่ายตามแหล่งชุมชนในรูปแบบของตลาดนัด และร้านขายสินค้าเพื่อสุขภาพ

5.5.6 การส่งเสริมการตลาด

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ ใช้เครื่องมือในการส่งเสริมการตลาดยังมีน้อยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำเนียร บุญมาก (2546) พบว่า ศูนย์สินค้าเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอิมบุญ ยังมีการส่งเสริมการตลาดโดยใช้การโฆษณา การส่งเสริมการขาย และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ยังน้อยเกินไป โดยต้องเน้นการส่งเสริมการตลาดที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย วิฑูรย์ ปัญญากุล (2546) พบว่า การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยยังมีค่อนข้างน้อย ผู้ประกอบการส่วนใหญ่อาศัยการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ร้านค้า หรือผลิตภัณฑ์ของตนเองหรือไม่ก็เขียนบทความเพื่อแนะนำความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและการผลิตเกษตรอินทรีย์ลงในสื่อและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์บ้างแต่เพียงเล็กน้อยมากที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์โดยตรง

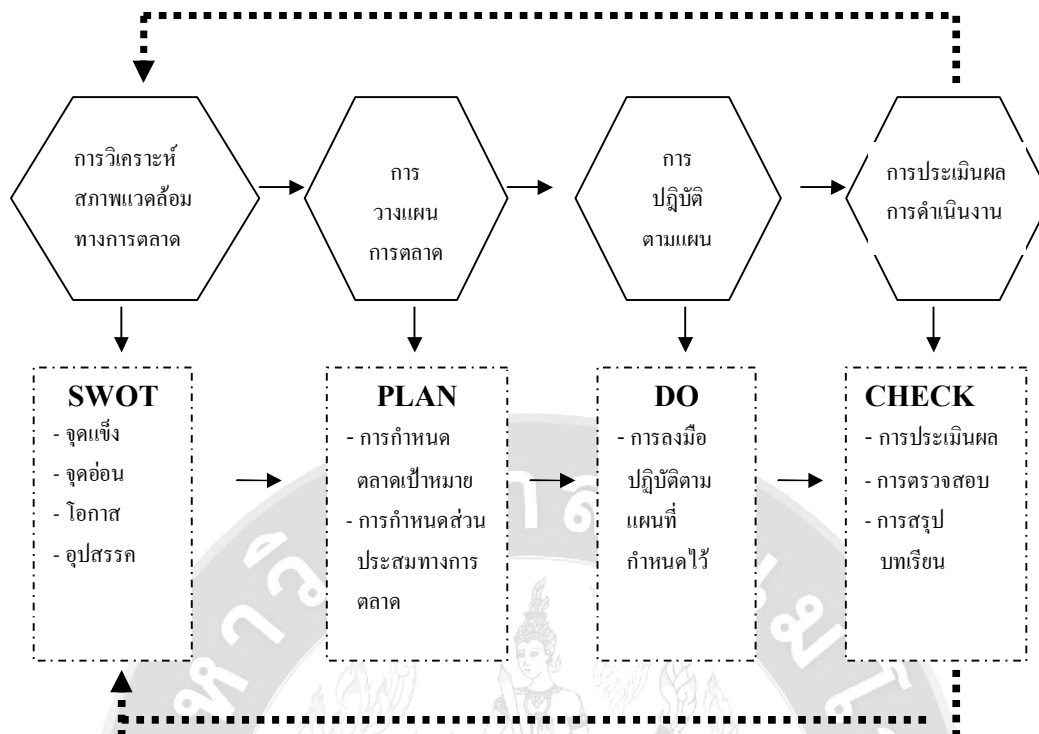
5.5.7 ปัญหาด้านการตลาด

ปัญหาการตลาดของเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายจำกัดเฉพาะบางกลุ่ม (Niche market) ผลิตภัณฑ์ ยังขาดความเป็นเอกลักษณ์ มาตรฐานไม่มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ขาดความต่อเนื่องในการผลิตผลิตภัณฑ์การ

กำหนดราคายังขาดเสถียรภาพ ขาดความหลากหลายของช่องทางการจัดจำหน่าย และขาดขาดงบประมาณและวิธีการในการสื่อสารทางการตลาดที่มีความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมชน นุญระหงษ์ (2543) พบว่า ปัญหาด้านการตลาด เป็นที่ทราบกันดีว่า ผู้บริโภคมีความตื่นตัวเป็นอย่างมากกับความต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย เพราะเชื่อว่า การบริโภคอาหารเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพส่วนบุคคล แต่ในความต้องการของผู้บริโภคก็มีความต้องการพื้นฐาน 3 ประการ คือ ต้องการมีความหลากหลาย ต้องการความต่อเนื่อง และต้องการความเชื่อมั่นในคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรว่ามีความปลอดภัย จากความต้องการดังกล่าวยังพบว่า ราคาสินค้าเกษตรซึ่งขาดเสถียรภาพ การขาดช่องทางการจำหน่ายที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ขาดการสื่อสารข้อมูลระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ในประเด็นต่าง ๆ เช่น ความต้องการของผู้บริโภคที่ผู้ผลิตไม่ทราบ ความซับซ้อนและความเสี่ยงทางการผลิต ซึ่งผู้บริโภคไม่ทราบ และสอดคล้องกับวิฑูรย์ ปัญญากุล (2546) พบว่า ระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานเกี่ยวกับความต่อเนื่องของสินค้า ความสม่ำเสมอของคุณภาพ และการมีหลักประกันในเรื่องการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน ทำให้ผลิตภัณฑ์ขาดความแข็งแกร่งในการเข้าสู่ตลาด ขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนยังขาดการวางแผนร่วมกันระหว่างฝ่ายการตลาดกับฝ่ายผลิต ต้นทุนในการผลิตของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ยังมีต้นทุนที่สูง ปัญหาด้านความห่างไกลของแหล่งผลิตกับสถานที่ขาย ขาดการส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์

5.6 ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

จากผลการวิจัยที่ได้รับจากผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการทางการตลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของกลุ่ม ผู้วิจัยขอเสนอแนะรูปแบบการจัดการการตลาดดังภาพที่ 5.3

ภาพที่ 5.3 แสดงข้อเสนอแนะรูปแบบการจัดการการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัด เชียงใหม่

จากภาพที่ 5.3 อธิบายได้ว่า กลุ่มเกษตรกรต้องมีการวิเคราะห์ศักยภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการทำการเกษตรอินทรีย์อย่างไรบ้าง หลังจากนั้นกลุ่มเกษตรกรต้องมีการวางแผนการตลาดที่ดี โดยต้องวางแผนในสองส่วนที่สำคัญ คือ การกำหนดตลาดเป้าหมาย และส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด หลังจากนั้นกลุ่มเกษตรกรต้องมีการลงมือปฏิบัติตามแผนการตลาดที่กำหนดไว้ แล้วต้องมีการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการดำเนินงานมาใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของตนเองต่อไป โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นเพิ่มเติมดังนี้

ด้านการกำหนดตลาดเป้าหมาย

กลุ่มเกษตรกรต้องขยายกลุ่มเป้าหมายใหม่และรักษากลุ่มเป้าหมายเดิม เพื่อให้มีกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ใส่ใจในเรื่องของสุขภาพ

ด้านตำแหน่งทางการตลาด

กลุ่มเกษตรกรต้องหาความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดขายในการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจุดขายของกลุ่มต้องเป็นจุดขายที่มีความแตกต่างกับกลุ่มเครือข่ายอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างความแตกต่างและมูลค่าเพิ่มให้กับตัวผลิตภัณฑ์

ด้านผลิตภัณฑ์

กลุ่มเกษตรกรต้องส่งเสริมการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์โดยการผลิตต้องมีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มขึ้น ทั้งความกว้างและความลึกของสายผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมให้มีผลผลิตอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการวางแผนร่วมกันระหว่างฝ่ายผลิตกับฝ่ายการตลาด ควรมีการสร้างตราผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม โดยกำหนดรายละเอียดของ ป้ายฉลาก บรรจุภัณฑ์ให้ชัดเจน กำหนดให้ผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายภาคนี้ได้รับรองเครื่องหมายมาตรฐานจากหน่วยงานจรรยาบรรณและเอกชน

ด้านราคา

กลุ่มเกษตรกรต้องกำหนดราคาโดยพิจารณาจากปัจจัยหลายด้านประกอบกัน เช่น ต้นทุนการผลิต เงื่อนไขการขาย ปริมาณการขาย สภาพตลาด ลักษณะผลิตภัณฑ์ ความต้องการของตลาด โดยการกำหนดราคาต้องศึกษาและวิเคราะห์ถึงต้นทุนการผลิตอย่างแท้จริง ต้องอาศัยข้อเท็จจริงในการกำหนดราคามากกว่าความรู้สึก เป็นธรรมราคาสินค้าของสินค้าเกษตรอินทรีย์จะสูงกว่าผลิตภัณฑ์เกษตรเคมี แต่ไม่น่าจะเกิน 15 %

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

กลุ่มเกษตรกรควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนกลางทางการตลาด หาช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีความหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการหาสมาชิกเพื่อจัดส่งสินค้าตามบ้าน การจัดกิจกรรมงานแฟร์ เพื่อส่งเสริมการขาย การเปิดร้านค้าปลีกของกลุ่มเครือข่ายเอง ไม่แนะนำให้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ่านโมเดิร์นเทรดแบบซูเปอร์มาร์เก็ตและดิสเคาส์เทรดเพราะเป็นตลาดที่แยกความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคให้เห็นห่างกันมากขึ้น ซึ่งจะทำลายความเอื้ออาทรระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค และมีแนวโน้มที่จะเอาเปรียบผู้ผลิตค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดโมเดิร์นเทรดในประเทศไทยอยู่ในการครอบงำของบริษัทข้ามชาติจากต่างประเทศ

ด้านการส่งเสริมการตลาด

กลุ่มเกษตรกรต้องหาเครือข่ายในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจของผู้บริโภคในเรื่องความแตกต่างของเกษตรอินทรีย์กับอาหารปลอดภัย สร้างเครื่องมือในการ

สื่อสารทางการตลาดที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น ให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิต
ของกลุ่มเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง (Bibliography)

- คณะกรรมการกาดนัดเกษตรอินทรีย์เชียงใหม่. 2549. “รายงานการประชุมใหญ่สามัญกาดนัดเกษตรอินทรีย์เชียงใหม่”. ครั้งที่ 4. วันที่ 6 กรกฎาคม 2549.
- จารุ ไชยแขวง. 2543. “การทดสอบปลูกบร็อคโคลี่และกะหล่ำปลีเป็นผักอามัย์ปลอดภัยจากสารพิษในช่วงฤดูฝน”. วารสารวิชาการเกษตร. 2(พฤษภาคม-สิงหาคม) : 31-44.
- จิตรลดา ไชยเลิศ. 2543. **วิธีการตลาดของผลิตภัณฑ์การเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : การค้นคว้าอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นำชัย ทนุผล. 2532. **การวางแผนและการประเมินผลโครงการส่งเสริมการเกษตร**. เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- บ้งอร สุขจันทร์. 2544. **การรับรู้และความต้องการผักปลอดภัยจากสารพิษของประชาชนในเขต เทศบาลนครเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2540. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : เจริญผล.
- ปิยะธิดา สุนทรเกสัช. 2542. **กลยุทธ์การตลาดของธุรกิจผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : การค้นคว้าอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัชรา วณิชพิสิฐพันธ์. 2544. **ปัจจัยส่วนบุคคลกับส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : ปริญญาพิเศษ, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พัชริน ดำรงกิตติกุล. 2542. “การจัดการระบบประกันคุณภาพผักปลอดสารพิษ : สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภค”. นิตยสารสำหรับผู้ส่งออกและผู้บริหาร. 286(กรกฎาคม) : 54-71.
- ราชันย์ บุญมาก. 2544. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผักปลอดภัยจากสารพิษของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศุภร เสรีรัตน์. 2544. **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- สหกรณ์กรีนเนทและมูลนิธิสายใยแผ่นดิน. “ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.greennetorganic.com/content-thai/main%200framesets/p_organic.html (6 กันยายน 2549)

สหกรณ์กรีนเนทและมูลนิธิสายใยแผ่นดิน. “ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์”. [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา http://www.greennetorganic.com/content-thai/main%20framesets/p_organic.html (6 กันยายน 2549)

สหกรณ์กรีนเนทและมูลนิธิสายใยแผ่นดิน. “ผู้บริโภค (Organic Consumers)”. [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา http://www.greennetorganic.com/content-thai/main%20framesets/p_organic.html (6 กันยายน 2549)

สหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ จำกัด. “สหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ จำกัด”. (แผ่นพับ).

สุดาตวง เรื่องรุจิระ. 2541. **หลักการตลาด**. กรุงเทพมหานคร : ยงพล เทรดิ่ง.

สมศรี สิ้นสุข. 2540. **เครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Kotler, Phillip. 2003. **Marketing Management**. 11th Edition. Upper Saddle River, New Jersey : Prentice Hall, Inc..

Kotler, Phillip and Gary Armstrong. 2001. **Principles of Marketing**. 9th Edition. Upper Saddle River, New Jersey : Prentice Hall, Inc..

Schiffman, Leon G. and Leslie Lazar, Kanuk. 2004. **Consumer Behavior**. 8th Edition. Upper Saddle River, New Jersey : Prentice Hall, Inc..

บทที่ 6

การเสริมสร้างสมรรถนะทางด้านทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต เกษตรอินทรีย์เพื่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

6.1 บทนำ (Introduction)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อผู้บริหาร เพราะผู้บริหารทุกคนไม่ต้องการให้มีความผิดพลาดเกิดขึ้นในการบริหารงาน การบริหารที่ดีควรมีการวางแผนที่เหมาะสม การจัดแผนภูมิองค์การและกำหนดสายการทำงานให้ชัดเจน มีกิจกรรมจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ กิจกรรมดังกล่าวจะแตกต่างกันไปตามขนาดและความต้องการขององค์การ กิจกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์เหล่านี้มีผลกระทบต่อองค์การ เพราะนั่นหมายถึงการพัฒนาและความก้าวหน้าขององค์การโดยตรง โครงสร้างขององค์การ และการปฏิบัติงานของพนักงาน ผลสำเร็จของงาน วิสัยทัศน์และการกำหนดภารกิจ นโยบาย ระเบียบแบบแผน ขององค์การ นอกจากนี้ยังการบริหารทรัพยากรมนุษย์ยังได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น รัฐบาลและนโยบายของรัฐบาล การจ้างงาน สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมธุรกิจ การแข่งขัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ด้านการเสริมสร้างสมรรถนะด้านบุคคลเพื่อให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันมากขึ้น

6.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย (Objectives of the research)

การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาถึงสภาพทั่วไป รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคล รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

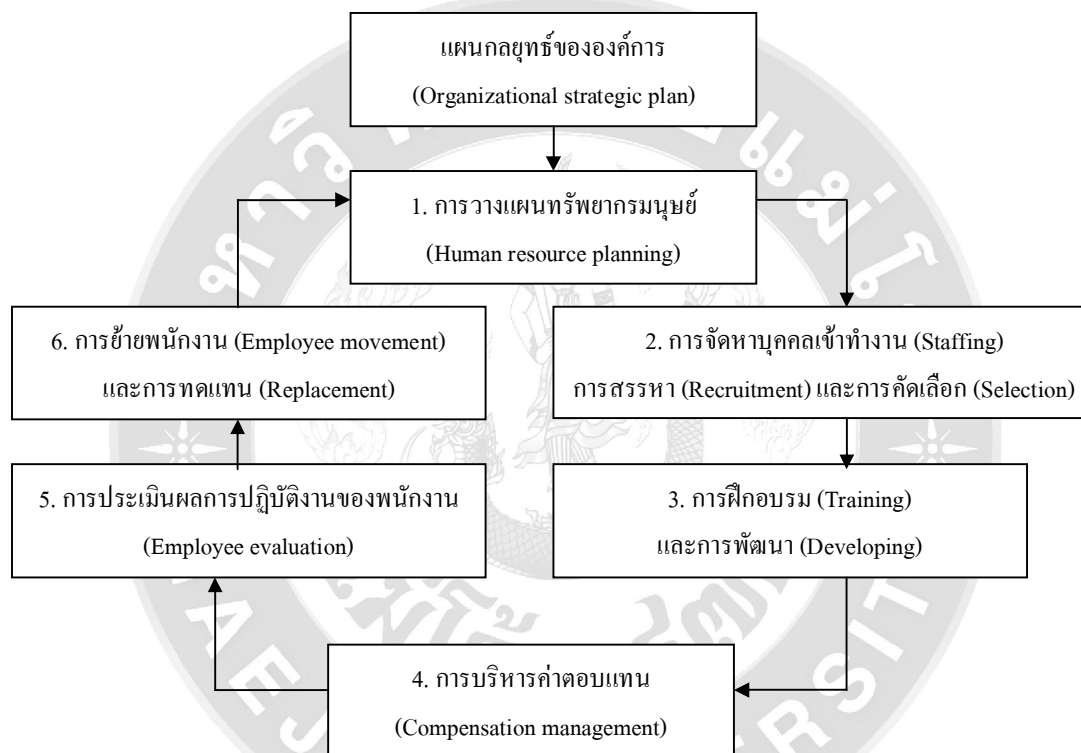
6.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย (Theory of the research)

ด้านการจัดการองค์การ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545 : 248 – 266) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารมนุษย์ไว้ ดังนี้ กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (The Human Resource Management process) เป็นขั้นตอนของการจูงใจ (Attracting) การพัฒนา (Developing) และการบำรุงรักษา (Maintaining) พนักงานให้มีไหวพริบปฏิภาณและมีพลังใจในการทำงาน หรือเป็นหน้าที่ในการบริหารงานหน้าที่งาน ซึ่งเกี่ยวข้องการจัดหา (Acquiring) การฝึกอบรม (Training) การประเมินผล (Appraising) และการจ่ายค่าตอบแทน (Compensating) พนักงาน ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ การวางแผน

ทรัพยากรมนุษย์ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การฝึกอบรมและการพัฒนา การบริหารจัดการ ค่าตอบแทน การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการย้ายพนักงานและการทดแทน

โดยขั้นตอนแรกจะนำไปสู่ขั้นตอนถัดไปหมุนเวียนเป็นวงจร สำหรับขั้นตอนสุดท้ายคือการย้ายพนักงานและการทดแทน จะสามารถช่วยปรับปรุงขั้นตอนการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านสามารถเป็นผู้บริหารงานทางด้านทรัพยากรมนุษย์ได้ ส่วนในองค์กรขนาดเล็ก จะมีการแบ่งงานทางด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้กลุ่มผู้บริหารเป็นผู้ดำเนินการ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 6.1 แสดงกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (The human resource management process)

6.4 สรุปผลการวิจัย (Summary of the research)

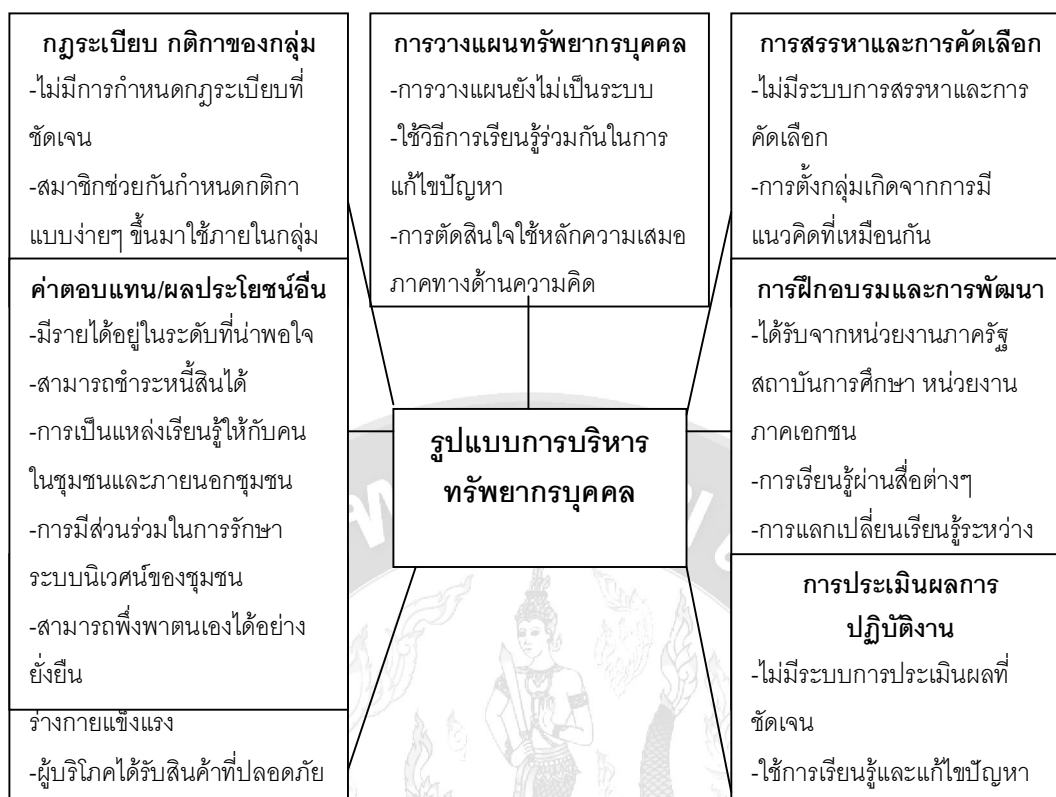
การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาถึงสภาพทั่วไป รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคล รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษสรุปได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของการบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนสมาชิกประมาณ 5 – 15 คนต่อกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มฯ ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 40 ปี และจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา มีเพียงส่วนน้อยที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยสมาชิกของกลุ่มฯ มีรายได้จากการทำเกษตรอินทรีย์ประมาณ 3,000 – 8,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้จากการปลูกลำไย การปลูกข้าว การทำปุ๋ยอินทรีย์ การแปรรูปผักและผลไม้ สำหรับเหตุผลของการทำเกษตรอินทรีย์ สรุปว่า ส่วนใหญ่ต้องการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ต้นทุนของการทำการเกษตรแบบเคมีเพิ่มสูงขึ้น ต้องการขายสินค้าที่ปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค และตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น ส่วนเหตุผลของการรวมกลุ่ม สรุปว่า ต้องการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ระหว่างสมาชิกด้วยกันภายในกลุ่ม และต้องการสร้างอำนาจการต่อรองกับผู้ซื้อ ซึ่งโดยภาพรวมแล้วสมาชิกมีความพึงพอใจการทำการเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม อยู่ในระดับดี เนื่องจากเห็นว่าการทำเกษตรอินทรีย์ ทำให้เกิดผลดีต่อสุขภาพ ลดต้นทุนการผลิต เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ตลอดจนสามารถพัฒนาให้เป็นสถานที่ทดลองและศึกษาด้านเกษตรอินทรีย์ให้กับผู้ที่สนใจทั้งจากภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

ตอนที่ 2 รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ตามภาพที่ 6.2

ภาพที่ 6.2 สรุปรูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

โดยสรุปแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

1. การวางแผนทรัพยากรบุคคล

ส่วนใหญ่กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ยังไม่ได้มีการวางแผนด้านทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบ ทางกลุ่มจะใช้วิธีการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกัน โดยให้สมาชิกแต่ละคนมีอิสระทางด้านความคิดและการตัดสินใจ

2. การสรรหาและการคัดเลือก

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ไม่ได้มีระบบการสรรหาและการคัดเลือกสมาชิก คณะกรรมการ หรือประธาน ที่ชัดเจน การรวมตัวกันของกลุ่มมีสาเหตุมาจากการที่สมาชิกแต่ละคนมีแนวคิดตรงกันที่ต้องการทำเกษตรอินทรีย์ ส่วนการคัดเลือกประธานหรือคณะกรรมการของกลุ่ม ไม่ได้มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน อาศัยความไว้วางใจ เชื่อใจ ความเชื่อมั่นจากสมาชิกภายในกลุ่ม และประสบการณ์ทางด้านเกษตรอินทรีย์ที่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกภายในกลุ่ม

3. การฝึกอบรมและพัฒนา

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการฝึกอบรมทางด้านเกษตรอินทรีย์จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาคเอกชน รวมทั้งใช้การประชุมของกลุ่มในการปรึกษาหารือ ค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหา และการแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆ ระหว่างสมาชิกด้วยกันอยู่อย่างสม่ำเสมอ

4. ผลตอบแทนและประโยชน์อื่นๆ

ส่วนใหญ่กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ สรุปว่า การจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา ทำให้สามารถขายผลผลิตได้มากขึ้น เนื่องจากผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ทำให้มีรายได้เพียงพอ และสามารถนำรายได้บางส่วนไปชำระหนี้สินของตนเองได้ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ช่วยให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งทำให้เกิดระบบนิเวศที่ดีต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน

5. ความปลอดภัยและสุขภาพ

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ สรุปว่า การปรับเปลี่ยนมาเป็นเกษตรอินทรีย์ ทำให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดี

6. กฎระเบียบ/กติกาของกลุ่ม

ส่วนใหญ่กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ไม่ได้มีกฎระเบียบของกลุ่มที่ชัดเจน การกำหนดกติกาของกลุ่มอาศัยมติของที่ประชุม

7. การประเมินผล

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ไม่ได้มีระบบการประเมินผลที่ชัดเจน ใช้การประชุมกลุ่มในการแลกเปลี่ยนความรู้ และให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ประสบกับปัญหาที่คล้ายคลึงกันได้แก่ ปัญหาเกษตรกรยังมียังมีองค์ความรู้ด้านการเกษตรอินทรีย์น้อย การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกขาดความต่อเนื่อง ผู้บริโภคบางกลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเกษตรอินทรีย์ และเห็นว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังมีราคาแพงกว่าสินค้าทั่วไปที่เป็นประเภทเดียวกัน โดยไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับที่ต่างกัน

6.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

จากผลการวิจัยพบว่า การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ เกิดขึ้นภายใต้แนวความคิดหรือความต้องการที่เหมือนกันของสมาชิก คือ ต้องการมีสุขภาพ

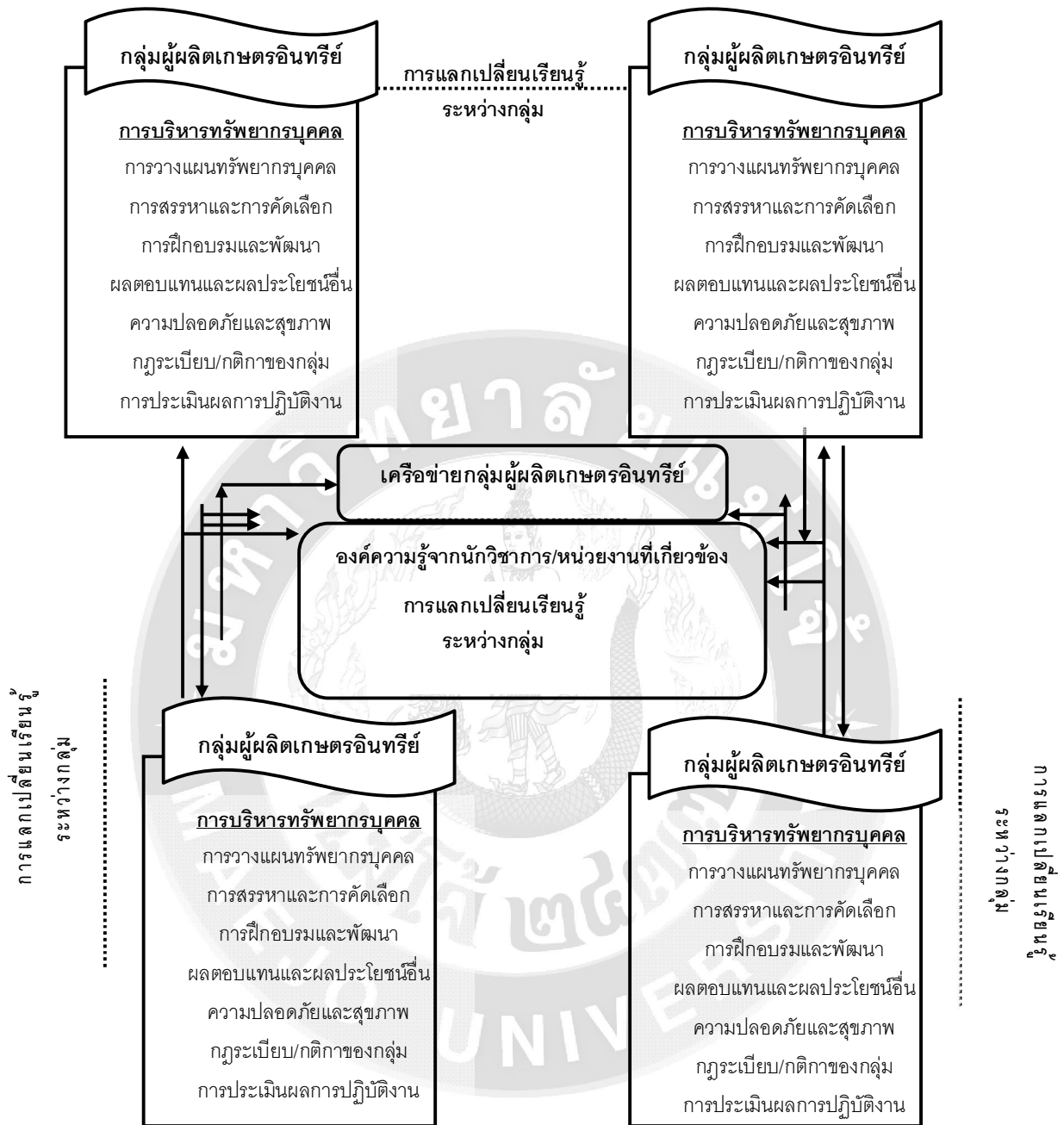
ร่างกายแข็งแรง ต้นทุนการทำงานเกษตรเคมีเพิ่มสูงขึ้น ต้องการขายสินค้าที่ปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งแนวทางที่สมาชิกทุกคนเห็นว่าช่วยแก้ไขปัญหาคือ การทำการเกษตรอินทรีย์ เพราะนอกจากจะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกได้แล้ว ยังมีโอกาสที่ขายสินค้าได้เพิ่มขึ้นเพราะตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์เริ่มเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามเกษตรกรที่ทำการเกษตรอินทรีย์ยังมีองค์ความรู้ด้านการจัดการเกษตรอินทรีย์ที่ไม่เพียงพอ ทำให้เกิดแนวคิดการรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ระหว่างสมาชิกด้วยกันภายในกลุ่ม และต้องการสร้างอำนาจการต่อรองทางการตลาด ด้วยแนวคิดการรวมกลุ่มดังกล่าว ทำให้กลุ่มที่เกิดขึ้นมีรูปแบบการดำเนินงานที่ไม่เป็นทางการ อาศัยความไว้วางใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของสมาชิก การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจียงชัย ประยูรเวช (2540) ที่ว่า ปัจจัยที่ทำให้องค์กรชุมชนประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ควรยึดหลักในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุก ๆ ขั้นตอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสายพิรุณ น้อยศิริ (2530) และภูมิธรรม เวชยชัย (2527) อ้างโดย วิรัตน์ สาระคง (2540) ที่ว่า ควรมีการทำงานแบบกระจายอำนาจ ช่วยงานกันทำและไม่ก้าวก่ายกัน มีความเชื่อมั่น มีความสามารถและแนวคิดในการพึ่งพาตนเอง โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และช่วยเหลือกันและกัน นอกจากนี้รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ยังทำให้ไม่เกิดปัญหาเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในงานวิจัยของอภิชัย พันธเสน และคณะ (2546) ที่ว่า ปัญหาด้านการบริการสมาชิกของธุรกิจชุมชน ได้แก่ สมาชิกขาดความสามัคคี ขาดความรับผิดชอบ ขาดความไว้วางใจต่อผู้นำกลุ่ม และระบบสื่อสารในกลุ่มไม่ดีพอ แต่ผลการวิจัยแตกต่างจากงานวิจัยของกชกร ชินะวงศ์ (2547) ที่ว่า ปัญหาของการบริหารจัดการกลุ่มเกิดจากสมาชิกขาดการสื่อสารภายในกลุ่ม เพราะผลการวิจัยพบว่า กลุ่มมีการสื่อสารภายในกลุ่มกันอย่างต่อเนื่องทั้งระหว่างสมาชิกด้วยกัน และสื่อสารผ่านการประชุมกลุ่ม

อย่างไรก็ตามจากการที่กลุ่มมีรูปแบบการดำเนินงานที่ไม่เป็นทางการและมีจำนวนสมาชิกไม่มาก ทำให้กลุ่มขาดการวางแผนการดำเนินงาน ไม่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะในบางหน้าที่ ปัญหาการสร้างและพัฒนาผู้นำกลุ่ม องค์ความรู้ทางด้านการจัดการเกษตรอินทรีย์มีน้อย และขาดการจัดการกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชัย พันธเสน และคณะ (2546) ที่ว่า ธุรกิจชุมชนมักจะประสบกับปัญหาการสร้างและพัฒนาผู้นำกลุ่ม ขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะในบางตำแหน่งหน้าที่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติโส แก้วบุญเรือง (2546) ที่ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านบุคลากร ได้แก่ การขาดการวางแผนการดำเนินงานของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของกชกร ชินะวงศ์ (2547) ที่ว่า การบริหารจัดการของกลุ่มมักจะมีปัญหาในด้านสมาชิกไม่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน รวมทั้งขาดทักษะความรู้ในการผลิตและการตลาด

6.6 ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีรูปแบบการดำเนินงานที่ไม่เป็นทางการ อาศัยความไว้วางใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของสมาชิก ใช้วิธีการประชุมกลุ่มในการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน อย่างไรก็ตามรูปแบบการดำเนินงานดังกล่าว ทำให้กลุ่มมีปัญหาด้านทรัพยากรบุคคล คือ ขาดการวางแผนการด้านทรัพยากรบุคคล ไม่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะในบางหน้าที่ ปัญหาการสร้างและพัฒนาผู้นำกลุ่ม การพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านการจัดการเกษตรอินทรีย์มีน้อย และขาดการจัดการกลุ่ม ดังนั้นเพื่อให้รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทางผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังภาพที่ 3

จากภาพที่ 3 จะเห็นถึงองค์ประกอบของการบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แต่ละกลุ่ม การสร้างและพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ที่มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม รวมทั้งนักวิชาการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา จะต้องเข้าไปมีบทบาทในการให้องค์ความรู้แก่กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของการบริหารทรัพยากรบุคคล การจัดการกลุ่ม ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาเครือข่าย เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ มีรูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม ทำให้การจัดการกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเกิดความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และสมาชิกภายในเครือข่าย เพื่อจะทำให้การดำเนินงานของกลุ่มและของเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

ภาพที่ 6.3 รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เหมาะสมของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
ในจังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง (Bibliography)

- กชกร ชินะวงศ์. 2547. **วิจัยค้นหารูปแบบการบริหารกลุ่มผ้าดันมือตำบลป่าแดง**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://vijai.org/article/show_to0ic.asp (6 กันยายน 2548).
- ก้าง ชัยยศ. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- ขวัญชัย ปันตรี. **สัมภาษณ์** (24 กุมภาพันธ์ 2551).
- จิตติไธ แก้วบุญเรือง. 2546. **การดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดลำปาง**. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาญชัย อาจินสมอาจารย์. มปป. **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : K & P BOOKS.
- ชื่นชม ธรรมชัย. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- ดวงเดือน วิชาธง. **สัมภาษณ์** (9 กุมภาพันธ์ 2551).
- ทองเหรียญ ธรรมสุทธิ. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- ทองพูล ศิริรุ่งไพบลย์. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- นงลักษณ์ ณะปาง. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- นวล จอมน้ำ. **สัมภาษณ์** (9 กุมภาพันธ์ 2551).
- บุญชู กองมูล. **สัมภาษณ์** (10 กุมภาพันธ์ 2551).
- บุญเลิศ แก้ววงศ์. **สัมภาษณ์** (8 มีนาคม 2551).
- บัญชา สุริยะพันธุ์. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- ปกชล พรหมกังวาน. **สัมภาษณ์** (23 กุมภาพันธ์ 2551).
- มงคล สิทธิเจริญ. **สัมภาษณ์** (8 มีนาคม 2551).
- เจียงชัย ประยูรเวช. 2540. **ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรประชาชนของโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย**. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วิรัตน์ สาระคง. 2540. **การศึกษาวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการทำงานกับกลุ่มเกษตรกร**. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ สมชาย หิรัญกิตติ สุดา สุวรรณภิรมณ์ ขวลิต ประภาวนนท์ และสมศักดิ์ วานิชยาภรณ์. 2545. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธรรมสาร จำกัด.

สมชาย หิรัญกิตติ. 2542. **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : ธีระฟิล์ม และ
ไซเท็กซ์.

สมใจ เกตุแก้ว. **สัมภาษณ์** (24 กุมภาพันธ์ 2551).

สหกรณ์กรีนเนทและมูลนิธิสายใยแผ่นดิน. "ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย". [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา http://www.greennetorganic.com/content-thai/main%20framesets/p_organic.html (6 กันยายน 2549).

สุวิทย์ บุญด้วยลาน. **สัมภาษณ์** (24 กุมภาพันธ์ 2551).

สุพล ยาวิลาศ. **สัมภาษณ์** (8 มีนาคม 2551).

เสรี แก้วมา. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).

อนันต์ กิตติราช. **สัมภาษณ์** (23 มีนาคม 2551).

อภิชัย พันธเสน ปัทมาวดี โพชนุกูล ชูชุกี ดลจิตต์ ยุกตะนันท์ กฤตยา ศรีสรรพกิจ จันทรพีไธ
ล้อย มนัสวัลย์ พัฒนวิบูลย์ อรอนงค์ อินทรหะ มณีรัตน์ จริยธรรมวัติ จิม พันธเสน
สุระชัย มาลีแย้ม และกรรณิการ์ บุญหนุน. 2546. **การประเมินปัญหาและ
ความต้องการของชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

อินสอน สุรีย์ศักดิ์. **สัมภาษณ์** (9 มีนาคม 2551).

อำนวย แสงสว่าง. 2544. **การจัดการทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ.

อำไพ กุลจา. **สัมภาษณ์** (9 กุมภาพันธ์ 2551).

บทที่ 7

การเพิ่มศักยภาพด้านการบริหารการผลิตของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์เพื่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

7.1 บทนำ (Introduction)

เกษตรอินทรีย์เป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม รักษาสมดุลของธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติ และหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ ที่อาจก่อให้เกิดมลพิษในสภาพแวดล้อมรวมถึงการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน มาใช้ประโยชน์ เกษตรอินทรีย์มีแนวทางที่มุ่งให้เกษตรกรพยายามผลิตปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ ฯลฯ ด้วยตนเองในฟาร์มให้มากที่สุด หรือเกษตรกรสามารถซื้อหาปัจจัยการผลิตภายนอกฟาร์มได้ แต่ควรเป็นปัจจัยการผลิตที่มีอยู่แล้วภายในท้องถิ่น แต่ปัญหาในการทำเกษตรอินทรีย์ที่พบและสำคัญได้แก่ 1. ผลผลิตจะไม่ออกทั้งปี แต่จะออกตามฤดูกาล เพราะเกษตรอินทรีย์เป็นการทำการเกษตรที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติมากกว่าผืนธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้ต้องการใช้สารเคมีมากขึ้นตามไปด้วย 2. ราคาผลผลิตจะสูงกว่า เพราะแม้จะใช้ปัจจัยในการผลิตลดลงแต่ต้องใช้แรงงานในการดูแลและเอาใจใส่มากขึ้น (www.thaiorganicagi.com) 3. ต้นทุนด้านปัจจัยการผลิตสูง เกษตรกรมีข้อจำกัดในการผลิตหรือหาซื้อปัจจัยการผลิต ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะศึกษาระบบการผลิตในปัจจุบันเพื่อค้นหาวิธีการผลิตที่เหมาะสมนำมาปรับปรุงวิธีการผลิตให้ดีขึ้น เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับเกษตรกรอีกทางหนึ่ง

7.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย (Objectives of the research)

- 2.1 ศึกษาสภาพทั่วไปของกระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์
- 2.2 ศึกษารูปแบบการจัดการการผลิตเกษตรอินทรีย์ ของกลุ่มเป้าหมาย
- 2.3 ศึกษาปัญหาอุปสรรคการผลิตเกษตรอินทรีย์
- 2.4 ค้นหาแนวทางการพัฒนาด้านการผลิตเกษตรอินทรีย์

7.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย (Theory of the research)

ทฤษฎีด้านการบริหารการผลิต

การจัดการด้านการผลิตเป็นกิจกรรมที่สร้างมูลค่าแก่สินค้าและบริการโดยแปรูปจากวัตถุดิบเป็นผลิตผล (Heizer & Render 2004). **สิ่งป้อนเข้า** เป็นทรัพยากรที่ต้องใช้ในการแปรูปให้กลายเป็นสิ่งส่งออกซึ่งโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วย เงินทุน แรงงาน เครื่องจักร ที่ดิน วัตถุดิบ

และการจัดการ *การแปรรูป* เป็นการทำให้สิ่งป้อนเข้าให้กลายเป็นสิ่งส่งออก ซึ่งอาจใช้กระบวนการทางเคมี กระบวนการทางฟิสิกส์ หรือการใช้แรงงานเป็นหลัก สุดแต่ว่าองค์การนั้น ๆ ผลิตสินค้าหรือบริการ แล *สิ่งส่งออก* หมายถึง สินค้าหรือบริการตามวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการ ซึ่งจะต้องให้ได้ลักษณะเฉพาะตรงตามเกณฑ์กำหนด (specification) ด้วย เกณฑ์กำหนดนี้มักจะบังคับให้สิ่งส่งออกต้องมีมูลค่าสูงกว่าสิ่งป้อนเข้าบวกกับต้นทุนในการแปรรูป ซึ่งเขียนเป็นตัวแทนความสัมพันธ์เชิงคณิตศาสตร์ได้ดังนี้

$$\text{มูลค่าของสิ่งส่งออก} > \text{มูลค่าของสิ่งป้อนเข้า} + \text{ต้นทุนในการแปรรูป}$$

การปฏิบัติการใดก็ตามที่ได้สิ่งส่งออกเป็นสินค้า การปฏิบัติการนั้นเรียกว่า การปฏิบัติการผลิต (manufacturing operation) ส่วนการปฏิบัติการใดก็ตามที่ได้สิ่งส่งออกเป็นบริการ การปฏิบัติการนั้นเรียกว่า การปฏิบัติการบริการ (service or nonmanufacturing operations)

สิ่งป้อนเข้าอย่างสำคัญในการปฏิบัติการผลิตนอกจากจะมีทุน แรงงาน และการบริหารแล้วยังมีวัตถุดิบ ซึ่งเป็นสิ่งป้อนเข้าที่มีระดับความเป็นรูปธรรมสูง ทำให้สิ่งส่งออกมีความเป็นรูปธรรมด้วย กรรมวิธีแปรรูปในการปฏิบัติการผลิตมักอาศัยปฏิกิริยาทางเคมีหรือฟิสิกส์ เป็นเครื่องมือ เช่น การหมัก การกลั่น การผสม การกัด การเจาะ การเซาะ และการเชื่อม เป็นต้น

สิ่งป้อนเข้าที่สำคัญในการปฏิบัติการบริการ นอกจากทุน แรงงาน และการบริหารแล้วยังมีวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นสิ่งป้อนเข้าที่มีความเป็นรูปธรรมหลายระดับ นับแต่ไม่มีความเป็นรูปธรรมเลย เช่น บริการของบริษัทรับปรึกษาทางธุรกิจที่ใช้กำลังความคิดเป็นความคิดเป็นวัตถุดิบ มีความเป็นรูปธรรมอยู่ด้วยแต่ไม่มีการแปรรูป เช่น บริการของร้านค้าส่ง ร้านค้าปลีกที่ให้สรรพประโยชน์ทางด้านขนาดของหน่วยสินค้า ความครบถ้วนของสินค้า สถานที่ที่จะซื้อสินค้าและเวลาที่ซื้อสินค้าได้

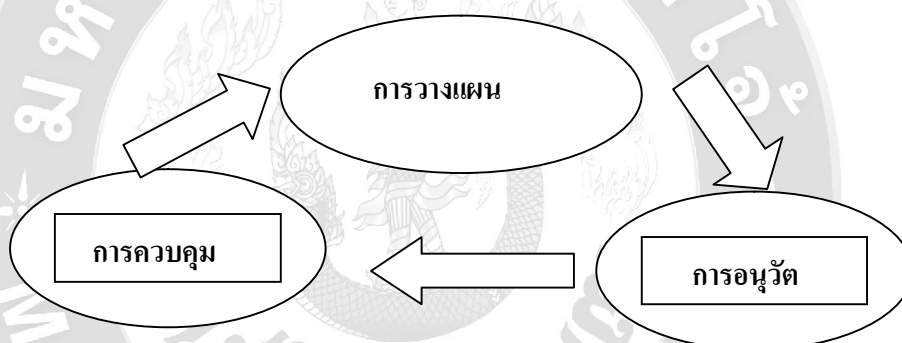

ภาพที่ 7.1 ระบบการผลิต

ที่มา: สุปัญญา ไชยชาญ การบริหารการผลิต 2548 หน้า 17

ความหมายของการบริหารการปฏิบัติการ

การบริหารการปฏิบัติการก็เช่นเดียวกับการบริหารงานอื่น ๆ กล่าวคือมีลักษณะเป็นวัฏจักรประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ๆ สามขั้นคือ การวางแผน (planning) การอนุมัติ (implementation) และการควบคุม (control)

ภาพที่ 7.2 วัฏจักรของการบริหาร

ที่มา : สุปัญญา ไชยชาญ การบริหารการผลิต 2548 หน้า 18

การวางแผน เป็นขั้นตอนในการกำหนดวัตถุประสงค์หรือสิ่งที่อยากได้ใคร่มีในอนาคตอันจะทำให้สามารถกำหนดแนวทางในการดำเนินงานติดตามมา การวางแผนอาจแบ่งออกได้เป็นสองระยะ คือ ระยะแรก ก่อนที่จะมีระบบการปฏิบัติการ หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการวางแผนในการเตรียมการ ซึ่งจะต้องเริ่มต้นด้วยการพิจารณาตัดสินใจว่าจะเลิกผลิตสินค้าหรือบริการชนิดใด จำนวนเท่าไร จะให้กำลังการผลิตหรือกำลังการปฏิบัติการมากน้อยเพียงใด จะใช้ระบบการปฏิบัติการแบบใด แล้วจึงตัดสินใจว่าจะตั้งโรงงานหรือศูนย์การปฏิบัติการที่ไหน และจะวางแผนระยะการปฏิบัติการอย่างไร เป็นต้น สำหรับในระยะที่สอง เป็นการวางแผนเมื่อมีระบบการผลิตหรือระบบการปฏิบัติการแล้ว ซึ่งจะต้องวางแผนการใช้ระบบการปฏิบัติการเป็นรายปี รายเดือน ราย

สปีดาร์ หรือ รายวัน สุดแต่แต่ความจำเป็นตามธรรมชาติของการปฏิบัติที่ได้เลือกไว้แล้ว นอกจากนี้ยังต้องวางแผนความต้องการวัตถุดิบเพื่อป้อนเข้าระบบการปฏิบัติการอีกด้วย

การอนุมัติ เป็นขั้นตอนในการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้แล้ว ซึ่งจะต้องจัดองค์การหรือวางโครงสร้างของฝ่ายปฏิบัติการ จัดคนเข้าทำงาน มอบหมายงาน ตลอดจนจูงใจให้คนทำงาน และหมายรวมถึงความรวมถึงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจเกิดขึ้นระหว่างลงมือปฏิบัติการด้วย

การควบคุม เป็นขั้นตอนในการตรวจสอบและติดตามผลการอนุมัติเพื่อให้มั่นใจว่าผลงานมีความก้าวหน้าและจะประสบผลสำเร็จตามแผนทุกประการ การตรวจสอบและติดตามผล จะช่วยให้แก้ปัญหาได้ทันเวลาที่ ถ้าปัญหานั้นเป็นปัญหาในทางลบ แต่ถ้าปัญหานั้นเป็นปัญหาในทางบวก (ผลการอนุมัติสูงกว่าเป้าหมาย) จะได้เสริมแรงและนำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานอื่นต่อไป

การจำแนกประเภทของการปฏิบัติการผลิต

1. ระบบการผลิตแบบต่อเนื่อง เป็นระบบการผลิตที่รวมเอาเครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิตมาวางเรียงไว้ตามลำดับก่อนหลังของความจำเป็นในขั้นตอนผลิตสินค้าแต่ละจุดที่เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิตชุดหนึ่ง ๆ ต้องทำงานร่วมกันเรียกว่า สถานีงาน (work station) ซึ่งเป็นจุดที่จะต้องแปรรูปวัตถุดิบให้เปลี่ยนแปลงสภาพ สถานีงานหลาย ๆ สถานีงานเมื่อเรียงลำดับเข้าไว้ทั้งหมดแล้วเรียกว่า สายการผลิต (production line) ที่สถานีงานสุดท้ายของสายการผลิตจะเป็นจุดที่วัตถุดิบกลายเป็นสินค้าสำเร็จรูปออกมา

ระบบการผลิตแบบต่อเนื่อง เหมาะสำหรับการผลิตสินค้าจำนวนมาก ๆ ที่มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อนำไปเก็บไว้ในคลังสินค้ารอไว้จำหน่าย (make-to-stock) เช่น การผลิตตู้เย็น โทรทัศน์ พัดลม เตารีด เป็นต้น แต่บางครั้งก็อาจผลิตให้ลูกค้าตามคำสั่ง (make-to-order) ได้ ถ้าหากว่าขนาดของการสั่งซื้อมากพอ

2. ระบบการผลิตตามสั่ง เป็นระบบการผลิตที่รวบรวมเอาอุปกรณ์การผลิตหรือสถานีงานที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกันเข้าไว้ด้วยกันเรียกว่า ศูนย์การทำงาน (work center) แต่ไม่มีการเรียงลำดับก่อนหลัง ของศูนย์การทำงานไว้คงที่ เพราะการผลิตต้องเป็นไปตามคำสั่งซื้อของลูกค้า ซึ่งสินค้าแต่ละรายการไม่จำเป็นต้องใช้วิธีและลำดับการผลิตอย่างเดียวกัน อุปกรณ์การผลิตประจำแต่ละศูนย์การทำงานจึงต้องมีความเป็น อเนกประสงค์ (multi purpose) สูง เพื่อให้การผลิตสินค้าสำเร็จลงได้ด้วยการผ่านศูนย์การทำงานจำนวนน้อยที่สุด อันจะทำให้ต้นทุนในการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบต่ำที่สุด

ทฤษฎีดังกล่าวแล้วข้างต้น เป็นทฤษฎีที่ทีมผู้วิจัยได้ใช้ เป็นทฤษฎีและแนวคิดในการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ในหน้าที่หลักของธุรกิจที่นำมาประยุกต์กับวิสาหกิจชุมชนได้อย่างเหมาะสม

7.4 สรุปผลการวิจัย (Summary of the research)

7.4.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 81 และหญิง ร้อยละ 19 อายุเฉลี่ยของเกษตรกรคือ 45 ปี โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 37 ปี และมีอายุสูงสุด 70 ปี ระดับการศึกษาสูงสุด มีตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ตอนปลาย ปวช. ปวส. จนถึงปริญญาตรี เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นอาชีพหลัก สำหรับด้านประสบการณ์ในการปลูกพืชผักอินทรีย์ ส่วนใหญ่ปลูกพืชผักอินทรีย์เป็นระยะเวลา 1 - 2 ปี รองลงมา 3 - 7 ปี และมีจำนวน 2 รายที่ปลูกพืชผักอินทรีย์มาแล้ว 20 ปี ซึ่งอดีตเป็นครูที่ทำโครงการเกษตรทางเลือกในโรงเรียนแหล่งเงินกู้ ส่วนใหญ่ใช้เงินทุนของตนเอง บวกกับการกู้ยืม จาก ธนาคารเพื่อการเกษตร หรือ ธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ 50 รองลงมา ใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมด ร้อยละ 43

7.4.2 สภาพทั่วไปของกระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์

ขนาดพื้นที่ที่ปลูกมีตั้งแต่ 2 งาน จนถึง 23 ไร่ การเพาะปลูกเกษตรอินทรีย์มีทั้งสามประเภท คือ ประเภทแรก ปลูกพืชไร่ ได้แก่ ข้าวหอมแดง ข้าวเหนียวสันป่าตอง ถั่วเหลือง ประเภทที่สอง ปลูกพืชผล ได้แก่ ผลไม้ที่ให้ผลผลิตตามฤดูกาลเช่น ลำไย มะม่วง ฝรั่ง มะเฟือง ส้ม กล้วย ส้ม เป็นต้น ประเภทที่สาม ปลูกพืชผัก ได้แก่ ผักพื้นบ้านที่ออกตามฤดูกาล เช่น ผักเชียงดา ผักหวานบ้าน และผักชนิดต่าง ๆ ที่เป็นที่ต้องการตลาด เช่น ผักบุ้ง ผักกาด กะหล่ำ บรอกโคลี เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรในแต่ละพื้นที่มักปลูกแบบผสมผสานกันไปทุกประเภท เพื่อให้มีรายได้เข้ามาตลอดปี

รูปแบบการจัดการการผลิตเกษตรอินทรีย์ ในกระบวนการจัดหาวัตถุดิบเข้าไปสู่กระบวนการผลิต สำหรับการจัดการผลิต ของเกษตรกรทุกกลุ่มจะมีการวางแผนการผลิต เริ่มต้น คือ การแบ่งพื้นที่เพาะปลูกพืชแต่ละประเภท เช่น พืชไร่ แบ่งเป็น ปลูกข้าว หรือ ถั่วเหลือง ก็ไร่ พื้นที่ปลูกพืชผักก็ไร่ ซึ่งมีการปลูกหลากหลายชนิด ตั้งแต่ 12 - 80 ชนิด และ ปลูกไม้ผล ได้แก่ ลำไย มะม่วง ลิ้นจี่ กล้วย จะปลูกผสมผสานกันไป สำหรับการไถ่เมล็ดพันธุ์ ในครั้งแรกที่ปลูก จากกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ หลังจากนั้นจะเพาะพันธุ์เอง ซึ่งกระบวนการจะมีการเพาะเมล็ดพันธุ์ตามที่นักวิชาการอบรมให้และมีคู่มือแจกให้เกษตรกรด้วย การวางแผนต้นทุนการผลิต เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ทุกกลุ่มยังไม่มีมีการวางแผนการเงินเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น การ

วางแผนการผลิต และการวางแผนกำไร แต่จะทราบต้นทุนการผลิตและกำไรที่จะได้รับจากการผลิตโดยการประมาณการ ส่วนการใช้ปุ๋ยในการทำการเกษตรอินทรีย์ ส่วนใหญ่ ได้จาก ปุ๋ยหมักชีวภาพ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ปุ๋ยคอก น้ำหมักหอยเชอรี่ เศษผักเศษพืช ต่าง ๆ ซึ่งกลุ่ม DMO แม่ปิงเกษตรธรรมชาติ จะเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ในการผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ก็ใช้วิธีผลิตปุ๋ยขึ้นใช้เองทั้งสิ้น เพราะวัตถุดิบสามารถหาได้ในท้องถิ่น และราคาถูกกว่า

7.4.3 ปัญหาอุปสรรคการผลิตเกษตรอินทรีย์

1. การดูแลรักษา ต้องให้ความเอาใจใส่มาก เพราะโรคและแมลงลงเร็วมาก เนื่องจากเป็น การใช้สมุนไพรไล่แมลงฉีดพ่น ซึ่งระงับได้เพียงชั่วคราว และต้องหมั่นเก็บเกี่ยวหน้าออกจากแปลงทุกวัน เพราะจะใช้ยาฆ่าหญ้าซึ่งเป็นสารเคมีไม่ได้ ดังนั้นการเพาะปลูกพืชผักจึงไม่สามารถขยายพื้นที่เพาะปลูกออกไปมาก ๆ ได้ เนื่องจากดูแลไม่ทั่วถึง

2. ปัญหาเรื่องการรับรองคุณภาพเกษตรอินทรีย์ มีอยู่หลายมาตรฐาน เช่น IFORM สถาบันเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ IQS แต่ละสถาบันรับรองก็จะเป็นที่ยอมรับในกลุ่ม ๆ หนึ่ง ซึ่งหากเป็นของเกษตรกรรายย่อยแล้วจะไม่ได้ขอเครื่องหมายรับรอง ทำให้ไม่เห็นความแตกต่างระหว่าง พืชอินทรีย์ กับพืชเคมี ถึงแม้จะมีช่องทางการรับรองจากสำนักงานเกษตรโดยกรมวิชาการเกษตรเบื้องต้นก็ตาม แต่ทางด้านปฏิบัติแล้วยังคงยากอยู่ ดังนั้นเกษตรกรรายย่อย จึงยังคงมีปัญหาด้านราคาของพืชผักอินทรีย์กับสารเคมีที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ราคาของพืชอินทรีย์ ควรมีราคาที่สูงกว่า เนื่องจาก ผลผลิตได้ปริมาณน้อยกว่า แต่คุณภาพดีกว่า การปลูกพืชโดยใช้สารเคมี ทำให้เกษตรกรที่หันมาทำพืชอินทรีย์ไม่สามารถแข่งขันทางด้านราคาได้

3. จากการสัมภาษณ์มีเกษตรกรหลายกลุ่มมีปัญหาด้านการตลาด ได้แก่กลุ่มสหกรณ์อินทรีย์ศรีเมืองผาง อำเภอแม่เมาะ ต้องการสร้างตลาดส้มอินทรีย์ เพราะปัจจุบันมีปัญหาอย่างมากด้านราคา ที่ไม่สามารถแยกราคา ส้มอินทรีย์ กับ ส้มเคมีได้ และเกษตรกรอำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง ต่างก็มีปัญหาล้ำคล้ายคลึงกัน คือ ราคาพืชผักอินทรีย์ไม่แตกต่างกับ พืชผักสารเคมี ทั้งที่คุณภาพความปลอดภัยเหนือกว่า

4. ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ได้แก่ ค่าน้ำมันที่ใช้ในการขนส่ง วัสดุในการบรรจุ เช่น เเข่ง กระสอบ ปาน มีราคาสูงขึ้น แต่มักถูกกดราคาขายจากพ่อค้าคนกลาง

5. ขาดเทคโนโลยีการผลิตมาช่วยดำเนินการผลิตให้ได้ผลผลิตมากขึ้น ไม่ว่าเรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม การเตรียมดินปลูก ต้องมีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินก่อนเบื้องต้น แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยากที่เกษตรกรจะนำดินมาให้ห้องปฏิบัติการตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ วิเคราะห์ให้ก่อนปลูก เนื่องจากระยะทางไกล เสียค่าใช้จ่าย

6. ขาดศูนย์รวบรวมองค์ความรู้ด้านการผลิตพืชอินทรีย์ เมื่อเกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิต ไม่ทราบว่าจะไปหาที่ปรึกษาได้จากแหล่งใด

7. ผลผลิตจะไม่ออกทั้งปี แต่ออกตามฤดูกาล เพราะเกษตรกรอินทรีย์เป็นการทำการเกษตรที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติมากกว่าการพึ่งพาธรรมชาติ หากผลผลิตที่ออกมาได้ต่ำมากประมาณ 1-2 ปี จนเกิดปัญหาด้านการชำระหนี้สินที่กู้ยืมมาลงทุน หรือนำไปใช้หมุนเวียนในครอบครัว จะทำให้เกษตรกรขาดความอดทนและจะเลิกการปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ไปในที่สุด เช่นเดียวกับกลุ่มเกษตรกรศรีเมืองแฝง ที่ปลูกส้มอินทรีย์ และ เกษตรกรอำเภอไชยปราการ

8. เกษตรกรขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ โดยเข้าใจว่าการผลิตเกษตรอินทรีย์ต้องพื้นที่อย่างน้อย 15 ไร่ ทำให้เกษตรกรไม่สนใจการผลิตเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากเป็นเกษตรกรรายย่อยที่มีที่ดินประมาณ 5 ไร่ และส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ไม่ต้องการเช่าที่ดินเพิ่มอีก นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรไทยส่วนใหญ่ไม่มีวินัยในการผลิต

9. เกษตรกรผู้ผลิตยังขาดความรู้ ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับพืชที่ปลูกโดยเฉพาะพืชสมุนไพร เกษตรกรไม่สามารถอธิบายกับผู้ซื้อหรือ ผู้บริโภคได้ว่าพืชสมุนไพรแต่ละชนิด มีสรรพคุณอย่างไร ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ

10. การแก้ไขปัญหาและการสนับสนุนของภาครัฐหลายส่วนยังไม่ตรงกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย เช่น ขาดการส่งเสริมกิจกรรมการเกษตรที่ช่วยลดหนี้สิน ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นแก่เกษตรกร รวมถึงขาดการสนับสนุนด้านการแปรรูปผลผลิตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและยังไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายระดับประเทศ

11. การรวมกลุ่มเกษตรกรยังไม่เข้มแข็ง เห็นได้จากการกลุ่มเกษตรกร อ. สันกำแพง เริ่มต้นตั้งกลุ่มมีจำนวนเกษตรกรทั้งสิ้น 9 คน ปัจจุบัน (ปี 2551) คงเหลือเกษตรกรในกลุ่ม 5 คนเท่านั้น

12. ภาครัฐยังไม่เห็นความสำคัญ มักส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตามกระแสตลาดเป็นหลัก หรือ ความต้องการของนายทุน และส่วนใหญ่เป็นการผลิตพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งการผลิตแบบนี้ทำให้เกษตรกรมีหนี้สินจำนวนมาก

13. เกษตรกรขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ทำให้ไม่เห็นความสำคัญของการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์

7.4.4 แนวทางการพัฒนาด้านการจัดการผลิตเกษตรอินทรีย์

สำหรับแนวทางในการพัฒนาด้านการจัดการผลิตเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการผลิตเกษตรอินทรีย์ มีแนวทางดังนี้

1. ผลักดันให้มหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนด้านการเกษตร เช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นแม่ข่ายใหญ่ในการรวบรวมองค์

ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการให้ครอบคลุมทุกหน้าที่ในองค์กร เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ ในศาสตร์ต่าง ๆ รวมทั้งเป็นแหล่งสร้างงานวิจัย เพื่อต่อยอดองค์ความรู้และเป็นแหล่งให้ข้อมูล ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

2. ภาครัฐ ควรจัดทำแผนพัฒนาเกษตรอินทรีย์อย่างครบวงจร และชัดเจนตรงกับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ได้แก่ มีนโยบายส่งเสริมการผลิตพืชผักอินทรีย์ ส่งเสริมกิจกรรมการเกษตรที่ช่วยลดหนี้สิน เพิ่มการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นแก่เกษตรกร รวมถึงการสนับสนุนด้านการแปรรูปผลผลิต รัฐควรจับมือกับสถาบันการศึกษาและภาคเอกชนในการสนับสนุนเรื่องงานวิจัย และต้องมีแผนปฏิบัติการรองรับเรื่องการบริหารโคกพืชผักอินทรีย์มีประโยชน์อย่างไร สร้างทัศนคติในเชิงบวก ให้ประชาชนเกิดความตระหนักรักสุขภาพ ห่างไกลโรค แต่ปัจจุบันยังขาดการทำการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของการบริโภคเกษตรอินทรีย์ และการสร้างตลาดรองรับ

3. ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเรื่อง การผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้อง การเตรียมดิน วิธีการกำจัดศัตรูพืช นอกจากนั้นควรวิธีการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ วิธีการบริหารจัดการฟาร์ม

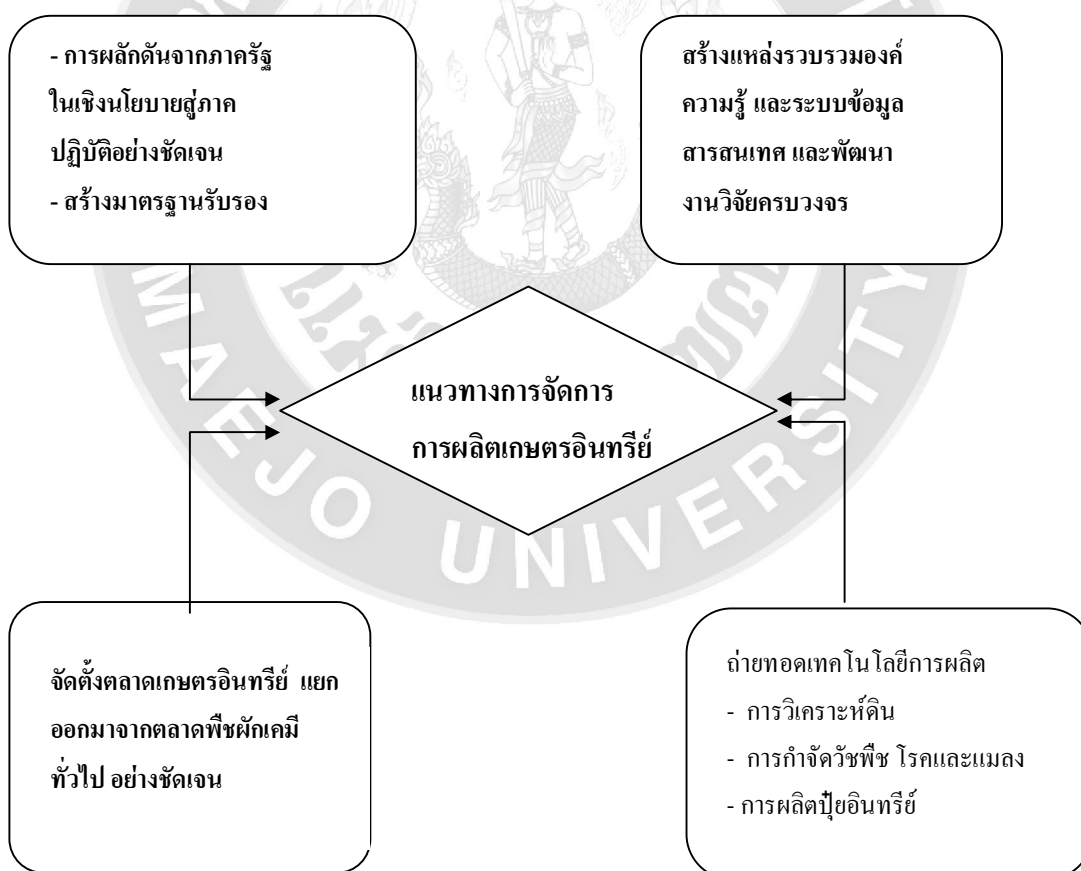
4. ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันแก่เกษตรกรทั่วประเทศที่สนใจการทำเกษตรอินทรีย์ ยกตัวอย่าง เช่นกลุ่มเกษตรกรบ้านแม่แฝก ทดลองใช้พลาสติกคลุมดิน ส่วนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ยังไม่พบว่ากลุ่มใดใช้พลาสติกคลุมดิน เพื่อเป็นการกำจัดหญ้าในแปลงปลูก วิธีนี้จากการสัมภาษณ์นักวิชาการเกษตร สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร กล่าวว่าเป็นวิธีที่ได้ทดลองกับกลุ่มเกษตรกรบ้านแม่แฝกมาแล้ว 2 ปี พบว่าต้นทุนโดยรวมลดลง เพราะพลาสติกสามารถใช้ได้ 2 – 3 ปี ดังภาพที่ 3 นอกจากนั้นภาครัฐควรสร้างมาตรฐานการรับรองผลผลิตที่ชัดเจนเพียงหนึ่งมาตรฐานรับรองซึ่งเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อการแก้ปัญหาเรื่องมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลายหน่วยงานรับรองในปัจจุบัน ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสน

ภาพที่ 7.3 การใช้พลาสติกคลุมแปลง

5. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อบจ. อบต.) ต้องเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการปลูกพืชผักอินทรีย์ เช่น การจัดตั้งตลาดเกษตรอินทรีย์ภายในหมู่บ้าน การรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนบริโภคพืชผักอินทรีย์ เชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดฝึกอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่ที่น่าสนใจปลูกพืชผักอินทรีย์ การรับรองพืชผักอินทรีย์ เช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ใช้ระบบคุณภาพ ISO 14001 : 2004 สามารถส่งออกตลาดสิงคโปร์ และมาเลเซีย

6. การรณรงค์ส่งเสริมให้เกษตรกรสนใจการปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์ ต้องเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจาก สารเคมี เป็น อินทรีย์ จะให้ผลผลิตที่ต่างกัน อาจทำให้เกษตรกรถอดใจ เพราะรายได้ไม่พอใช้ง่าย ดังนั้นอาจจะค่อย ๆ เริ่ม เป็น พืชผักธรรมชาติ (พืชพื้นบ้าน) พืชผักปลอดภัย (เป็นอินทรีย์เคมี) แล้วเป็นพืชผักอินทรีย์แบบเต็มตัว พร้อมทั้งการสร้างตลาดให้มั่นคงชัดเจน แบบครบวงจร เกษตรกรอยู่ได้ สุขภาพดี เศรษฐกิจในครัวเรือนดี เกษตรอินทรีย์ก็จะก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง

ภาพที่ 7.4 แนวทางการเพิ่มศักยภาพการจัดการการผลิตเกษตรอินทรีย์

7.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

รูปแบบการจัดการผลิตเกษตรอินทรีย์ในปัจจุบัน เกษตรกรจะรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ระหว่างสมาชิกด้วยกันภายในกลุ่ม และต้องการสร้างอำนาจการต่อรองทางการตลาด เกษตรกรจะต้องมีความตั้งใจ และอดทนในตอนเริ่มแรก เพราะเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนจากการผลิตเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์จะต้องเผชิญกับผลตอบแทนจากผลผลิตที่ลดลง ดังนั้นจึงต้องพยายามสร้างกลุ่มให้เข้มแข็งให้ได้ สอดคล้องกับการประชุมระดมความคิดเห็น เรื่อง “การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในภาคเหนือตอนบน” (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 2552) โดยการส่งเสริมการผลิตในรูปแบบกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์เครือข่าย และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการในการวางแผนการผลิตที่เหมาะสม และการสนับสนุนการแปรรูปผลิตให้มีมูลค่าเพิ่ม

นอกจากนั้นยังค้นพบด้วยว่า ผลผลิตจำหน่ายได้ในราคาไม่แตกต่างกับพืชเคมี ทั้งที่ผลผลิตได้น้อยกว่า แต่คุณภาพดีกว่า มีเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์เคมีกลุ่มแม่แฝก ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้านวิชาการ จากนักวิชาการการเกษตร นายประสิทธิ์ กาบจันทร์ สังกัดมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งผลผลิตที่นำมาจำหน่ายเรียกว่า “เกษตรปลอดภัย” ผู้นำกลุ่มได้นำแนวคิดเรื่องการไม่ให้เกษตรกรในกลุ่มใช้ยาฆ่าหญ้าอย่างเด็ดขาด ต้องมีวินัยในข้อนี้ทุกคน มีการวิเคราะห์ดินว่ามีค่า npk เท่าไร แล้วปรับปรุงแก้ไขตามค่าวิเคราะห์ที่ออกมา เพื่อให้ได้ดินที่สมบูรณ์ที่สุดก่อนลงมือปลูก หลังจากนั้นมีการไถพรวน แล้วยกร่องโดยใช้รถไถเดินตาม ใส่ปุ๋ยหมัก ผังกลบบนแปลง แล้วใช้พลาสติกคลุมดิน เพื่อป้องกันหญ้าขึ้น ซึ่งพลาสติกใช้ได้ 2-3 ฤดูกาลใช้วิธีนี้มาแล้ว 2 ปี ได้บันทึกบัญชี พบว่าต้นทุนการผลิตลดลง สามารถแข่งขันกับ พืชผักเคมีได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวพันธ์ รัตนะรัตการ ว่าการให้ธาตุอาหารพืชเพื่อยกระดับผลผลิตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพที่ต้องการ ประการแรกต้องทราบว่าดินนั้นขาดธาตุอาหารพืชหรือมีธาตุอาหารไม่พอเพียงพอต่อการให้ผลผลิตสูง ดังนั้นการให้ธาตุอาหารพืช หรือมีธาตุอาหารไม่พอเพียงพอต่อการให้ผลผลิตสูงอย่างใดอย่างหนึ่ง จะต้องคำนึงถึงลักษณะหรือสภาวะของ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน สภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมและความสะดวกในการใช้ตลอดจนผลตอบแทนที่ได้รับ ดังนั้นจึงควรรณรงค์ให้เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์กลุ่มอื่นๆ ได้นำวิธีการนี้ไปปรับใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิตในระยะยาว พร้อมทั้งสามารถเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นได้

การพัฒนาการผลิตเกษตรอินทรีย์ของไทยให้ได้มาตรฐานสากล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ผลิตผู้ประกอบการแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่การได้รับการสนับสนุนอย่างถูกต้องจากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องแบบบูรณาการ รวมถึงความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภคเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้กลไกทุกตัวขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน ก็จะทำให้เกษตรอินทรีย์ยั่งยืนได้

เอกสารอ้างอิง (Bibliography)

- ก้าง ชัยยศ. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- ขวัญชัย ปันตรี. **สัมภาษณ์** (24 กุมภาพันธ์ 2551).
- จารุ ไชยแขวง. 2543. “การทดสอบปลูกบร็อคโคลี่และกะหล่ำปลีเป็นผักอามัย์ปลอดภัยจากสารพิษในช่วงฤดูฝน”. วารสารวิชาการเกษตร. 2(พฤษภาคม-สิงหาคม) : 31-44.
- ชื่นชม ธรรมชัย. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- ดวงเดือน วิชาธง. **สัมภาษณ์** (9 กุมภาพันธ์ 2551).
- ทองเหรียญ ธรรมสุทธิ. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- ทองพูล ศิริรุ่งไพบลูย์. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- นงลักษณ์ ณะปาง. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- นวล จอมน้า. **สัมภาษณ์** (9 กุมภาพันธ์ 2551).
- นันทกร บุญเลิศ และ ไสภณ วงศ์แก้ว 2549 **การผลิตพืชในระบบเกษตรอินทรีย์ (1) วารสารเทคโนโลยีการเกษตรแนวใหม่ ปีที่ 6 ฉบับที่ 65 (มกราคม)**
- บาลเย็น ประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์ **สัมภาษณ์** (11 กุมภาพันธ์ 2552)
- บุญชู กองมูล. **สัมภาษณ์** (10 กุมภาพันธ์ 2551).
- บุญเลิศ แก้ววงศ์. **สัมภาษณ์** (8 มีนาคม 2551).
- บัญญัติ สุริยะพันธุ์โชติ. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- ปรกชล พรหมกังวาน. **สัมภาษณ์** (23 กุมภาพันธ์ 2551).
- พัชริน ดำรงกิตติกุล. 2542. “การจัดการระบบประกันคุณภาพผักปลอดสารพิษ : สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภค”. นิตยสารสำหรับผู้ส่งออกและผู้บริหาร. 286(กรกฎาคม) : 54-71.
- มงคล สิทธิเจริญ. **สัมภาษณ์** (8 มีนาคม 2551).
- สมใจ เกตุแก้ว. **สัมภาษณ์** (24 กุมภาพันธ์ 2551).
- สุวิทย์ บุญด้วยลา. **สัมภาษณ์** (24 กุมภาพันธ์ 2551).
- สุพล ยาวิลาศ. **สัมภาษณ์** (8 มีนาคม 2551).
- เสรี แก้วมา. **สัมภาษณ์** (22 มีนาคม 2551).
- สหกรณ์กรีนเนทและมูลนิธิสายใยแผ่นดิน. “ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์”. [ระบบออนไลน์].
แหล่งที่มา <http://www.greenetorganic.com/content-thai/main%20framesets/organic.html> (6 กันยายน 2549)
- สมศรี สิ้นสุข. 2540. **เครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุปัญญา ไชยชาญ. 2548. การบริหารการผลิต. กรุงเทพมหานคร. บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด
 สุวพันธ์ รัตนะรัต “ธาตุอาหารพืชกับเกษตรอินทรีย์” แหล่งที่มา

http://www.doa.go.th/show_Artides.aspx?id=1678

อนันต์ กิตติราช. สัมภาษณ์ (23 มีนาคม 2551).

อินสอน สุริยงค์. สัมภาษณ์ (9 มีนาคม 2551).

อำไพ กุลจา. สัมภาษณ์ (9 กุมภาพันธ์ 2551).

บทที่ 8

การวิเคราะห์และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศเพื่อการ จัดการสำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่

8.1 บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันทั้งภาครัฐและเอกชนของไทย ได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมกันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการผลิต การตลาด การวิจัยและพัฒนา และระบบการส่งเสริมการเกษตรของประเทศ จากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวเข้ามาใช้ในงานด้านการเกษตร ส่งผลให้ระบบเกษตรกรรมในภาพรวมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากระบบดั้งเดิมที่เคยให้เป็นกลไกหลัก ได้มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านคอมพิวเตอร์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบการสื่อสาร เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญช่วยในการดำเนินงาน เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เป็นการนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายโทรคมนาคมมาเชื่อมต่อกัน สำหรับใช้ในการรับและส่งข้อมูล โดยฝ่ายกระบวนการประมวลผลหรือจัดทำให้อยู่ในรูปแบบที่มีความหมายและความสะดวกมาใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับแต่ละองค์กร (พิเชษฐดุรงค์โรจน์ และคณะ, 2543, หน้า 4) ดังเห็นได้จากการนำเอาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดการฐานข้อมูลโดยดำเนินการผ่านสื่อและเครือข่ายรูปแบบต่างๆ

ฉะนั้นการวิเคราะห์และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ MIS (Management Information System) สำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากที่จะช่วยทำให้การบริหารจัดการข้อมูลต่าง ๆ ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์นั้นเป็นระบบรวมทั้งการนำเอาสารสนเทศที่ได้จากระบบดังกล่าวนี้ไปใช้ในประกอบการวางแผน การตัดสินใจเพื่อปฏิบัติงาน รวมทั้งแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับธุรกิจเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน

8.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย (Objectives of the research)

1. เพื่อทำการศึกษาสภาพทั่วไปของการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการสำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์
2. เพื่อทำการศึกษาถึงรูปแบบการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์

3. เพื่อทดลองต้นแบบของระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการสำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสม
4. เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคในการทดลองต้นแบบของระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการสำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์
5. เพื่อพัฒนารูปแบบของระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการสำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสม

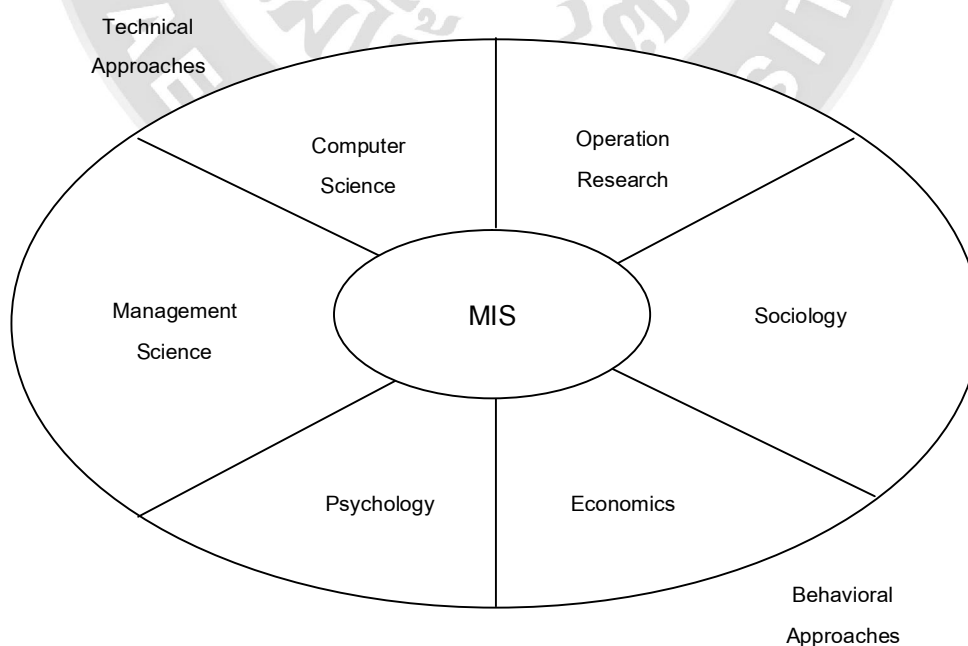
8.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย (Theory of the research)

ด้านการพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศและการวิเคราะห์และพัฒนาระบบ

ก. การพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศ

แนวทางการใช้ระบบสารสนเทศในยุคปัจจุบัน

ระบบสารสนเทศประกอบขึ้นด้วยหลายส่วนที่ทำหน้าที่และมีทฤษฎีสนับสนุนแตกต่างกัน ดังรูปที่แสดงทฤษฎีและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการศึกษาปัญหาข้อพิจารณา และแนวทางแก้ไขปัญหาในระบบสารสนเทศ โดยทั่วไปองค์ประกอบเหล่านี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มเทคนิค และกลุ่มพฤติกรรม ระบบสารสนเทศจัดเป็นการผสมผสานการทำงานร่วมกันระหว่างเครื่องมือกับบุคลากร เรียกว่า “socio - technical system” ซึ่งจำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคม โครงสร้างองค์กรและความสามารถในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้ระบบสารสนเทศทำงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ภาพที่ 8.1 แนวทางการใช้ระบบสารสนเทศในยุคปัจจุบัน

ที่มา Kenneth C. Laudon, Jane P. Luadon 'Management Information System' P.11

ระบบงานหลักในองค์กร

เนื่องจากโครงสร้างขององค์กรหนึ่งประกอบไปด้วยหลายส่วนที่มีจุดสนใจและความเชี่ยวชาญในการทำงานแตกต่างกันดังนั้นจึงไม่สามารถพัฒนาระบบสารสนเทศหนึ่งให้สามารถนำไปใช้งานได้ดีสำหรับงานทุกระดับในองค์กร ดังรูปแสดงโครงสร้างขององค์กรทั่วไปที่แบ่งเป็น 4 ระดับคือ ระดับกำหนดกลยุทธ์ (Strategic level) ระดับการบริหาร (Management level) ระดับผู้ชำนาญการ (Knowledge and Data Workers level) และระดับปฏิบัติการ (Operational level) และแบ่งโครงสร้างองค์กรตามกลุ่มหน้าที่การทำงานออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มการขายและการตลาด (Sale and Marketing) กลุ่มการผลิต (Manufacturing) กลุ่มการเงิน (Finance) กลุ่มการบัญชี (Accounting) และกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) ระบบสารสนเทศจะถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของงานทั้งหมดนี้

ระบบสารสนเทศ 6 ชนิด

ระบบสารสนเทศ 6 ชนิดที่นำมาใช้สนับสนุนการทำงานของผู้บริหารระดับต่าง ๆ รวมทั้งคุณค่าของแต่ละระบบที่มีต่อองค์กร ดังรูปแสดงระบบสารสนเทศทั้ง 6 ชนิดที่นำมาใช้กับผู้บริหารแต่ละระดับชั้น ระบบสนับสนุนผู้บริหารระดับสูง (Executive Support System : ESS) ใช้ในระดับผู้กำหนดกลยุทธ์องค์กร ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System : MIS) และระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System : DSS) ใช้สำหรับผู้บริหารทั่วไป ระบบผู้ชำนาญการ (Knowledge Work System : KWS) และระบบสำนักงาน (Office System) ใช้สนับสนุนระดับผู้ชำนาญการ และระบบประมวลผลรายการธุรกรรมข้อมูล (Transaction Processing System : TPS) ใช้สนับสนุนระดับผู้ปฏิบัติงาน ระบบแต่ละระบบเป็นระบบงานที่มีให้อยู่ในองค์กรทั่วไปซึ่งถูกออกแบบมาสำหรับการทำงานเฉพาะงานด้านนั้น ๆ โดยตรงซึ่งไม่สามารถนำไปทดแทนกันได้ คุณลักษณะของระบบสารสนเทศทั้ง 6 ชนิดได้สรุปในตาราง ซึ่งในการใช้งานจริงอาจถูกปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เช่น เลขานุการของผู้บริหารอาจจำเป็นต้องใช้ข่าวสารที่มีอยู่ในระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ ในขณะที่ผู้บริหารระดับกลางบางคนอาจต้องทำงานกับระบบประมวลผลรายการธุรกรรมข้อมูลก็ได้ (ดูภาพที่ 2 ประกอบ)

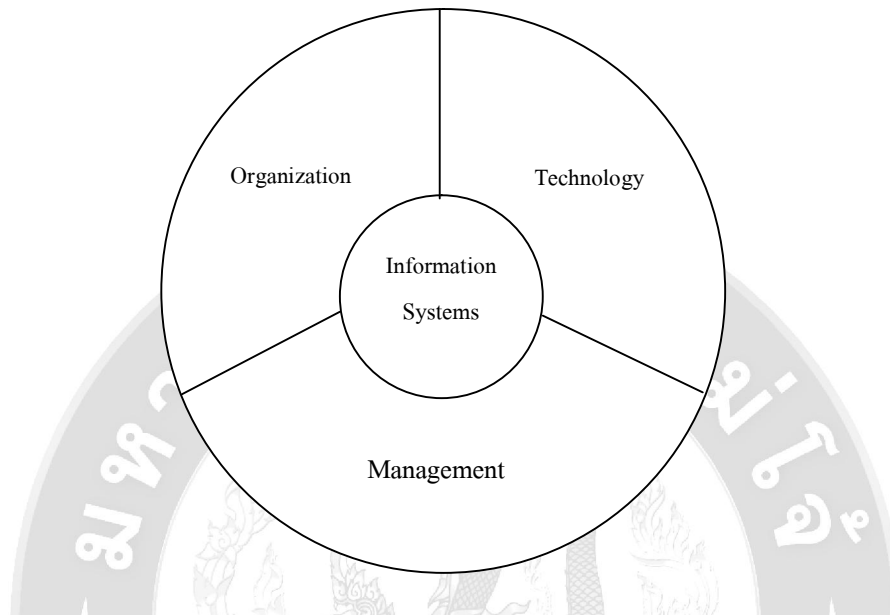
TYPE OF SYSTEMS	Strategic-Level Systems				
	5 year sales trend forecasting	5 year operating plan	5 year budget forecasting	Profit planning	Personal planning
Executive Support Systems (ESS)					
Management Information Systems (MIS)	Management-Level Systems				
	Sales management	Inventory control	Annual budgeting	Capital investment Analysis	Relocation analysis
	Sales region	Production	Cost	Pricing/Profitability	Contract cost
Decision-Support Systems (DSS)					
Office Systems	Knowledge-Level Systems				
	Engineering workstations		Graphics workstations		Managerial workstations
	Word		Document		Electronic
	Operational-Level System				
		Machine control	Securities trading	Payroll	Compensation
	Order tracking	Plant scheduling		Accounts Payable development	Training &
	Order processing	Material	Cash	Accounts	Employee

ภาพที่ 8.2 ระบบสารสนเทศ 6 ชนิดสำหรับผู้บริหารทั้ง 4 ระดับ

ที่มา Kenneth C. Laudon, Jane P. Luadon 'Management Information System" P.29

ในมุมมองทางธุรกิจ ระบบสารสนเทศคือ กระบวนการแก้ปัญหาที่มีการจัดโครงสร้างอย่าง ดี สอดคล้องตามเทคโนโลยีข่าวสารที่นำมาใช้ เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายทั้งหลายจาก สิ่งแวดล้อมขององค์กร ในการทำความเข้าใจความหมายของระบบสารสนเทศอย่างลึกซึ้ง ผู้บริหาร

จึงต้องมีความเข้าใจโครงสร้างขององค์ กระบวนการบริหารงาน เทคโนโลยีข่าวสาร และความสามารถในการนำเสนอกระบวนการแก้ปัญหา ดังแสดงในรูป 1-4 การทำความเข้าใจในระบบสารสนเทศรวมทั้งพฤติกรรมต่าง ๆ นี้เรียกว่า “Information System Literacy” ส่วน “Computer Literacy” นั้นเน้นความเข้าใจเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศแต่เพียงอย่างเดียว

ภาพที่ 8.3 ระบบสารสนเทศเป็นมากกว่าองค์กร

ที่มา Kenneth C. Laudon, Jane P. Luadon ‘Management Information System’ P.8

ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาระบบระบบสารสนเทศ

การพัฒนาระบบโดยอาศัยตัวต้นแบบ (Prototyping Approach):

เป็นวิธีการพัฒนาระบบที่ใช้เมื่อเรานั้นไม่ทราบความต้องการที่แน่นอน จำต้องการการเลือกใช้วิธีการดังกล่าวเพื่อสร้างตัวต้นแบบมาให้กับผู้ใช้ได้ดูก่อนว่า ระบบที่จะได้ตรงกับที่ตนเองคิดไว้หรือไม่ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความต้องการที่จะสามารถใช้ในการพัฒนาระบบได้ต่อไปนั่นเอง โดยมีการพัฒนาระบบโดยอาศัยตัวต้นแบบจะมีวิธีการพัฒนาได้ 2 วิธีการด้วยกันคือ

1. **ตัวต้นแบบที่ใช้แล้วทิ้ง (Throwaway Prototype) :** เป็นการพัฒนาโดยอาศัยตัวต้นแบบเพื่อศึกษา ถ้าความต้องการที่จะได้เพื่อนำเอาไปใช้ในการพัฒนาระบบจริง ซึ่งเมื่อผู้ใช้ทราบความต้องการที่ได้จากตัวต้นแบบนั้น ๆ แล้ว ก็จะทิ้งตัวต้นแบบนั้นไป โดยที่จะไม่นำเอามาพัฒนาต่อไป

2. **ตัวต้นแบบที่มีการพัฒนาต่อไปเรื่อย ๆ (Evolutionary Prototype):** เป็นการพัฒนาระบบโดยอาศัยตัวต้นแบบ ซึ่งคล้าย ๆ กับ Throwaway Prototype แต่ต่างกันตรงที่เมื่อได้

ตัวต้นแบบมาแล้วนั้นก็จะนำเอาตัวต้นแบบนั้นมาทำการปรับปรุงไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้ตัวต้นแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ขั้นตอน (Step) ต่างๆ ซึ่งแต่ละโครงการพัฒนาระบบจะมีการแบ่งระยะและขั้นตอนในแต่ละระยะแตกต่างกัน

8.4 สรุปผลการวิจัย (Summary of the research)

จากการวิเคราะห์และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาระบบดังกล่าวโดยอาศัยตัวแบบในการพัฒนาระบบสารสนเทศโดยอาศัยตัวแบบกระบวนการพัฒนาแบบการสร้างตัวต้นแบบ (Prototyping Approach) ซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาที่มีความเหมาะสมในกรณีที่ผู้ใช้ของระบบนั้นยังไม่สามารถที่จะระบุความต้องการในส่วนของการพัฒนาระบบสารสนเทศที่แน่นอนและชัดเจนได้ ฉะนั้นจึงต้องเน้นการตัวต้นแบบให้ผู้ใช้ได้สามารถเห็นภาพที่ชัดเจนในระดับหนึ่งได้ก่อน จากนั้นจึงค่อยๆ ทำการพัฒนาตัวต้นแบบของระบบดังกล่าวให้กลายเป็นระบบสารสนเทศที่มีความสมบูรณ์ในการใช้งานต่อไปได้

ซึ่งในการนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งวิธีการสัมภาษณ์ที่เลือกใช้นั้นก็จะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมกับการสังเกตการณ์ จากนั้นจึงนำเอาข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากกลุ่มเกษตรอินทรีย์มารวบรวมแล้วทำการวิเคราะห์เพื่อสร้างออกมาเป็นตัวต้นแบบของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ผู้ใช้ได้ทำการพิจารณาว่าตัวต้นแบบที่พัฒนานั้นตรงกับความต้องการและสามารถที่จะตอบสนองในการบริหารจัดการงานต่างๆ ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งทำให้ได้ระบบที่ประกอบไปด้วยการทำงาน 4 ด้านหลักๆที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการด้านบุคคล การจัดการด้านการบัญชี การจัดการด้านการเงิน และการออกรายงานสรุปต่างๆที่มีความจำเป็นและสำคัญในการนำไปบริหารจัดการและวางแผนต่อไปได้ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ผลคือระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นระบบต้นแบบในการให้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีความพร้อม ได้ทำการทดลองใช้งานและอาจที่จะทำการพัฒนาต่อให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นในงานวิจัยต่อไป

8.5 อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ (Discussion and recommendations)

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ในส่วนของการพัฒนาระบบสารสนเทศที่มีการพัฒนาตามกระบวนการของการใช้ตัวต้นแบบในการพัฒนานั้นสามารถที่จะทำการพัฒนาได้และมีความเหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ แต่ทว่าก็ยังมีส่วนที่การดำเนินการตามการพัฒนาแบบ Evolutionary Prototype ในครั้งนี้แล้วยังมีปัญหายังคือผู้ใช้บางกลุ่มนั้นยังไม่มีความพร้อมใน

เรื่องโครงสร้างทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะรองรับการใช้งานรวมถึงในเรื่องของความรู้ในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีค่อนข้างน้อยและมีความกลัวในการที่จะนำเอาระบบดังกล่าวเข้ามาใช้งานเนื่องจากคิดว่าเป็นสิ่งที่ยากในการเรียนรู้ ในการใช้งาน รวมทั้งถ้าใช้แล้วก็เกิดปัญหาขึ้นก็ไม่น่าจะเชื่อว่าจะสามารถที่จะทำการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้หรือไม่เพราะโดยมากแล้วนั้นมองว่าเรื่องของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากและไกลตัว เนื่องจากกลุ่มธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ นั้นยังให้ความสำคัญในเรื่องของวิธีการในการจัดการการผลิตและกระบวนการในส่วนของการตลาดมากกว่า ฉะนั้นการที่จะให้ได้รับความร่วมมือในการพัฒนาและการทำงานในส่วนของการระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ก็คือการต้องเตรียมความพร้อมในส่วนของกลุ่มธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากกว่านี้ อาจจะมีการเสริมในส่วนการฝึกอบรมการใช้งานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศก่อน การฝึกอบรมการใช้งานโปรแกรม รวมทั้งการประเมินผลโครงการจากการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ไปแล้วว่าเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงในการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการทำงานของธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อช่วยทำให้การทำงานนั้นมีประสิทธิภาพในการวางแผนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (Bibliography)

เกริกศักดิ์ บุญญานพวงศ์. (2547). **ความยั่งยืนของการใช้ระบบสารสนเทศในการวางแผนและการบริหารงาน : ศึกษากรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จกกลณี มณีเดช.(2544). **การปฏิบัติตามบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาในทัศนะของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. งานวิจัยส่วนบุคคล.

<http://www.thaiedresearch.org/result/info2.php?id=4565>

ชัยนันท์ธรรณ ขาวงาม. (2545). **ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ทิพย์รัตน์ มณีเลิศ. (2543). **มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อยภาคเหนือ**. ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.).

http://www.vijai.org/research/project_content.asp?projID=RDG42N0007

ทิพย์รัตน์ มณีเลิศ. (2544). **มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อยภาคเหนือ ระยะที่ 2**. ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.).

http://www.vijai.org/research/project_content.asp?projID=RDG43N0008

ธรรม เจียงสถาพร. (2545). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการให้บริการลูกค้าของธุรกิจโรงแรมในเครือ**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตศึกษาศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนิต สวัสดิ์เสวี. (2538). **การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับการค้นหาและประมาณค่าสมบัติของแก๊สและของเหลว**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์, อภิศักดิ์ พัฒนจักร, สมฤทัย ปันพานิช, ศักดา จันทรประเสริฐ, มยุรีทิพย์สิงห์, อำนวย ทองบ้านท่อม, รัชนี พยุงธนทรัพย์, จินตนา จุลคำภา, เพ็ญภา ศรืทองและ

วชิราวุธ ธรรมวิเศษ. (2545). **การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการของหน่วยงานระดับคณะในมหาวิทยาลัย : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บทที่ 9

ระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

9.1 บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันทั้งภาครัฐและเอกชนของไทย ได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมกันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการผลิต การตลาด การวิจัยและพัฒนา และระบบการส่งเสริมการเกษตรของประเทศ จากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวเข้ามาใช้ในงานด้านการเกษตร ส่งผลให้ระบบเกษตรกรรมในภาพรวมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากระบบดั้งเดิมที่เคยให้เป็นกลไกหลัก ได้มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านคอมพิวเตอร์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบการสื่อสาร เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญช่วยในการดำเนินงาน ส่งผลให้บทบาทของเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่ดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเกษตรเปลี่ยนแปลงไป และมีแนวโน้มที่จะลดบทบาทลงแต่ในขณะเดียวกัน เทคโนโลยีสารสนเทศกลับมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้นอกจากจะเป็นเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแล้ว ยังช่วยให้ข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ มีบทบาทต่อการพัฒนาด้านการเกษตรเพิ่มทวีคูณมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ให้มีประสิทธิภาพในส่วนของหน่วยงานการเกษตรในภาครัฐและเอกชน ได้มีการปรับตัวขององค์กรและบุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความพร้อม และศักยภาพที่สามารถปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการเตรียมการพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร ให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งปัจจุบันทางภาครัฐเอง ก็ได้มีนโยบายและทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศที่ชัดเจน ยังส่งผลให้หน่วยงานต่างๆ มีความตื่นตัวและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาถึงการนำเอาข้อมูลการวิจัยผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์และพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งความรู้ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างถูกต้อง และทันท่วงที ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานอย่างยั่งยืนต่อไป

9.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย (Objectives of the research)

1. ศึกษาและพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับนำเทคโนโลยีทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อพัฒนาธุรกิจเกษตรอินทรีย์
2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในการส่งเสริมการธุรกิจเกษตรอินทรีย์
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบการจัดการข้อมูลข่าวสารผลิตภัณฑ์เครือข่ายธุรกิจเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

9.3 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Theory of the research)

หลักการวิเคราะห์และพัฒนาระบบ

วงจรการพัฒนาระบบการวิเคราะห์และพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle : SDLC)

วงจรการพัฒนาระบบ คือ กระบวนการทางความคิด (Logical Process) ในการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อแก้ปัญหาทางธุรกิจและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ โดยภายในวงจรนั้นจะแบ่งกระบวนการการพัฒนออกเป็นระยะ (Phase) ได้แก่ ระยะการวางแผน (Planning Phase) ระยะการวิเคราะห์ (Analysis Phase) ระยะการออกแบบ (Design Phase) และระยะการสร้างและการพัฒนา (Implementation Phase) โดยแต่ละระยะจะประกอบด้วยขั้นตอน (Step) ต่างๆ ซึ่งแต่ละโครงการพัฒนาระบบจะมีการแบ่งระยะขั้นตอนในแต่ละระยะแตกต่างกัน

การออกแบบเว็บไซต์

หลักการในการออกแบบเว็บไซต์อย่างหนึ่งก็คือ การออกแบบให้สามารถแสดงผลได้อย่างเหมาะสมบนหน้าจอของผู้ใช้ทุกคน ซึ่งเป็นเรื่องยากในทางปฏิบัติ เพราะความแตกต่างทางด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ของผู้ใช้แต่ละคน

ก่อนที่จะเริ่มออกแบบ คุณควรใช้เวลาศึกษาถึงลักษณะของกลุ่มผู้ใช้เป้าหมายให้มากที่สุด ข้อมูลที่มีประโยชน์อย่างมากได้แก่ ระบบปฏิบัติการ, ความละเอียดหน้าจอ, จำนวนสีที่ใช้ในการแสดงผล, ชนิดและรุ่นของบราวเซอร์, ความเร็วในการรับส่งข้อมูล ซึ่งจะศึกษาจากแหล่งข้อมูลทางสถิติ เช่น แหล่งข้อมูลทางสถิติสามารถหาได้จากเว็บไซต์ที่ให้บริการเช่น <http://truehits.net/>

1. ระบบปฏิบัติการ (Operating Systems): ระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการทำงานของบราวเซอร์มาก ระบบปฏิบัติการหลักที่นิยมใช้ได้แก่ Windows,

Macintosh, Unix และ Linux โดยแต่ละระบบปฏิบัติการจะมีความแตกต่างกันในเรื่องของชนิดและรุ่นของบราวเซอร์ที่ใช้, ระดับความละเอียดของหน้าจอ, ชุดสีของระบบ (System Palette) และชนิดของตัวอักษร

2. ความละเอียดหน้าจอ (Monitor resolution) : จอมอนิเตอร์มีขนาดปกติมีขนาด 15", 17" หรือ 19" ซึ่งเป็นขนาดหน้าจอมาตรฐานที่วัดกันตามแนวทะแยงมุม แทนที่จะวัดความกว้างกับยาว แต่อย่างไรก็ตามยังมีการวัดอีกระบบหนึ่งซึ่งมีผลต่อการออกแบบเว็บไซต์ก็คือ ความละเอียดหน้าจอ (Monitor resolution) มีหน่วยวัดเป็นพิกเซล (Pixel) พิกเซลคือ จุดเล็กๆ ในหน้าจอที่มีหน้าที่ในการแสดงผลเป็นรูปต่างๆ ดังนั้น ความละเอียดหน้าจอเช่น ที่ความละเอียด 800 x 600 แสดงว่าในหน้าจอขณะนั้นมีจุดพิกเซลเรียงตัวกันตามแนวนอน 800 พิกเซล และตามแนวตั้ง 600 พิกเซล

3. การเลือกขนาดความละเอียดหน้าจอในการออกแบบ : ความละเอียดหน้าจอมีความสำคัญต่อการแสดงผลของเว็บเพจ ปัญหาต่อมาคุณไม่มีทางรู้ว่าผู้ใช้ของคุณมีหน้าจอที่ความละเอียดเท่าใด ดังนั้นจึงมีคำถามอยู่ว่าเราจะออกแบบความละเอียดหน้าจอเท่าใด วิธีที่ดีที่สุดในการหาข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย และพิจารณาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเว็บไซต์แนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้คุณหาข้อมูลได้ก็คือแหล่งให้บริการสถิติจากเว็บไซต์ทั่วไป เช่น เว็บไซต์ทางสถิติ

9.4 สรุปผลการวิจัย (Summary of the research)

จากการศึกษาการวิจัยในหัวข้อ ระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หลังจากคณะผู้ทำการวิจัยทำการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาและพัฒนาระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ จากกลุ่มเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลว่าเกษตรกรยังไม่มีความพร้อมในการใช้ระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเท่าใดนัก เนื่องจากยังไม่มี ความเข้าใจถึงประโยชน์ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเก็บความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ และยังไม่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในการใช้ระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่อย่างไรก็ตามผู้ทำการวิจัยได้ทดลองทำระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยใช้ขั้นตอนการพัฒนาเว็บไซต์ที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน ซึ่งเริ่มตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายและวางแผน วิเคราะห์ และจัดโครงสร้างข้อมูล ออกแบบเว็บเพจและเตรียมข้อมูล ลงมือสร้างและทดสอบ เผยแพร่และส่งเสริมให้เป็นที่รู้จัก และทำการดูแลและพัฒนาในตอนท้าย ซึ่งข้อมูลในระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยหลักๆ จะเก็บ

ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เกษตรอินทรีย์ที่สำคัญในด้านต่างๆ เช่น ทางด้านการผลิต ทางด้านการตลาด ทางด้านการบุคคล ทางด้านการเงินและการบัญชี ซึ่งอาจจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรให้เพิ่มมากขึ้นต่อไป

ภาพที่ 9.1 หน้าจอแรกของเว็บไซต์

ภาพที่ 9.2 หน้าจอหลักการและเหตุผลเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

9.5 อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ (Discussion and recommendation)

จากผลการวิจัยของระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ยังไม่สามารถสร้างและพัฒนาได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรยังไม่มีความพร้อมทั้งความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ดังนั้นก่อนจะพัฒนาระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ควรจะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและความพร้อมของการมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้แก่กลุ่มเกษตรกรเสียก่อน เมื่อกลุ่มเกษตรกรเห็นความสำคัญและสามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้แล้ว การพัฒนาระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะเป็นไปได้ง่ายกว่า เพราะกลุ่มเกษตรกรจะสามารถแลกเปลี่ยนความรู้เกษตรอินทรีย์ในด้านต่าง เช่น ทางด้านทางผลิต ทางด้านการตลาด ทางด้านการบุคคล ทางด้านการเงินและการบัญชี ระหว่างกลุ่มเกษตรกรด้วยกันได้ผ่านระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ก่อให้เกิดฐานความรู้ของเกษตรอินทรีย์ที่มีการใช้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตามในการวิจัยครั้งนี้ผู้ทำการวิจัยได้พัฒนาระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาในระดับหนึ่งเพื่อรอการต่อยอดให้สมบูรณ์ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง (Bibliography)

โสธดา ศรีบัณฑิต วุฒิพงศ์ พงศ์สุวรรณ และประสงค์ ประณีตพลกรัง.(2549).ระบบสารสนเทศในการติดตามคดีสำหรับผู้บริหารศาลปกครองสูงสุด.การประชุมทางวิชาการระดับชาติด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ 19-20 พ.ค. 2549 ครั้งที่ 2.

Laudon, Kenneth C. , Laudon, Jane P. (2002). Management Information System : Managing the Digital Firm ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ: เพียร์สันเอดดูเคชั่น ,อินโดไชน่า.

บังอร สุขจันทร์. (2544). การรับรู้และความต้องการผักปลอดภัยจากสารพิษของประชาชน ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

สุนันทา กิ่งไพบูลย์. (2547). การศึกษาและพัฒนาระบบฐานข้อมูลของอุตสาหกรรมอ้อย และน้ำตาล. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กรมวิชาการเกษตร. (2545). ระบบฐานข้อมูลเชื้อพันธุ์พืชของกรมวิชาการเกษตร. กรมวิชาการเกษตร.

ไพฑูรย์ เจตธำรงชัย.(2545).โครงการศึกษาสถานภาพข้อมูลและความต้องการข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาระบบโครงสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศ. สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

จิตรลดา ไชยเลิศ. (2543).วิธีการตลาดของผลิตภัณฑ์การเกษตรแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมศรี สิ้นสุข. (2540). เครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ในจังหวัดเชียงใหม่. โรงเรียนนวมินทราชูทิศ พายัพ.

ปิยะธิดา สุนทรเกสัช. (2542). กลยุทธ์การตลาดของธุรกิจผักปลอดภัยจากสารพิษ ในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พัชริน ดำรงกิตติกุล . (2542). การจัดการระบบประกันคุณภาพผักปลอดสารพิษ. นิตยสารสำหรับผู้ส่งออกและผู้บริหาร หน้า 54-71.

จารุ ไชยแขวง. (2543). ปัญหาการผลิตและการตลาดผักปลอดภัยจากสารพิษเกษตรกรตำบลบางเหริย อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา. นิตยสารสำหรับผู้ส่งออกและผู้บริหาร หน้า 31-34.

ดวงพร เกียงคำ,วงศ์ประชา จันทรืสมวงศ์. (2549). อินไซต์ Dreamweaver 8. กรุงเทพฯ: โปรวิชั่น.

ธนิต สวัสดิ์เสวี. (2538). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับการค้นหาและประมาณค่าสมบัติของแก๊สและของเหลว. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรศักดิ์ เมฆฉาย. (2538). การออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลสัมพันธ์สำหรับระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารข้าราชการครูในสำนักงานการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

www.greennetorganic.com

บทที่ 10

พัฒนาระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหารของกลุ่มเกษตรกร ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์เพื่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

10.1 บทนำ (Introduction)

การสร้างองค์ความรู้เป็นกลไกหนึ่งในการที่จะเสริมสร้างให้ประชาชนในชุมชนมีความสามารถในการพึ่งตนเอง และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้นั้น ซึ่งสามารถเริ่มต้นตั้งแต่การสร้างองค์ความรู้ทางด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและการประกอบกิจการงานอาชีพต่างๆ แต่ประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินที่ได้รับจากการประกอบอาชีพการงานนั้นๆ ว่าควรบริหารจัดการตัวเงินเหล่านั้นอย่างไร จังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วยกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์หลากหลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีรูปแบบการดำเนินงาน และระบบบัญชีสำหรับการจัดเตรียมและสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและการควบคุมที่ยังขาดความเป็นมาตรฐาน บางกลุ่มอาจขาดแคลนบุคลากรและระบบการจัดการทางด้านการจัดทำข้อมูลบัญชีที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ประสบปัญหาทางด้านการจัดเก็บเอกสาร การบันทึกรายการบัญชี และการเสนอรายงานทางการเงินที่คลาดเคลื่อนได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการนำรายงานทางการเงิน และงบการเงินไปใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้รายงานการเงินเหล่านั้น โดยผู้ที่สูญเสียประโยชน์มากที่สุดคือกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์นั่นเอง ดังนั้นเพื่อให้ข้อมูลทางบัญชีสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดทำข้อมูลทางการเงินบัญชีที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ซึ่งข้อมูลที่มีลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากผลของการมีระบบบัญชีที่ดี รวมทั้งมีการปฏิบัติตามระบบที่วางไว้

10.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย (Objectives of the research)

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการทำบัญชีและระบบบัญชีของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
2. เพื่อสร้างรูปแบบของระบบบัญชีที่มีความเป็นมาตรฐานสำหรับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของระบบบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

10.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย (Theory of the research)

ด้านระบบบัญชีบริหาร

โชติรัฐ และคณะ (2538) การจัดการทางการเงินและการบัญชีของธุรกิจขนาดย่อมว่าการจัดการทางการเงินเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการดำเนินธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นกิจการขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ การจัดการควรเริ่มจากการวางแผนทางการเงิน คือแหล่งเงินทุนที่จะจัดการว่าควรจัดหาจากแหล่งเงินทุนใด เพื่อให้ได้แหล่งเงินทุนที่ดีและประหยัด จากนั้นจะต้องวางแผนต่อไปว่า เงินทุนที่จัดหามาได้เหล่านี้จะนำไปใช้จ่ายอย่างไร เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสภาพคล่องและกำไรภายในกิจการ ทั้งนี้จะต้องมีหลักการที่จะมาควบคุมเงินทุน และการจัดสรรการใช้เงินทุนให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การจัดการทางด้านบัญชีเป็นการควบคุมทางการเงินอย่างหนึ่ง โดยการควบคุมการใช้จ่ายและการรับเงินที่เกิดขึ้นจริง คือต้องมีการจดบันทึก จัดประเภท และสรุปผล เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานของกิจการ ผลลัพธ์ที่ได้จากการบันทึกบัญชีสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคต่างๆ ได้เช่น อัตราส่วนทางการเงินซึ่งจะทำให้กิจการทราบปริมาณความสำเร็จของการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยผลของความสำเร็จในทางบวกจะถูกนำมาเป็นแบบอย่างของการจัดการทางการเงินใหม่ต่อไป ส่วนผลในทางลบถูกวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อหาทางแก้ไขภาวะทางการเงินขององค์กรในปีต่อไปให้ดีขึ้น

ผู้บริหารการเงินของกิจการควรจะเรียนรู้การบัญชี และการอ่านงบการเงินให้เป็น เพื่อจะได้สามารถตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งใช้เป็นประโยชน์จากการรายงานทางการเงินของกิจการของตนเองได้ ส่วนกิจการขนาดย่อมที่จัดตั้งในรูปกิจการเจ้าของคนเดียว ที่ไม่ใช่ในรูปแบบของนิติบุคคลประเภทบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน จะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ถึงแม้จะไม่ต้องจัดการงานบัญชีดังเช่นที่กล่าวมาข้างต้น แต่ควรทำบัญชีเพื่อบันทึกบันทึกรายละเอียดข้อมูลทางการเงินไว้สำหรับเตือนความทรงจำ และควรเก็บหลักฐานต่างๆ ทางการเงินไว้เป็นแฟ้มเรียงตามลำดับวันที่ เพื่อประโยชน์ในการค้นหาข้อมูลเมื่อต้องการในอนาคต เอกสารหลักฐานสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับสินทรัพย์ และหนี้สิน ควรเก็บแยกไว้เป็นแฟ้ม และระบุแฟ้มให้ชัดเจน นอกจากควรบันทึกรายละเอียดให้ถูกต้องตลอดเวลา เมื่อมีรายการเพิ่มหรือลดยอดรายการ ส่วนรายการประจำวัน ได้แก่ เงินสดรับ เงินสดจ่าย รายได้ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ควรมีสถูบันทึกรวบรวมความจำเช่นกัน การบันทึกไม่มีหลักเกณฑ์อะไร โดยเป็นการบันทึกเหมือนการเขียนข้อความทั่วไป โดยจัดเป็นการทำบัญชีอย่างง่ายที่เรียกว่า ระบบการบัญชีเดี่ยว (Single Entry System) ซึ่งจะช่วยประมาณการฐานะทางการเงินของกิจการได้คร่าวๆ และช่วยให้ผู้บริหารกิจการทราบฐานะและทิศทางของกิจการของตนเองได้พอสมควร

10.4 สรุปผลการวิจัย (Summary of the research)

ผลการวิเคราะห์ระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหารที่เหมาะสมและมีความเป็นมาตรฐานกับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาลักษณะพื้นฐานทางด้านการเงินและบัญชีของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จากกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกที่บันทึกบัญชีจำนวน 17 คน พบว่าผู้บันทึกมีความรู้ทางด้านการทำบัญชีครัวเรือนสูงสุดจำนวน 10 คน รองลงมาคือด้านเอกสารการเงิน 4 คน สมุดบันทึกบัญชี 3 คน ด้านหลักการบันทึกบัญชี 3 คน ด้านการจัดทำงบการเงินและการจัดการองค์การด้านละ 2 คน และด้านระบบบัญชี 1 คน การที่ผู้บันทึกที่มีความรู้ทางด้านระบบบัญชีและหลักการบันทึกบัญชีนั้นเนื่องจากผู้บันทึกบัญชีจบปริญญาตรีสาขาบัญชีซึ่งมีเพียง 1 คน แต่ส่วนใหญ่เกษตรกรที่บันทึกไม่ได้มีความรู้ทางด้านการบัญชี ผลการศึกษายังให้เห็นว่ากลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ทุกกลุ่มขาดระบบบัญชีที่ชัดเจน การบันทึกบัญชีเป็นเพียงการจดบันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูกที่เกิดขึ้นลงในสมุดบันทึกที่ไม่เป็นแบบฟอร์มมาตรฐาน โดยเป็นการจดบันทึกช่วยจำซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการบัญชี ไม่มีสมุดบันทึกบัญชีขั้นต้นและสมุดบันทึกบัญชีขั้นปลาย เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่มีการจัดทำงบการเงินและรายงานทางการเงิน และการไม่มีระบบการควบคุมภายในอย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบที่สำคัญของระบบบัญชีต้องประกอบด้วย การควบคุมภายใน เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี สมุดบัญชี การบันทึกบัญชี และการจัดทำรายงานทางการเงิน (Summers, E. L., 2532: 14) และตามแนวคิดระบบบัญชี คือ ระบบการจัดเก็บข้อมูลทางการเงินอันประกอบด้วยแบบฟอร์มหรือเอกสารทางการเงินที่เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชี สมุดบัญชี ตลอดจนเครื่องมือ และวิธีการในการบันทึกบัญชีที่นำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน การจัดทำรายงานที่ช่วยให้ฝ่ายบริหารมีข้อมูลและสารสนเทศประกอบการบริหารงาน รวมทั้งให้ข้อมูลกับทั้งผู้ใช้ข้อมูลภายในและผู้ใช้ภายนอกกิจการ โดยจัดทำภายใต้หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป (วิไล วีระปรีย และคณะ, 2549: 1) ดังนั้นหากมีการพัฒนาระบบบัญชีให้มีองค์ประกอบที่ครบถ้วน และมีการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีได้ ก็จะทำให้ข้อมูลน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนและตัดสินใจได้

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันการทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ มีรูปแบบการบันทึกที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และให้ข้อมูลที่เพียงพอแก่ผู้ใช้ข้อมูลระดับหนึ่ง โดยที่ผู้ใช้ข้อมูลสามารถอ่านเข้าใจได้ อย่างไรก็ตาม การมีระบบบัญชีที่ดีและมีการบันทึกข้อมูลทางธุรกิจตามหลักการบัญชี จะให้ข้อมูลที่ถูกต้อง (Accuracy) และเชื่อถือได้ (Reliability) ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับผู้ใช้ข้อมูลอย่างมาก (Romney, M.B. and Steinbart, P.J., 2547) และเมื่อกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้แล้ว ก็จะสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนใน

กิจกรรมดำเนินงาน อันได้แก่ งานทางการตลาด การผลิต และการจัดการกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กิจการและองค์กรธุรกิจที่ดำเนินงานทั้งที่มุ่งหวังกำไรและไม่มุ่งหวังกำไรต่างต้องมีการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป (Generally Accepted Accounting Principles) เนื่องจากจำเป็นต้องนำเสนองบการเงินและจัดส่งงบการเงินให้กับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเสนองบการเงินให้กับผู้ใช้งบ ซึ่งกิจการเหล่านี้ต้องจัดทำงบการเงินที่แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการโดยถูกต้องตามที่ควรตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป โดยกิจการจะสามารถระบุงบการเงินที่จัดทำขึ้นเป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ก็ต่อเมื่องบการเงินนั้นเป็นไปตามข้อกำหนดทุกข้อในมาตรฐานการบัญชีที่นำมาปฏิบัติ และเป็นไปตามการตีความทุกประเด็นของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชี (อรุณี อย่างธำรา และคณะ, 2547: 2-7) อย่างไรก็ตาม กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นเสมือนกับกลุ่มธุรกิจหนึ่ง ซึ่งในอนาคตสามารถขยายไปสู่การเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงควรจัดทำบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปด้วยเช่นกัน แต่เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ไม่ได้ดำเนินงานในรูปแบบของธุรกิจตามกฎหมายที่ต้องจัดทำงบการเงิน และจัดส่งงบการเงินให้กับผู้ตรวจสอบบัญชีภายนอกและหน่วยงานราชการ (อรุณี อย่างธำรา และคณะ, 2547: 2-9) ดังนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงกำหนดรูปแบบของระบบบัญชีที่เหมาะสมให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ คือเป็นระบบบัญชีที่ใช้การบันทึกบัญชีอย่างง่าย และบันทึกบัญชีโดยใช้ระบบใบสำคัญ หรือ Voucher System (Romney, M.B. and Steinbart, P.J., 2547: 426-427)

ในปัจจุบันธุรกิจจำนวนมากได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบบัญชี เนื่องจากระบบบัญชีเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของกิจการ (Romney, M.B. and Steinbart, P.J., 2547: 7) สำหรับกลุ่มธุรกิจที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ อย่างเช่นกลุ่มผลิตภัณฑ์ตำบลและธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีขนาดการดำเนินงานที่ใหญ่ขึ้นอีกระดับหนึ่ง ต่างให้ความสำคัญกับระบบบัญชีโดยมีการพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสม แต่ทั้งนี้ในการพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มผลิตภัณฑ์ตำบลก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการเช่นกัน (ชัยมงคล เตียวสกุล, 2545)

การศึกษาพบว่าปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ คือ สมาชิกเกือบทั้งหมดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชี ขาดทักษะในการบันทึกรายการ และขาดการฝึกอบรมเพื่อให้สามารถบันทึกบัญชีได้อย่างครบถ้วนถูกต้อง ซึ่งปัญหาเช่นนี้สามารถเกิดได้กับทุกหน่วยงานและทุกกิจการ แม้แต่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติที่มีการออกแบบระบบบัญชีมาอย่างดี กรมบัญชีกลางซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลและได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน สำหรับการบันทึกในระบบบัญชีแบบบันทึกการรวม ซึ่ง

เป็นแบบใหม่ที่ใช้ในปัจจุบัน และแจกจ่ายคู่มือให้กับหมู่บ้านทั่วประเทศ แต่ปรากฏว่ายังพบปัญหาในการจัดทำบัญชี เนื่องจากกรมบัญชีกลางไม่ได้จัดฝึกอบรมระบบบัญชีตามคู่มือสำหรับระบบแบบใหม่ และไม่จัดเตรียมชุดเอกสารและสมุดบัญชีแจกจ่ายให้ทุกหมู่บ้านพร้อมใช้งานเป็นแบบเดียวกัน (วนิดา กุลสุข, 2545)

10.5 อภิปรายผลวิจัย (Discussion)

ผลการศึกษารูปแบบของระบบบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกที่ทำหน้าที่บันทึกบัญชีส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทางด้านหลักการบัญชี และขาดทักษะในการจัดทำบัญชี ดังนั้น การจดบันทึกรายการบัญชีจึงเป็นการจดบันทึกช่วยจำตามความเข้าใจของผู้บันทึก โดยไม่มีการจัดทำสมุดบันทึกบัญชีขึ้นต้นและสมุดบันทึกบัญชีขึ้นปลาย ไม่มีการจัดทำแบบฟอร์มเอกสารทางการเงิน ไม่มีการจัดทำงบการเงินและรายงานทางการเงิน และการไม่มีแนวทางในการควบคุมภายในที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือเป็นลายลักษณ์อักษร และถึงแม้ว่าสมาชิกที่ทำหน้าที่บันทึกบัญชีบางคนจะจบการศึกษาทางด้านบริหารธุรกิจและจบสาขาบัญชี หรือสมาชิกหลายคนจะเคยเข้ารับการอบรมการทำบัญชีจากหน่วยงานราชการต่างๆ แต่ก็ยังไม่สามารถนำมาปรับใช้กับการทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ได้อย่างเป็นมาตรฐาน

ถึงแม้ว่าการบันทึกบัญชีของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ จะให้ข้อมูลที่เพียงพอแก่ผู้ใช้ข้อมูลระดับหนึ่งคือรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สิน โดยที่ผู้ใช้ข้อมูลสามารถอ่านเข้าใจได้ แต่ข้อมูลที่จัดทำขึ้นนี้จะขาดความน่าเชื่อถือเนื่องจากไม่ได้ถูกจัดทำขึ้นตามหลักการบัญชี ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้ข้อมูลภายในคือ ประธานกลุ่มและสมาชิกขาดข้อมูลทางการเงินและการบริหารที่จะนำไปใช้ประกอบการวางแผนและตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มฯ และการเพาะปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดสินใจปลูกส้มอินทรีย์และลำไยอินทรีย์ที่ต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก รวมทั้งการขยายการปลูกพืชผักอินทรีย์ ดังนั้นหากในอนาคตกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ต้องการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อมาใช้ในการลงทุนกลุ่ม อาจทำได้ลำบากเนื่องจากขาดข้อมูลการเงินและบัญชีที่เชื่อถือได้

รูปแบบของระบบบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จากการศึกษานี้ เป็นระบบบัญชีแบบง่ายที่ต้องจดบันทึกในสมุดบัญชี และบันทึกบัญชีโดยใช้ระบบใบสำคัญ (Voucher System) โดยกำหนดให้มีผังบัญชีในหมวดบัญชีสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และหมวดค่าใช้จ่าย และสมุดบันทึกรายการบัญชีควรมีการจัดทำให้มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน แต่เนื่องจากผู้บันทึกบัญชีของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ยังไม่มี

ความรู้ทางด้านบัญชีมีมากนัก ดังนั้น สมุดบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ จึงควรมีรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย โดยบันทึกรายการและจำนวนเงินตามประเภทรายการบัญชี แบ่งออกเป็นสมุดเงินสดรับ สมุดเงินสดจ่าย และสมุดบันทึกรายการสินทรัพย์ สำหรับการออกแบบเอกสารทางการบัญชีจากการศึกษาธรรมชาติของรายการที่เกิดขึ้น ได้กำหนดให้กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ มีการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับเงินคือใบเสร็จรับเงิน และมีการจัดทำเอกสารประกอบการบันทึกการจ่ายเงิน คือ ใบสำคัญจ่าย ทางด้านของรายงานทางการเงินหรืองบการเงินที่สามารถจัดทำได้ ประกอบด้วย งบกำไรขาดทุนและงบดุล ส่วนรายงานทางการเงินที่สามารถจัดทำได้ ประกอบด้วย รายงานสรุปรายได้ ค่าใช้จ่าย รายงานสินค้าคงเหลือ และยอดเงินคงเหลือ นอกจากนี้ข้อมูลต้นทุนการเพาะปลูกพืชอินทรีย์มีความจำเป็นต่อการตัดสินใจในการเพาะปลูก ดังนั้นการศึกษาวิจัยนี้จึงออกแบบระบบต้นทุน โดยให้กลุ่มฯ บันทึกต้นทุนการผลิตของพืชอินทรีย์แต่ละชนิด เพื่อให้ทราบกำไรขาดทุนที่แท้จริงของผลผลิตอินทรีย์แต่ละชนิด ซึ่งต้นทุนทั้งหมดในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตอินทรีย์แต่ละชนิดต้องบันทึกข้อมูลทั้งวัตถุดิบทางตรง แรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต และได้ออกแบบแบบฟอร์มที่เหมาะสมสำหรับการบันทึกต้นทุนการผลิตที่สามารถทราบต้นทุนรวมและนำไปเปรียบเทียบกับรายได้จากการขายเพื่อทราบผลกำไรขาดทุนต่อไป

จากการประเมินการควบคุมภายในของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สามารถกำหนดแนวทางในการควบคุมได้ดังนี้คือ มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่ทำหน้าที่บันทึกบัญชีและผู้เก็บรักษาสินทรัพย์อย่างชัดเจน โดยหน้าที่งานการเงินและบัญชี ควรแยกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้คือส่วนที่ 1 การบันทึกบัญชีของกลุ่มฯ และจัดเก็บเอกสาร ส่วนที่ 2 การเก็บรักษาเงินสดและสินทรัพย์อื่นๆ การควบคุมต่อมาคือการตรวจสอบจำนวนเงินที่บันทึกในสมุดบัญชีและจำนวนเงินสดคงเหลือที่มีอยู่โดยประธานกลุ่มฯ หรือสมาชิกที่มอบหมายอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เรียกว่าการตรวจสอบซึ่งกันและกัน สำหรับเอกสารทางการบัญชีควรมีการจัดเก็บเอกสารใบสำคัญ ได้แก่ ใบเสร็จรับเงิน และใบสำคัญจ่าย เข้าแฟ้มไว้ เพื่อทำหน้าที่เป็นระบบใบสำคัญไปด้วย มีการจัดทำสมุดบันทึกการสินทรัพย์ การควบคุมการจ่ายเงินสด ทุกครั้งที่มีการจ่ายเงินควรมีเอกสารใบสำคัญประกอบการบันทึกบัญชีด้วยทุกครั้ง และเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดควรมีการลงลายมือชื่อโดยผู้มีอำนาจทุกครั้ง และควรมีการจัดทำงบการเงิน รายงานรายรับ รายงานรายจ่าย และยอดเงินคงเหลือ โดยจัดทำเป็นรายงานประจำเดือน เพื่อให้ข้อมูลกับประธานกลุ่มและสมาชิกในการวางแผนและตัดสินใจ

10.6 ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์รูปแบบระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหารของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากขอบเขตของการวิจัยกำหนดไว้ที่การค้นหารูปแบบของระบบบัญชีที่เหมาะสมและมีความเป็นมาตรฐานกับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ แต่ยังไม่สามารถทำให้เป็นการบันทึกบัญชีที่เป็นไปตามมาตรฐานบัญชีดังเช่นธุรกิจต่างๆ ได้ ดังนั้นหากในอนาคตมีการศึกษาวิจัยต่อไปถึงการนำระบบนี้ไปใช้จริง และมีการประเมินระบบบัญชี จะทำให้ทราบปัญหาและสามารถพัฒนาระบบบัญชีให้กลายเป็นระบบบัญชีที่มีการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีได้อย่างสมบูรณ์ จากปัญหาและอุปสรรคของระบบบัญชีในปัจจุบัน แนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรเข้าไปทำการสนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ได้รับการฝึกอบรมการทำบัญชีอย่างถูกต้อง และเป็นการอบรมที่ทำให้สมาชิกสามารถทำบัญชีได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชนได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (Bibliography)

- ดุษฎา คุณพนิชกิจ. 2537. การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Cost Management).
วารสารจุฬาลงกรณ์ปริทัศน์: 16, 61 (กันยายน) : 52-59.
- ชัยมงคล เตียวกุล. 2545. ระบบบัญชีการเงินที่เหมาะสมของกลุ่มผลิตตำบล: กรณีศึกษาตำบลบาง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/browse.php> (7 มิถุนายน 2550).
- โชติรัฐ ชวนิชย์ และคณะ. 2538. ธุรกิจขนาดย่อม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ดอกหญ้า.
- ปิยะ เพชรสงค์. 2543. การเปรียบเทียบต้นทุนและรายได้ของเกษตรกรผู้ทำการผลิตพืชผักโดยใช้สารสกัดธรรมชาติและใช้สารเคมีในจังหวัดเชียงใหม่ ปีการผลิต 2540/2541. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้ .
- วนิดา กุลสุ. 2545. ระบบบัญชีที่เหมาะสมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/browse.php> (10 กรกฎาคม 2550).
- วันฤดี สุขสงวน. 2544. สรุปผลการวิจัย การใช้ข้อมูลในการตัดสินใจด้านกิจกรรมการตลาด ศึกษากรณีธุรกิจผลิตสินค้าสะดวกซื้อ. Rangsit Business Review 4, 7 (กรกฎาคม - ธันวาคม) : 98-116.
- วิโรจน์ เฉลิมรัตน์. บัญชีครัวเรือน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.bkkonline.com/accounting/30sep48.shtml> (18 กันยายน 2549).
- วิไล วีระปรีย และคณะ. 2549. ระบบบัญชี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิฑูร ปัญญากุล. 2549. เอกสารประกอบการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการส่งออกเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย. สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และศูนย์พาณิชย์กรรมระหว่างประเทศ (International Trade Center) สหภาพยุโรป. (โรเนียว)
- ศิริกุล ตูลาสมบัติ. 2547. การศึกษาระบบบัญชีและการเงินของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า (ก้าปอ) ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/browse.php> (8 กรกฎาคม 2550).
- สถาบันพัฒนา SMEs เครือข่ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ความต้องการของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม : ด้านการฝึกอบรม. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.ismed.or.th> (13 กันยายน 2549)

สหกรณ์กรีนเนทและมูลนิธิสายใยแผ่นดิน. ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย. [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา <http://www.greenetorganic.com> (6 กันยายน 2549)

สหกรณ์กรีนเนทและมูลนิธิสายใยแผ่นดิน. สถานการณ์การผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย. [ระบบ

ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.greenetorganic.com> (6 กันยายน 2549)

สิงห์ ลิ้มหาชีวะ. 2545. การจัดทำบัญชีขององค์กรอิสระที่ไม่มุ่งหวังผลกำไร: กรณีศึกษาศูนย์

ฝึกอบรมผู้สูงอายุเอเชีย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. [ระบบ

ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://dcms.thailis.or.th/dcms/browse.php> (10 กรกฎาคม 2550).

สุกัญญา คำนวนสกุลณี. 2543. การใช้ประโยชน์จากรายงานทางการเงินในการบริหารงานของ

ธุรกิจขนาดย่อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์. การทำบัญชีสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก. วารสารศูนย์บริการวิชาการ 2

(เมษายน -มิถุนายน 2548) : 17-25.

อรสา หน่อปัน. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการจัดการธุรกิจองค์กร

ชุมชนในเขตอำเภอดอยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

อรุณี อย่างธำรา และคณะ. 2547. การบัญชีการเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Hansen, D. R. and Mowen, M. M., 2003. Cost Management : Accounting and Control.

4 edn. United States of America : Thomson South-Western.

Kaplan, S.R. and Atkinson, A.A., 1998. Advance Management Accounting. 3 edn.

United States of America : Prentice Hill.

Romney, M.B., and Steinbart, P.J., 2004. Accounting Information Systems. United State

of America : Pearson Education, Inc.

Summers, E.L., 1989. Accounting Information Systems. United State of America :

Houghton Mifflin Company.

Wilkinson, J.W., Cerullo, M.J., Raval, V., and Wong-On-Wing, B., 2000. Accounting

Information Systems. United State of America : John Wiley and Sons, Inc.

บทที่ 11

การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

11.1 บทนำ (Introduction)

ในการพัฒนาระบบบัญชีซึ่งประกอบด้วยระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีบริหารของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์นี้ จะทำให้ทราบถึงลักษณะของระบบบัญชีการเงินที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาจะนำไปสู่การสร้างต้นแบบของระบบบัญชีการเงินที่เหมาะสมและมีความเป็นมาตรฐาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มผู้ผลิตและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และควบคุมการดำเนินงานกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไปในอนาคต และประการสำคัญก็คือหากมีระบบงานทางการเงินที่ดีแล้ว จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยทำให้เกิดความมั่นคงทางการเงินให้กับเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ประชาชน และผู้ประกอบการในชุมชนได้ในที่สุด

11.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย (Objectives of the research)

1. สภาพทั่วไป
2. รูปแบบการบริหารงานทางการเงิน
3. สร้างเครื่องมือทางการเงินของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

11.3 ทฤษฎีแนวคิดในการวิจัย (Theory of the research)

ด้านการเงิน

เครื่องมือที่สำคัญในการวิเคราะห์งบการเงิน (อภิชาติ พงศ์พัฒน์, 2548:

105-106) วิธีการวิเคราะห์งบการเงินที่นิยมใช้มี 3 วิธีด้วยกันคือ

1. การวิเคราะห์ร้อยละของขนาดรวม (Common Size Analysis) เป็นการเปรียบเทียบรายการในงบต่าง ๆ กับตัวฐาน ว่าเป็นสัดส่วนเท่าใด หรือกี่เปอร์เซ็นต์ (%) ของตัวฐาน โดยงบกำไรขาดทุนใช้ยอดขายเป็นตัวฐาน ส่วนงบดุลใช้สินทรัพย์รวมเป็นฐาน

2. การวิเคราะห์ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง หรือ แนวโน้ม (Percentage Change Analysis or Trend Analysis) เป็นการเปรียบเทียบแต่ละรายการในงบต่าง ๆ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากปีก่อน ๆ อย่างไรบ้าง โดยการเปรียบเทียบจะใช้ข้อมูลของปีก่อนเป็นฐานในการเปรียบเทียบ ว่ารายการในงบปีนั้นเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากปีที่แล้วเท่าใดหรือกี่เปอร์เซ็นต์(%)

3. การวิเคราะห์อัตราส่วน (Ratio analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ต้องการพิจารณา 2 รายการมาเปรียบเทียบกับกันว่าเป็นสัดส่วนต่อกันเท่าใด

การวิเคราะห์นั้นจะได้ผลลัพธ์ออกมาเป็นตัวเลข ซึ่งจะไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ เลย หากผู้วิเคราะห์ไม่สามารถอ่านค่าความหมายที่ได้จากตัวเลขนั้น ๆ การที่จะอ่านค่าหรือตีความได้นั้น ต้องมีการเปรียบเทียบ ซึ่งสามารถทำได้ดังนี้ เช่น *เปรียบเทียบกับตัวเอง* โดยนำตัวเลขที่ได้ไปเปรียบเทียบกับปีก่อน ๆ หรือปีฐาน เพื่อดูว่ากิจการมีผลการดำเนินงานแตกต่างไปจากเดิมอย่างไร *เปรียบเทียบกับคู่แข่งหรืออุตสาหกรรม* เป็นการเปรียบเทียบว่ากิจการดำเนินงานอยู่ในระดับใด เมื่อเทียบกับบริษัทคู่แข่ง หรืออุตสาหกรรม

11.4 สรุปผลการวิจัย (Summary of the research)

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน มุ่งเน้นศึกษาการบริหารการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ สรุปผลการวิจัยได้ 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การบริหารการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ส่วนที่ 2 รูปแบบการบริหารการเงินของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ส่วนที่ 3 เครื่องมือทางการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ส่วนที่ 1 การบริหารการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มแต่ไม่มีการรวมกลุ่มกันด้านการผลิต และด้านการเงิน ยังขาดการบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพอันได้แก่ การวางแผนทางการเงิน การจัดหาเงินทุน การจัดสรรเงินทุน และ การควบคุมทางการเงิน ดังนั้น รายละเอียดการบริหารการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ดังนี้

การวางแผนการเงิน

กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ยังขาดการวางแผนการเงินที่ชัดเจน เช่น ประมาณการรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ และประมาณการค่าใช้จ่าย ที่ได้จากการคำนวณต้นทุนการผลิต และค่าใช้จ่ายในการขาย จึงไม่ทราบการประมาณการกำไรที่ถูกต้อง การรวบรวมหรือจัดบันทึกรายได้ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรยังไม่ครบถ้วนและไม่เป็นระบบ จึงทำให้การคำนวณต้นทุนในการผลิตผิดพลาด

การจัดหาเงินทุน

กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่มีการจัดหาเงินทุนแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การใช้เงินทุนส่วนตัวโดยไม่มีการกู้ยืม เกษตรกรพยายามไม่สร้างหนี้ เน้นความพอเพียง
2. การใช้เงินทุนส่วนตัวและกู้ยืม โดยเกษตรกรจะกู้ยืมจากหน่วยงานของรัฐ ธนาคารพาณิชย์ และกู้ในระบบ
3. การซื้อสินทรัพย์เป็นเงินเชื่อ เช่น การซื้อสินทรัพย์ถาวร และการซื้อวัตถุดิบในการผลิต

การจัดสรรเงินทุน

กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่จัดสรรเงินทุนโดยนำเงินที่ได้จากการกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนเริ่มแรก ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการซื้อวัตถุดิบ ใช้เป็นเงินทุนระยะยาวคือ การซื้อที่ดิน อุปกรณ์ เครื่องมือ และการจ่ายค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร

การควบคุมทางการเงิน

กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ยังขาดการควบคุมทางการเงินยังขาดมีการจดบันทึกข้อมูลทางการเงินและบัญชี เพื่อใช้ในการวางแผนการผลิต และการวางกำไรในอนาคตต่อไป

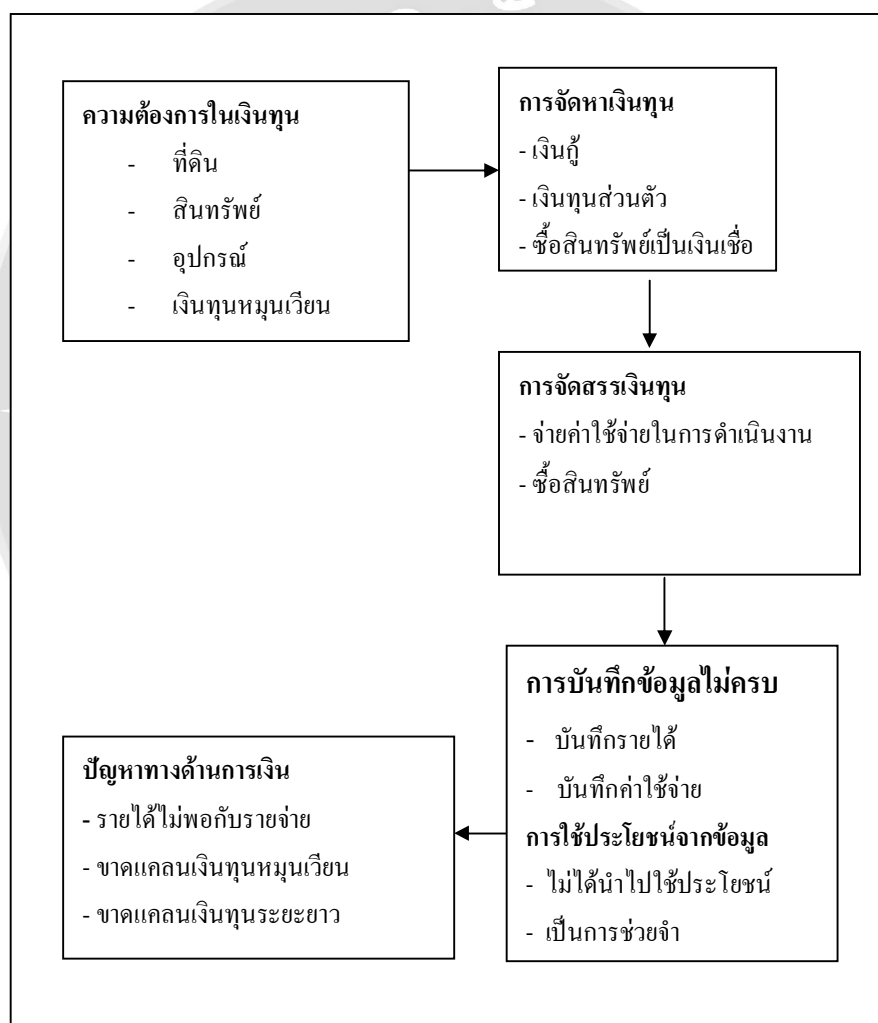
ปัญหาและอุปสรรคทางการเงิน

ปัญหาและอุปสรรคทางการเงินส่วนใหญ่ที่พบสำหรับเกษตรกรคือ การขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนที่ใช้สำหรับซื้อวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงการจ่ายค่าใช้จ่ายประจำในการดำเนินงาน และการขาดแคลนเงินทุนระยะยาว ใช้สำหรับการซื้อที่ดิน และเครื่องจักร เป็นต้น

การบริหารการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ยังขาดการวางแผนทางการเงิน อันได้แก่ การประมาณการรายได้ และต้นทุนการผลิต เพื่อให้ทราบผลกำไรที่จะได้รับ การจัดหาเงินทุนส่วนใหญ่ใช้เงินทุนส่วนตัวและการกู้ยืมจากธนาคาร และเงินกู้ในระบบ การจัดสรรเงินทุนนำไปใช้เป็นเงินทุนเริ่มแรกในการลงทุนในที่ดิน เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ และใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน การควบคุมทางการเงินยังขาดการจดบันทึกข้อมูลทางการเงิน ส่วนปัญหาและอุปสรรคทางการเงินผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนและเงินทุนระยะยาว

ส่วนที่ 2 รูปแบบการบริหารการเงินของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ยังขาดการบริหารการเงิน อันได้แก่ วางแผนการเงิน เพื่อใช้ในการจัดหาเงินทุนเช่น การกู้ยืม หรือการลงทุนเพิ่ม รวมถึงไม่มีการวางแผนในการจัดสรรเงินทุนเพื่อใช้ในการซื้อสินทรัพย์ และเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน สำหรับการควบคุมทางการเงินผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีการบันทึกข้อมูลบ้างแต่ไม่ครบถ้วน และไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกำไร หรือประมาณการเงินสดที่ต้องใช้ได้ ทำให้ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีปัญหาคือ การขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้จ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และขาดแคลนเงินทุนระยะยาวเพื่อใช้ซื้อสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนหรือสินทรัพย์ถาวรต่างๆ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 11.1 รูปแบบการบริหารการเงินของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ส่วนที่ 3 เครื่องมือทางการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

เนื่องจากผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ขาดการวางแผนทางการเงิน และการควบคุมทางการเงิน ที่มีวิจัยจึงได้ออกแบบเครื่องมือทางการเงินคือ แบบฟอร์มการประมาณกำไร แบบฟอร์มการบันทึกเงินสดรับจ่าย และแบบฟอร์มงบกำไรขาดทุน เพื่อให้ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์สามารถใช้ในการวางแผนการเงินด้านการจัดหาเงินทุนทำให้ทราบว่าจะต้องใช้ในส่วนของเงินทุนหมุนเวียนหรือเงินทุนระยะยาวที่ต้องการใช้ในการผลิต ด้านการจัดสรรเงินทุนทำให้ทราบจำนวนสินทรัพย์ที่ต้องการลงทุน ส่วนด้านการควบคุมทางการเงินทำให้ทราบข้อมูลทางการเงิน อันได้แก่ เงินสด ลูกหนี้ เงินให้กู้ยืม เจ้าหนี้ และเงินกู้ยืม และนำข้อมูลที่ได้จัดบันทึกนี้ใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงาน และการวางแผนทางการเงินในรอบการผลิตต่อไป เครื่องมือทางการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีดังนี้

แบบฟอร์มการประมาณกำไรของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ แสดงตามภาพที่ 3 เป็นการวางแผนกำไร ประกอบด้วย การวางแผนด้านการผลิต การวางแผนรายได้ และการวางแผนต้นทุน การผลิตทำให้ทราบจำนวนเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน เช่น ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และเงินลงทุนระยะยาวในการซื้อสินทรัพย์ถาวรซึ่งใช้สำหรับการวางแผนการจัดหาเงินทุนและจัดสรรเงินทุนของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ได้อย่างถูกต้อง

แบบฟอร์มเงินสดรับ-จ่ายของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ แสดงตามภาพที่ 4 เป็นการบันทึกการรับและจ่ายเงินสด รวมถึงการซื้อสินทรัพย์และขายผลผลิตเป็นเงินเชื่อ ทำให้ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ทราบจำนวนเงินสด ลูกหนี้ เงินให้กู้ยืม เจ้าหนี้ และเงินกู้ เพื่อให้ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์สามารถบริหารเงินสดและสินทรัพย์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แบบฟอร์มงบกำไรขาดทุนของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ แสดงตามภาพที่ 5 เป็นการแยกข้อมูลรายได้จากการขาย ต้นทุนการผลิต และค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร จากการบันทึกเงินสดรับและจ่าย แล้วคำนวณเป็นกำไรหรือขาดทุน ทำให้ทราบรายได้จากการขาย ต้นทุนการผลิต และค่าใช้จ่ายการขายและบริหารในแต่ละประเภท รวมถึงกำไรหรือขาดทุนจากการขายในรอบการผลิตนั้นๆ และใช้ข้อมูลนี้เปรียบเทียบกับประมาณการรายได้ ต้นทุนการผลิต และค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ต้นทุนการผลิตประเภทใดมีจำนวนมากเกินไปจากแผนที่กำหนดไว้ และเพราะเหตุใดจึงเกินกว่าที่ตั้งประมาณการไว้ แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาระบบการบริหารการเงินทำงานต่อไป

การวางแผนกำไรของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

การวางแผนด้านการผลิต

จำนวนผลผลิตที่คาดว่าจะผลิตได้ในปี 25.....

ผลผลิตจาก.....จำนวน..... ราคาที่คาดว่าจะขายได้

.....

ผลผลิตจาก.....จำนวน..... ราคาที่คาดว่าจะขายได้

.....

สินทรัพย์ที่ต้องการ.....จำนวน..... เงินทุนหมุนเวียนที่ใช้

จำนวน.....

ประมาณการรายได้	จำนวน หน่วย	ราคาต่อ หน่วย	จำนวน เงิน	รวม
ประมาณการรายได้จากการขาย				
.....				
ประมาณการรายได้จากการขาย				
.....				
ประมาณการรายได้จากการขาย				
.....				
ประมาณการต้นทุนการผลิต	จำนวน หน่วย	ราคาต่อ หน่วย	จำนวน เงิน	รวม
ต้นทุนการผลิต				
ค่าเมล็ดพันธุ์/กิ่งพันธุ์				
ค่าปุ๋ย				
ค่าแรงงาน				
ค่าใช้จ่ายอื่น				
รวมต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนการผลิต				
ค่าเมล็ดพันธุ์/กิ่งพันธุ์				
ค่าปุ๋ย				
ค่าแรงงาน				
ค่าใช้จ่ายอื่น				
รวมต้นทุนการผลิต				

0

1

2

ต้นทุนการผลิต				
ค่าเมล็ดพันธุ์/กิ่งพันธุ์				
ค่าปุ๋ย				
ค่าแรงงาน				
ค่าใช้จ่ายอื่น				
รวมต้นทุนการผลิต				
รวมต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น (1+2+3)				
กำไรโดยประมาณ (0-4)				

3

4

ภาพที่ 11.2 แบบฟอร์มการวางแผนกำไรของผู้ผลิตเกษตรกรอินทรีย์

ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์.....
งบกำไรขาดทุน
สำหรับ..... สิ้นสุดวันที่

รายได้ จากการขายผลผลิต	จำนวน หน่วย	ราคาต่อ หน่วย	จำนวนเงิน	รวม
รายได้จากการขาย				
รายได้จากการขาย				
รายได้จากการขาย				
รวมรายได้จากการขายผลผลิต				
ต้นทุนการผลิต			จำนวนเงิน	รวม
ต้นทุนการผลิต				
ค่าเมล็ดพันธุ์/กิ่งพันธุ์				
ค่าปุ๋ย				
ค่าแรงงาน				
ค่าใช้จ่ายอื่น				
.....				
.....				
.....				
.....				
รวมต้นทุนการผลิต				
ค่าใช้จ่ายการขายและบริหาร				
ค่าจ้างพนักงานขาย				
ค่าขนส่งสินค้าไปขาย				
ค่าวัสดุอุปกรณ์และเอกสาร				
ค่าบรรจุหีบห่อ				
รวมค่าใช้จ่ายขายและบริหาร				
กำไรจากการขายผลผลิตการเกษตร (1-2-3)				

1

2

3

ภาพที่ 11.4 แบบฟอร์มงบกำไรขาดทุนของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

11.5 อภิปรายผลการวิจัย (Implication)

จากผลวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ยังขาดการบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพ อันได้แก่ การวางแผนทางการเงิน การจัดหาเงินทุน การจัดสรรเงินทุน และการควบคุมทางการเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (2545) ศึกษาถึงการจัดการการเงินชุมชน กรณีเครือข่ายพัฒนาชนชนเมืองนครสวรรค์ ทำให้กลุ่มไม่ได้รับทราบข้อมูลด้านการบริหารจัดการ และการเงินซึ่งกันและกัน และกลุ่มยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการทำบัญชี แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา คำนวนสุกัญญา (2543) ศึกษาถึงการใช้จ่ายเงินจากรายงานทางการเงินในการบริหารงานของธุรกิจขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านระดับการใช้จ่ายเงินและปัญหาในการใช้จ่ายเงินจากรายงานทางการเงิน พบว่า ธุรกิจขนาดย่อมมีระดับการนำข้อมูลรายงานทางการเงินไปใช้ค่อนข้างมากทั้งในด้านการวางแผน เช่น การกำหนดเป้าหมายกำไร วางแผนภาษีอากร วางแผนค่าใช้จ่าย และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอรสา หน่อปัน (2544) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการจัดการธุรกิจองค์กรชุมชนในเขตอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ลักษณะความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการธุรกิจมี 5 ประการ ได้แก่ การจัดการด้านการเงินถูกต้องตรวจสอบได้ การบริหารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่สมาชิกได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยมีรายละเอียดการบริหารการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ดังนี้

การวางแผนการเงินกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ยังขาดการวางแผนการเงินที่ชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประมาณการรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ และประมาณการกำไรซึ่งได้จากการคำนวณต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร จึงทำให้ไม่ทราบการประมาณการกำไรที่ถูกต้อง ส่วนการรวบรวมข้อมูลหรือจดบันทึกรายได้ค่าใช้จ่ายของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ยังไม่ครบถ้วนและยังไม่เป็นระบบ จึงทำให้การคำนวณประมาณการกำไรและต้นทุนการผลิตผิดพลาด จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกุล ตูลาสสมบัติ (2547) ได้ศึกษาระบบการบัญชีและการเงินของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า (กำปอ) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีที่พบมีดังนี้คือ (1) การคำนวณต้นทุนการผลิตไม่ครบถ้วน (2) ขาดการบันทึกบัญชีสินทรัพย์ถาวร (3) การบันทึกบัญชีรายได้และบัญชีค่าใช้จ่ายไม่ครบถ้วน และ (4) ขาดการแสดงงบการเงิน ส่วนปัญหาและอุปสรรคทางการเงินที่พบคือ ยอดขายต่ำเนื่องจากใช้วิธีการขายสดอย่างเดียว ขาดการจัดการระบบเงินสดจ่าย ขาดการวิเคราะห์ทางการเงิน และขาดการวางแผนทางการเงิน แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ จากงานวิจัยมีดังนี้กลุ่มจะต้องมีการรวบรวมข้อมูล

ทางการเงินให้ครบถ้วนเพื่อใช้ในการแสดงงบการเงิน ซึ่งจะก่อให้เกิดระบบบัญชีและการวางแผนการเงินที่ดีขึ้น

การจัดหาเงินทุน กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่สามารถแบ่งได้ดังนี้คือการซื้อสินทรัพย์เป็นเงินเชื่อ การใช้เงินทุนส่วนตัว และการกู้ยืมเงิน ซึ่งหมายถึงการจัดหาเงินทุนในส่วนของหนี้สินและทุน สอดคล้องกับทฤษฎีของ ชนะใจ เดชวิทยาวพร (2540) และเบญจวรรณ รัชสุธี (2539) การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหาเงินทุน มีแหล่งที่มาของเงินทุนของธุรกิจ แบ่งได้เป็น 2 แหล่งใหญ่ ๆ คือจากการกู้ยืม มีทั้งระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว โดยจะเสียต้นทุนของเงินทุนในรูปของดอกเบี้ย เป็นการจัดหาเงินทุนจากส่วนของหนี้สินและการจัดหาเงินทุนจากส่วนของเจ้าของคือ ทุน กรณีที่ใช้เงินทุนส่วนตัวเพียงอย่างเดียวผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์พยายามไม่สร้างหนี้เน้นความพอเพียง ส่วนกรณีการใช้เงินทุนส่วนตัวและกู้ยืม ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์กู้ยืมจากหน่วยงานของรัฐ ธนาคารพาณิชย์ และการกู้ยืมในระบบ ซึ่งบางรายมีข้อมูล NPL ทำให้ไม่สามารถกู้จากสถาบันการเงินได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ศึกษาถึงการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนที่ใช้กลุ่มออมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า การจัดเวทีเพื่อค้นหาปัญหาที่แท้จริงของชุมชนประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ การขาดเงินทุนหมุนเวียนในการทำกิจกรรมเครื่องทองลงหิน การกู้ยืมเงินนอกระบบ และการที่ชาวบ้านมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาบันพัฒนา SMEs เครือข่ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง ความต้องการของผู้ประกอบการ SMEs : โครงการอบรม ดำเนินการวิจัยโดยโดยการสนับสนุนของสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ความต้องการ และข้อเสนอแนะด้านการเงิน การบัญชี ผู้ประกอบการต้องการให้หน่วยงานให้ความช่วยเหลือด้านสภาพคล่องทางการเงิน โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่เป็น NPL โดยต้องการให้พิจารณาในการให้เงินกู้เพื่อใช้ในการฟื้นฟูกิจการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของดาเรศร์ กิตติโยภาส (2543) การศึกษาศักยภาพการเก็บรักษาข้าวเปลือกระยะยาวของกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรจากการวิเคราะห์ พบว่า เงินทุนเป็นองค์ประกอบหลักที่จะส่งผลให้กิจการเก็บข้าวเปลือกระยะยาวมีความเป็นไปได้ และเงินทุนหลักในการดำเนินกิจการค้าข้าวเปลือกจากเงินกู้ตามโครงการเก็บข้าวเปลือกของกลุ่มเกษตรกร แต่กลุ่มเกษตรกรร้อยละ 98.4 ได้รับเงินกู้ตามโครงการเก็บข้าวเปลือกไม่ทันต่อความต้องการเนื่องจากขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติตามระบบราชการ

การจัดสรรเงินทุนกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ นำเงินทุนที่ได้จากการจัดหาเงินทุนจากการกู้ยืมและเงินทุนส่วนตัวไปใช้หรือจัดสรรเงินทุนในส่วนของการลงทุนเริ่มแรก

ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการซื้อวัตถุดิบ และจ่ายค่าใช้จ่ายประจำในการดำเนินงาน และใช้เป็นเงินทุนระยะยาวในการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรคือ การซื้อดิน อุปกรณ์ เครื่องมือ แต่ไม่มีการวางแผนทางการเงินในส่วนของการวางแผนการจัดสรรเงินทุน จึงไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา คำนวนสฤณี (2543) ศึกษาถึงการใช้ประโยชน์จากรายงานทางการเงินในการบริหารงานของธุรกิจขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ธุรกิจขนาดย่อมมีระดับการนำข้อมูลรายงานทางการเงินไปใช้ค่อนข้างมากทั้งในด้านการวางแผนด้านการตัดสินใจ เช่น การปรับปรุงกิจการ การลงทุนในสินทรัพย์ถาวร

การควบคุมทางการเงินกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ยังขาดการควบคุมทางการเงินยังขาดการจัดบันทึกข้อมูลทางการเงินของและบัญชี เพื่อใช้ในการวางแผนการผลิตและการวางกำไรในอนาคตต่อไป ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีของชนะใจ เดชวิทยพร (2540) การควบคุมทางการเงิน จากหน้าที่ของผู้บริหารทางการเงินในการวางแผนการเงิน โดยจัดทำงบประมาณจะต้องควบคุมให้การรับและจ่ายเงินเป็นไปตามงบประมาณที่กำหนดไว้ แต่ด้วยการจัดทำงบประมาณเป็นการประมาณการล่วงหน้า ผู้บริหารทางการเงินต้องตรวจสอบตลอดเวลาจากงบประมาณที่ปรับปรุงให้เหมาะสม ถ้ามีผลการปฏิบัติงานคลาดเคลื่อนจากแผนที่วางไว้ จะต้องหาข้อผิดพลาดเพื่อหาทางแก้ไข และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรสา หน่อปัน (2544) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการจัดการธุรกิจองค์กรชุมชนในเขตอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ลักษณะความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการธุรกิจมี 5 ประการ ได้แก่ การจัดการด้านการเงินถูกต้องตรวจสอบได้ การบริหารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่สมาชิกได้รับประโยชน์ร่วมกัน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา คำนวนสฤณี (2543) ศึกษาถึงการใช้ประโยชน์จากรายงานทางการเงินในการบริหารงานของธุรกิจขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ธุรกิจขนาดย่อมมีระดับการนำข้อมูลรายงานทางการเงินไปใช้ค่อนข้างมากทั้งในด้านการวางแผน และการควบคุม เช่น ควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่าย ควบคุมสินค้าคงเหลือ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคทางการเงินส่วนใหญ่ที่พบสำหรับเกษตรกรคือ การขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน ที่ใช้สำหรับซื้อวัตถุดิบ และจ่ายค่าใช้จ่ายประจำในการดำเนินงาน และการขาดแคลนเงินทุนระยะยาวสำหรับการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรคือ การซื้อที่ดิน และเครื่องจักร สอดคล้องกับงานวิจัยของวงศ์ ไตรพิทักษ์ (2544) ศึกษาระดับความต้องการความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรตำบลประสบในการปฏิบัติงานได้แก่ ขาดงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์มีน้อย ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกุล ตูลาสมบัติ (2547) ได้ศึกษา

ระบบการบัญชีและการเงินของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า(ก้าปอ) ปัญหาและอุปสรรคทางการเงินที่พบคือ ขาดการจัดการระบบเงินสดจ่าย ขาดการวางแผนทางการเงิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาบันพัฒนา SMEs เครือข่ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง ความต้องการของผู้ประกอบการ SMEs : โครงการอบรมดำเนินการวิจัยโดยการสนับสนุนของสถาบัน พัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผู้ประกอบการประสบปัญหาด้านข้อจำกัดของโครงการ ช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็น NPL ด้านขาดสภาพคล่องทางการเงินและเงินทุน หมุนเวียน และด้านการเงินที่จะนำมาพัฒนาเทคโนโลยี และสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ศึกษาถึงการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนที่ใช้กลุ่ม ออมทรัพย์ ปัญหาที่แท้จริงของชุมชนประกอบด้วยคือ การขาดเงินทุนหมุนเวียนในการทำ ทัตถกรรมเครื่องทองลงหิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาเรศร์ กิตติโยภาส (2543) การศึกษา ศักยภาพการเก็บรักษาข้าวเปลือกระยะยาวของกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรจากการ วิเคราะห์พบว่า ปัญหาและข้อจำกัดที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจการเก็บข้าวเปลือกระยะยาว ของกลุ่มเกษตรกรคือ ด้านเงินทุน สภาพการเงินของกลุ่มเกษตรกรในปัจจุบัน

จากการบริหารการเงินของผู้ผลิตเกษตรกรอินทรีย์ที่ขาดการวางแผนทางการเงิน ซึ่ง ประกอบด้วย การวางแผนกำไร การจัดหาเงินทุน การจัดสรรเงินทุน และการควบคุมทางการเงิน โดยการจัดบันทึกข้อมูลทางการเงิน เพื่อใช้ในการจัดหาเงินทุนและจัดสรรเงินทุนให้ถูกต้องนั้น ซึ่ง ไม่คล้อยคลึงกับทฤษฎีของ เบญจวรรณ รัชสุธี (2539) ความรับผิดชอบของผู้จัดการทางการเงิน การกำหนดขนาดเงินทุนที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินงานของธุรกิจ การจัดหาเงินทุนมาใช้ ในธุรกิจ การจัดสรรเงินทุนของธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ และไม่สอดคล้องกับทฤษฎีของ ชนะใจ เดชวิทยาวร (2540) ผู้บริการการเงินมีหน้าที่ 5 ประการ คือ 1)การวางแผนทางการเงิน 2) การ ตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหาเงินทุน 3) การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรเงินทุน 4) การตัดสินใจ เกี่ยวกับนโยบายเงินปันผล 5) การควบคุมทางการเงิน

เครื่องมือทางการบริหารการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรกรอินทรีย์คือ แบบฟอร์มการประมาณ กำไร แบบฟอร์มการบันทึกเงินสดรับจ่าย และแบบฟอร์มงบกำไรขาดทุน แบบฟอร์มการประมาณ การกำไรสำหรับผู้ผลิตเกษตรกรอินทรีย์ ซึ่งจำช่วยการวางแผนการจัดหาเงินทุนจากการกู้ยืมและ เงินทุนส่วนตัว การวางแผนการจัดสรรเงินทุนในส่วนของเงินทุนหมุนเวียนหรือเงินทุนระยะยาวที่ ต้องการใช้จากข้อมูลรายได้และค่าใช้จ่ายที่ได้วางแผนไว้ ส่วนการควบคุมทางการเงินของกลุ่ม ผู้ผลิตเกษตรกรอินทรีย์สามารถใช้แบบฟอร์มเงินสดรับ-จ่ายการจดบันทึกข้อมูลทางการเงินทำให้ ทราบจำนวนเงินสด ลูกหนี้ เงินให้กู้ยืม เจ้าหนี้ และเงินกู้ยืม รวมถึงรายได้จากการขาย และต้นทุน

การผลิตที่เกิดขึ้นในรอบการผลิตนั้นจากแบบฟอร์มงบกำไรขาดทุน แล้วข้อมูลรายได้และต้นทุนการผลิตไปเปรียบเทียบกับประมาณการรายได้และต้นทุนการผลิต เพื่อนำผลการวิเคราะห์นี้ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงสอดคล้องกับทฤษฎีของ ชนะใจ เดชวิทยพร (2540) ที่กล่าวว่าการวางแผนทางการเงินถือเป็นหน้าที่บริหารที่สำคัญหน้าที่หนึ่ง การมีแผนที่ดีช่วยให้การดำเนินกิจกรรมของธุรกิจบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่จะต้องมีแผนระยะสั้นและระยะยาว มีการวางแผนกำไร ซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และรายจ่ายจะเกี่ยวข้องกับแผนทางด้านการตลาด การผลิต ซึ่งจัดเตรียมออกมาในรูปของงบประมาณ ต่อจากนั้นก็มาจัดทำเป็นงบประมาณเงินสดเพื่อทราบถึงแผนการจัดหาเงินทุนและแผนการจัดสรรเงินลงทุน

11.6 ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

จากผลการวิจัยผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ยังขาดการบริหารการเงินมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้คือ

1. ด้านการวางแผนการเงินผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ควรมีการประมาณการกำไรประกอบด้วยประมาณการต้นทุนการผลิต และรายได้จากการขาย เพื่อให้ทราบกำไรโดยประมาณ
2. ด้านการจัดหาเงินทุนผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ควรจัดหาเงินทุนจากแหล่งที่มีต้นทุนทางการเงินหรือดอกเบี้ยที่ต่ำ โดยมีการวางแผนการเงินทำให้ทราบถึงจำนวนเงินที่ต้องการใช้ในอนาคต และทราบความสามารถในการชำระหนี้ของตนเองได้จากการประมาณการกำไร
3. ด้านการจัดสรรเงินทุนควรพิจารณาถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เงินทุนให้มากที่สุด เช่น การซื้อที่ดิน เครื่องจักร รถไถ เป็นต้น โดยพิจารณาจากการวางแผนการผลิตของกลุ่มควรมีความชัดเจนและจัดทำแผนการผลิตให้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ทราบถึงความต้องการเงินทุนในการซื้อสินทรัพย์ที่ต้องการใช้ในการผลิต รวมถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ต้องจัดสรรเงินทุนเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้ในการดำเนินงานปกติ
4. ด้านการควบคุมทางการเงินกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ควรมีการจดบันทึกข้อมูลรายได้ค่าใช้จ่าย เพื่อให้ทราบต้นทุนการผลิตที่ถูกต้องในการผลิต รวมถึงการจดบันทึกข้อมูลสินทรัพย์และหนี้สิน อันได้แก่ เงินสด ลูกหนี้ เงินให้กู้ยืม เจ้าหนี้ และเงินกู้ยืม
5. กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ควรมีการรวบรวมกลุ่มกันทางด้านการเงินเพื่อแก้ไขปัญหาขาดเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้กับสมาชิกในกลุ่ม

รูปแบบการบริหารการเงินที่เหมาะสมสำหรับผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

จากการวิจัยทำให้ทราบปัญหาด้านการบริหารการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือการบริหารการเงิน โดยมีรูปแบบการบริหารการเงินที่เหมาะสมสำหรับผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ดังภาพที่ 3 เพื่อให้ได้ข้อมูลทางการเงินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานและทำให้การบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

รูปแบบการบริหารการเงินที่เหมาะสมสำหรับผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

ภาพที่ 11.5 รูปแบบการบริหารการเงินที่เหมาะสมสำหรับผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์

จากภาพที่ 11.5 รูปแบบการบริหารการเงินที่เหมาะสมของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย การวางแผนการเงิน การดำเนินงานตามแผน และเครื่องมือการบริหารการเงิน การวางแผนการเงินประกอบด้วย การวางแผนกำไร วางแผนการจัดหาเงินทุน การวางแผนการจัดสรรเงิน และการวางแผนการควบคุมทางการเงินของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ส่วนการวางแผนกำไร ประกอบด้วย การวางแผนรายได้จากการผลผลิตทางการเกษตรที่คาดว่าจะได้รับ การวางแผนค่าใช้จ่าย ได้แก่ ประมาณการต้นทุนการผลิต เช่น วัตถุดิบ ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายในการผลิตต่างๆ และประมาณการค่าใช้จ่ายการขายและบริหาร ส่วนการวางแผนการจัดหาเงินทุนแบ่งออกเป็น การจัดหาเงินทุนในหนี้สินและทุน ส่วนการวางแผนการจัดสรรเงินทุนประกอบด้วย การวางแผนเงินลงทุนระยะสั้นคือ การซื้อสินทรัพย์หมุนเวียน เช่น ซื้อวัตถุดิบ จ่ายค่าใช้จ่ายดำเนินงาน และการวางแผนการลงทุนระยะยาวคือ การซื้อสินทรัพย์ถาวร และการวางแผนการควบคุมทางการเงิน ประกอบด้วย การควบคุมรายได้ ค่าใช้จ่าย สินทรัพย์ และหนี้สิน โดยใช้เครื่องมือการบริหารการเงิน จากนั้นผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ดำเนินงานตามแผนการเงินเริ่มจากการจัดหาเงินทุน จัดสรรเงินทุน และใช้เครื่องมือการบริหารการเงินในการรวบรวมข้อมูลการเงิน ได้แก่ การวางแผนกำไร การบันทึกข้อมูลเงินสตรับและจ่าย และการจัดทำงบกำไรขาดทุน แล้วนำข้อมูลการเงินที่ได้ เช่น สินทรัพย์ หนี้สินทุน รายได้ และค่าใช้จ่ายไปใช้เปรียบเทียบกับแผนการเงินที่กำหนดไว้พร้อมการวิเคราะห์ แล้วนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานทำให้เกิดการบริหารการเงินมีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง(Bibliography)

- คณะกรรมการกาดนัดเกษตรอินทรีย์เชียงใหม่. 2549. “รายงานการประชุมใหญ่สามัญกาดนัดเกษตรอินทรีย์เชียงใหม่”. ครั้งที่ 4. วันที่ 6 กรกฎาคม 2549.
- จารุ ไชยแขวง. 2543. “การทดสอบปลูกบร็อคโคลี่และกะหล่ำปลีเป็นผักอามัย์ปลอดภัยจากสารพิษในช่วงฤดูฝน”. วารสารวิชาการเกษตร. 2(พฤษภาคม-สิงหาคม) : 31-44.
- ชนะใจ เดชวิทยาพร. 2544. การจัดการการเงิน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ดาเรศร์ กิตติโยภาส. 2543. การศึกษาศักยภาพการเก็บรักษาข้าวเปลือกระยะยาวของกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร
- ธนิดา จิตรน้อมรัตน์. 2540. การบริหารการเงิน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด.
- เบญจวรรณ รักษ์สุธี. 2539. การเงินธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน จำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ปิยะ เพชรสงค์. 2543. การเปรียบเทียบต้นทุนและรายได้ของเกษตรกรผู้ทำการผลิตพืชผักโดยใช้สารสกัดธรรมชาติและใช้สารเคมีจังหวัดเชียงใหม่ ปีการผลิต 2540/2541. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- วงศ์ ไตรพิทักษ์ .2544. ความต้องการความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลในเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริกุล ตูลาสมบัติ. 2547. การศึกษาระบบบัญชีและการเงินของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า (ก้าปอ) ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
- สถาบันพัฒนา SMEs เครือข่ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย “ความต้องการของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม : ด้านการฝึกอบรม”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.ismed.or.th/knowledge/showcontent.php?id=1693> (13 กันยายน 2549)
- สหกรณ์กรีนเนทและมูลนิธิสายใยแผ่นดิน. “ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.greenetorganic.com/content-thai/main%20framesets/p_organic.html (6 กันยายน 2549)
- สุกัญญา คำนวนสกุล. 2543. การใช้ประโยชน์จากรายงานทางการเงินในการบริหารงาน

ของธุรกิจขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ :
วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม .2545. “การจัดการการเงินชุมชน กรณี เครือข่ายพัฒนาชนชน
เมืองนครสวรรค์ ” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา [Http://pattana-thai.Nesdb.go.th](http://pattana-thai.Nesdb.go.th) (5
กันยายน 2550)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. “การพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชนที่ใช้กลุ่ม
ออมทรัพย์ ”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.thaiedresearch.org> (15
ธันวาคม
2550)

สำนักงานประกันคุณภาพ. “นิยามศัพท์” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://www.chandra.ac.th/office/qa/untitled11.htm> (15 ธันวาคม 2550)

สมาลี อุณหะนันท์. 2548. การบริหารการเงิน เล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิชาติ พงศ์สุพัฒน์. 2548. การบริหารการเงิน เล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร:
บริษัท อินโฟไมนิ่ง จำกัด.

อรสา หน่อปิ่น. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการจัดการธุรกิจ
องค์กร

ชุมชนในเขตอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

Block, Stanley. B. and Groffrey. A. Hirt. 2002. Foundations of Financial Management:
10th Edition. New Jersey : Von Hoffman Press, Inc..

บทที่ 12

สรุปผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

12.1. สรุปผลการวิจัย

โดยภาพรวมของงานวิจัยที่กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการประกอบธุรกิจการเกษตรให้ยั่งยืน และได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคอย่างกว้างขวางเริ่มต้นจากการศึกษา พฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อเกษตรกรสามารถนำมาวางแผนด้านการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการลูกค้า โดยศูนย์ เทคโนโลยี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง **ความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่** ผลการวิจัยมีดังนี้

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงทัศนคติ ความรู้สึกรู้สึกลูกต่อผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลถึงพฤติกรรมผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ แรงจูงใจในการบริโภค ความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภค นอกจากนี้ยังศึกษาถึงลักษณะของผู้ที่สนใจและบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ทฤษฎีตามแผน (Planned Behavior Theory) ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ และเพื่อให้ครอบคลุมและบรรลุมิติวัตถุประสงค์ในการศึกษา ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation theory) และทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาด จึงมีความจำเป็นในการนำมาใช้เพิ่มเติมเพื่อวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์

ร้อยละและค่าเฉลี่ยแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงวัยกลางคน อายุ 30 ขึ้นไป ให้ความสนใจผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และต้องการดูแลสุขภาพของครอบครัว ในขณะที่ผู้ชายสนใจสุขภาพตนเองก่อน นอกจากนี้ยังมีรายได้ ระหว่าง 10,000 – 15,000 บาทต่อเดือน ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ โดยมีการรับรู้และมีความรู้ ผลิตภัณฑ์เกษตร จากสิ่งที่ตนบริโภคเป็นพื้นฐานและจากการที่ประชาชนและชาวท้องถิ่นนั้นๆผลิตและบริโภค

ผู้บริโภครู้สึกพอใจในเรื่องที่ผู้จำหน่ายสามารถให้คำแนะนำและพอใจสถานที่จำหน่าย เดินทางสะดวกในการซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ค่าไคร์สแคว์ยังแสดงให้เห็นถึงอายุมีผลต่อความรู้สึก โดยผู้ที่มีอายุมากกว่า 30 มีความรู้สึกพอใจมากในด้านสถานที่จำหน่ายและสะดวก ในขณะที่ผู้อายุน้อยกว่า 20 ไม่ให้ความสนใจ นอกจากนี้มาตรฐานและตรารับรองมีผลต่อความต้องการ ส่วนปัญหาคือป้ายราคาไม่ชัดเจน จำนวนวันเปิดขายน้อยและช่วงเวลาเปิดขายสั้นไป นอกจากนี้สินค้าไม่หลากหลายและไม่เพียงพอต่อความต้องการสำหรับผู้มีอายุน้อยกว่า 20

เมื่อทราบความต้องการของผู้บริโภคแล้ว ด้านการจัดการตลาดมีความจำเป็นกับเกษตรกรอย่างมากเพื่อนำมาวางแผนให้กิจการเจริญเติบโตขยายตลาดให้กว้างกว่าเดิม โดยปรีดา

ศรีนฤวรรณ ได้ศึกษาเรื่อง **การพัฒนารูปแบบการจัดการการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์** เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำรูปแบบการจัดการตลาดมาวางแผนของกลุ่มผู้ผลิตเอง โดยงานวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาถึงสภาพทั่วไป รูปแบบการจัดการการตลาด รวมทั้งปัญหานำมาพัฒนาตลาดให้กลุ่ม

ลักษณะของกลุ่มเป้าหมายของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นข้าราชการ พนักงานและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทั้งรัฐบาลและเอกชน โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายชนชั้นกลางขึ้นไป เป็นกลุ่มที่รักสุขภาพ และมีทัศนคติที่ดีต่อการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ สำหรับตำแหน่งทางการตลาด กลุ่มเกษตรกรได้กำหนดตำแหน่งว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพดี ปลอดภัยจากสารเคมีและราคาได้มาตรฐาน

รูปแบบการจัดการการตลาด ผลิตรภัณฑ์ต้องผ่านกระบวนการแบบปลอดสารเคมีทุกขั้นตอน การกำหนดราคา ใช้วิธีการประชุมกับสมาชิกเพื่อกำหนดราคาร่วมกัน การจัดจำหน่ายจำหน่ายโดยตรงไปยังผู้บริโภค ในรูปแบบของตลาดนัด ตลาดเฉพาะ และตลาดทั่วไป และจัดจำหน่ายสินค้าแปรรูปผ่านคนกลางที่จัดจำหน่ายผลิตรภัณฑ์ปลอดสารเคมี การส่งเสริมการตลาด ใช้การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การใช้พนักงานขาย การจัดกิจกรรมทางการตลาด และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า

ปัญหาด้านการตลาด กลุ่มเป้าหมายจำกัดเฉพาะบางกลุ่ม ไม่มีความหลากหลาย ขาดความเป็นเอกลักษณ์ ยังหาจุดขายของทางกลุ่มไม่ได้ ขาดความหลากหลายของผลิตรภัณฑ์ ขาดความต่อเนื่องในการผลิตผลิตรภัณฑ์ ผลิตรภัณฑ์เป็นผลิตรภัณฑ์ที่ผลิตได้ตามฤดูกาล ยังขาดการวางแผนร่วมกันระหว่างฝ่ายผลิตกับฝ่ายการตลาด การกำหนดราคายังขาดเสถียรภาพ การกำหนดราคายังอาศัยความรู้สึกของตนเองมากกว่าข้อเท็จจริง ขาดความหลากหลายของช่องทางการจัดจำหน่าย ขาดงบประมาณและวิธีการในการส่งเสริมการตลาด

ส่วนจำเนียร บุญมาก ได้ศึกษาเรื่อง**การเสริมสร้างสมรรถนะทางด้านทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตร** โดยศึกษาถึงสภาพทั่วไป รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคล รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ เกิดจากความต้องการที่เหมือนกันของเกษตรกร คือ ต้องการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ต้นทุนการทำเกษตรเคมีเพิ่มขึ้น และต้องการขายสินค้าที่ปลอดภัยให้กับผู้บริโภค อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังมีความรู้ด้านการจัดการเกษตรอินทรีย์น้อย จึงได้ตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิกด้วยกันภายในกลุ่ม และต้องการสร้างอำนาจต่อรองทางการตลาด โดยมีรูปแบบ การดำเนินงานของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ใช้การประชุมกลุ่มสำหรับแลกเปลี่ยนความรู้ และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่ม อย่างไรก็ตาม

การดำเนินงานของกลุ่มยังมีปัญหาทางด้านสมาชิกมีความรู้ด้าน การจัดการเกษตร อินทรีย์น้อย และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกความต่อเนื่อง

สำหรับ ดลกร ขวัญคำ ได้ศึกษาเรื่อง **การเพิ่มศักยภาพด้านการบริหารการผลิตของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์** โดยศึกษาถึงสภาพทั่วไปและรูปแบบกระบวนการผลิต เกษตรอินทรีย์รวมทั้งค้นหาแนวทางในการเพิ่มศักยภาพการจัดการผลิตของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต เกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีการจัดการผลิต โดยมี การวางแผนผลิตแบ่งพื้นที่เพาะปลูกแต่ละประเภทผสมผสานกันไป เพื่อสร้างรายได้ตลอดทั้งปี เกษตรกรยังไม่ได้มีการวางแผนการเงิน ไม่มีการบันทึกต้นทุนการผลิตทางการบัญชี แต่สามารถ ประมาณการต้นทุนผลิตได้ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีเทคโนโลยีการผลิตแบบใหม่ ยังมีความรู้ ความ เข้าใจเรื่องการผลิตพืชอินทรีย์น้อยและยังไม่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานการรับรองเกษตรอินทรีย์

ดังนั้นแนวทางการเพิ่มศักยภาพการผลิต ภาครัฐควรมีนโยบายสู่ภาคปฏิบัติที่ชัดเจนและ จริ่งจ้งได้แก่ การสร้างตลาดรองรับผลผลิต สร้างมาตรฐานรับรองเหมือนกันทั่วประเทศ มีการ ผนวกกับโรคพืชอินทรีย์ และสถาบันการศึกษาควรเป็นศูนย์หลักเรื่องการวิจัย แหล่งข้อมูล ข่าวสาร การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและความรู้ ความเข้าใจการผลิตพืชอินทรีย์แก่เกษตรกร

ในปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์คงต้องมีการ เตรียมความพร้อมในด้านนี้ ฉัตร ชูชื่น จึงได้ศึกษาเรื่อง **การวิเคราะห์และพัฒนาระบบ ฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการสำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์ จังหวัด เชียงใหม่** มีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ถึงความพร้อมในการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้า มาช่วยในการทำงานของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้งานนั้นเป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยทำการพัฒนาต้นแบบของระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการสำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์ โดยใช้ การสร้างตัวต้นแบบ แบบพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ ขึ้นมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นความต้องการ ปัญหา และข้อมูลอื่นๆ หลักๆของ ธุรกิจเกษตรในการดำเนินงานต่างๆทางด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์ จนได้มาเป็นระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการสำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ สามารถครอบคลุมและรองรับการทำงานอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งถ้ามีการนำไปใช้งานจริง จะ สามารถช่วยให้การดำเนินงานของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่เป็นระบบ มีความถูกต้อง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้

และ เพียงดาว นทีวุฒิกุล ได้ศึกษาระบบ**ฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ใน จังหวัด เชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต** มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบ ฐานความรู้ที่เหมาะสม สำหรับนำเทคโนโลยีทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อพัฒนาธุรกิจ เกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ และประเมินประสิทธิภาพของระบบการจัดการข้อมูลข่าวสาร ผลิตภัณท์ธุรกิจเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่ากลุ่ม

เกษตรกรยังขาดความรู้ในการเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่มีความถนัดในการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี ทำให้กลุ่มเกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของระบบฐานความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ทำให้ระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร อาจต้องมีการทำวิจัยในครั้งต่อไป

หน้าที่ทางด้านการจัดการธุรกิจ นอกจากด้านการผลิต การตลาด การจัดการด้านบุคคล แล้ว ทางด้านการเงินและบัญชีนับว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญมากเช่นกัน เพราะทำให้กิจการทราบฐานะทางการเงินว่าเป็นอย่างไร รัชเนีย เมฆบัง จึงได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีการเงิน และระบบบัญชีเพื่อการบริหารของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหารที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดเชียงใหม่ การใช้ข้อมูลทางการเงินบัญชี รวมทั้งปัญหาในการพัฒนาระบบบัญชี ผลการศึกษาพบว่าวัตถุประสงค์หลักในการทำบัญชีคือจัดทำข้อมูลรายรับรายจ่าย เพื่อให้ข้อมูลแก่ประธานและสมาชิกของกลุ่มฯ แต่เนื่องจากสมาชิกที่ทำหน้าที่บันทึกบัญชีไม่มีความรู้และขาดทักษะทางด้านบัญชี จึงบันทึกรายการโดยใช้การจดบันทึกช่วยจำตามความเข้าใจของผู้บันทึก ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการบัญชี ข้อมูลที่ได้จึงขาดความน่าเชื่อถือและไม่สามารถจัดทำข้อมูลได้ตามความต้องการใช้งานเพื่อการวางแผนและตัดสินใจในกิจกรรมการดำเนินงาน การศึกษาสามารถสร้างระบบบัญชีที่เหมาะสมให้กับกลุ่มฯ คือเป็นระบบบัญชีที่ใช้การบันทึกบัญชีอย่างง่าย และบันทึกบัญชีโดยใช้ระบบใบสำคัญ กำหนดให้มีฝั่งบัญชี สมุดเงินสดรับและสมุดเงินสดจ่ายซึ่งเป็นสมุดบันทึกบัญชีขั้นต้น สมุดทะเบียนสินทรัพย์ แบบฟอร์มบันทึกต้นทุนการผลิต เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับเงินและใบสำคัญจ่ายเงิน รายงานรายรับรายจ่ายประจำเดือน และระบบการควบคุมภายในทางด้านบัญชีเพื่อให้เกิดการแบ่งแยกหน้าที่และการจัดเก็บเอกสารใบสำคัญอย่างถูกต้องครบถ้วน อย่างไรก็ตาม ระบบบัญชีนี้ไม่ได้ออกแบบให้กลุ่มฯ ต้องบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป เนื่องจากในปัจจุบันฯ ไม่ได้ดำเนินงานในรูปแบบของธุรกิจตามกฎหมายที่ต้องจัดทำงบการเงินเพื่อส่งให้กับผู้ตรวจสอบบัญชีและหน่วยงานราชการ

นอกจากนั้น ศิริกุล ตูลาสมบัติ ได้ศึกษาเรื่อง **การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเงินของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์** มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทั่วไป (2) รูปแบบการบริหารงานทางการเงิน (3) สร้างเครื่องมือทางการเงินของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การบริหารการเงินยังขาดการวางแผนทางการเงิน การจัดหาเงินทุนมาจากการกู้ยืมและเงินทุนส่วนตัว การจัดสรรเงินทุนนำไปใช้ในการลงทุนเริ่มแรกและเงินทุนหมุนเวียน และไม่มีการควบคุมทางการเงิน ด้านความต้องการทางการเงินส่วนใหญ่มีความต้องการเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน ส่วนปัญหาและอุปสรรคทางการเงินคือ การขาดแคลน

เงินทุนหมุนเวียน จากการศึกษาวิจัยทำให้ได้สร้างเครื่องมือการการเงินคือ แบบฟอร์มบันทึกข้อมูล เพื่อใช้วางแผนทางการเงินและควบคุมเงินสดของกลุ่มฯ

12.2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านความต้องการและพฤติกรรมผู้บริโภค

ก) สำหรับผู้บริโภคอายุ น้อยกว่า 20 ควรมีการจัดทำสินค้าให้มีความหลากหลาย และบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่ดี มีหลายขนาดให้เลือกเพื่อความเหมาะสม วิสาหกิจชุมชนอาจให้มืออาชีพหรือขอคำปรึกษาจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมในการออกแบบหรือจัดทำบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ข) วิสาหกิจอาจขยายเวลาจำหน่ายจากเดิม หรือเพิ่มวันจำหน่ายให้มากขึ้นกว่าเดิม แต่ต้องดูข้อจำกัดอื่น ๆ ที่มีผลต่อการขยายเวลา เช่น สัญญาในการใช้เนื้อที่ ที่เป็นแหล่งกระจายสินค้า ความคุ้มค่าในการขยายเวลา เป็นต้น

ค) จัดทำป้ายราคาแสดงสินค้าให้ชัดเจนเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มการตัดสินใจแก่ลูกค้า อาจทำเป็นป้ายในขนาดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์หลักต่างๆ เป็นต้น

ง) จัดเตรียมผลิตภัณฑ์ที่ตลาดต้องการหรือผลิตภัณฑ์ที่ขายดีให้เหมาะสมกับความต้องการ ในแต่ละช่วงเวลาของลูกค้า เช่นในแต่ละฤดูความต้องการผลิตภัณฑ์ต่างกัน อย่างในฤดูหนาวที่มียุ้งท้องเที่ยวมากกว่าปกติ และมีกลุ่มที่บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ เพิ่มมากกว่าปกติ ควรจัดเตรียมผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องความต้องการ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ขึ้นกับข้อจำกัดในเรื่องธรรมชาติอากาศ หรือปัจจัยที่มีผลต่อการผลิต

2. ด้านการจัดการตลาด

ก) การกำหนดตลาดเป้าหมาย กลุ่มเกษตรกรต้องขยายกลุ่มเป้าหมายใหม่และรักษากลุ่มเป้าหมายเดิม เพื่อให้มีกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีใจในเรื่องของสุขภาพ

ข) การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด กลุ่มเกษตรกรต้องหาความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดขายในการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจุดขายของกลุ่มต้องเป็นจุดขายที่มีความแตกต่างกับกลุ่มเครือข่ายอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างความแตกต่างและมูลค่าเพิ่มให้กับตัวผลิตภัณฑ์ เช่น ปลอดภัย มั่นใจ โดยกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์สินทราย เป็นต้น

ค) ด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มเกษตรกรต้องส่งเสริมการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์โดยการผลิตต้องมีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มขึ้น ทั้งความกว้างและความลึกของสายผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมให้มีผลผลิตอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการวางแผนร่วมกันระหว่างฝ่ายผลิตกับฝ่ายการตลาด ควรมีการสร้างตราผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม โดยกำหนดรายละเอียดของ ป้ายฉลาก

บรรจุกฎหมายให้ชัดเจน กำหนดให้ผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายกาดนัดได้รับรองเครื่องหมายมาตรฐานจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน

ง) ด้านราคา กลุ่มเกษตรกรต้องกำหนดราคาโดยพิจารณาจากปัจจัยหลายด้านประกอบกัน เช่นต้นทุนการผลิต เงื่อนไขการขาย ปริมาณการขาย สภาพตลาด ลักษณะผลิตภัณฑ์ ความต้องการของตลาด โดยการกำหนดราคาต้องศึกษาและวิเคราะห์ถึงต้นทุนการผลิตอย่างแท้จริง ต้องอาศัยข้อเท็จจริงในการกำหนดราคามากกว่าความรู้สึก เป็นธรรมราคาสินค้าของสินค้าเกษตรอินทรีย์จะสูงกว่าผลิตภัณฑ์เกษตรเคมีแต่ไม่ควรจะเกิน 15 % และควรติดป้ายราคาแสดงชัดเจน

จ) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย กลุ่มเกษตรกรควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนกลางทางการตลาด หาช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีความหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการหาสมาชิกเพื่อจัดส่งสินค้าตามบ้าน การจัดกิจกรรมงานแฟร์ เพื่อส่งเสริมการขาย การเปิดร้านค้าปลีกเอง กลุ่มเครือข่ายเอง ไม่แนะนำให้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ่านโมเดิร์นเทรดแบบซูเปอร์มาร์เก็ตและดีสเคอร์สโตร์เพราะเป็นตลาดที่แยกความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคให้เห็นห่างกันมากขึ้น ซึ่งจะทำลายความเชื่ออาทระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค และมีแนวโน้มที่จะเอาเปรียบผู้ผลิตค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดโมเดิร์นเทรดในประเทศไทยอยู่ในการครอบงำของบริษัทข้ามชาติจากต่างประเทศ นอกจากนั้น วิสาหกิจชุมชนอาจร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐต่างๆ เช่น อบต. อบจ. กำนัน หัวหน้าหมู่บ้าน เพื่อใช้เครื่องมือ ช่องทางสื่อสารต่างๆ ในการกระจายข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ให้ผู้บริโภครับทราบข่าวสารมากขึ้น เช่น เสียงตามสายในหมู่บ้าน วิทยุชุมชน เอกสารประชาสัมพันธ์ต่างๆ ของหน่วยงานรัฐ เป็นต้น

ฉ) ด้านการส่งเสริมการตลาด

กลุ่มเกษตรกรต้องหาเครือข่ายในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจของผู้บริโภคในเรื่องความแตกต่างของเกษตรอินทรีย์กับอาหารปลอดภัย สร้างเครื่องมือในการสื่อสารทางการตลาดที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น ให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย

3. การเสริมสร้างสมรรถนะทางด้านทรัพยากรบุคคล

ก) การบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์แต่ละกลุ่ม การสร้างและพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ที่มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม รวมทั้งนักวิชาการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน

ข) สถาบันการศึกษา จะต้องเข้าไปมีบทบาทในการให้องค์ความรู้แก่กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของการบริหารทรัพยากรบุคคล การจัดการกลุ่ม ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาเครือข่าย เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ มีรูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม

ค) สร้างความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และสมาชิกภายในเครือข่าย เพื่อจะทำให้การดำเนินงานของกลุ่มและของเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

4. การเพิ่มศักยภาพด้านการบริหารการผลิต

ก) ผลักดันให้มหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนด้านการเกษตร เช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นแม่ข่ายใหญ่ในการรวบรวมองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการให้ครอบคลุมทุกหน้าที่ในองค์กร เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ ในศาสตร์ต่าง ๆ รวมทั้งเป็นแหล่งสร้างงานวิจัย เพื่อต่อยอดองค์ความรู้และเป็นแหล่งให้ข้อมูล ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

ข) ภาครัฐ ควรจัดทำแผนพัฒนาเกษตรอินทรีย์อย่างครบวงจร และชัดเจนตรงกับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ได้แก่ มีนโยบายส่งเสริมการผลิตพืชผักอินทรีย์ ส่งเสริมกิจกรรมการเกษตรที่ช่วยลดหนี้สิน เพิ่มการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นแก่เกษตรกร รวมถึงการสนับสนุนด้านการแปรรูปผลผลิต รัฐควรจับมือกับสถาบันการศึกษาและภาคเอกชนในการสนับสนุนเรื่องงานวิจัย และต้องมีแผนปฏิบัติการรองรับเรื่องการบริหารโคกพืชผักอินทรีย์มีประโยชน์อย่างไร สร้างทัศนคติในเชิงบวก ให้ประชาชนเกิดความตระหนักรักสุขภาพ ห่วงไกลโรค แต่ปัจจุบันยังขาดการทำการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของการบริโภคเกษตรอินทรีย์

ค) ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันแก่เกษตรกรทั่วประเทศที่สนใจการทำเกษตรอินทรีย์ ยกตัวอย่าง เช่นกลุ่มเกษตรกรบ้านแม่แฝก ทดลองใช้พลาสติกคลุมดิน ส่วนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ยังไม่พบว่ากลุ่มใดใช้พลาสติกคลุมดิน เพื่อเป็นการกำจัดหญ้าในแปลงปลูก

ง) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อบจ. อบต.) ต้องเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการปลูกพืชผักอินทรีย์ เช่น การจัดตั้งตลาดเกษตรอินทรีย์ภายในหมู่บ้าน การรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนบริโภคพืชผักอินทรีย์ เชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดฝึกอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่ที่น่าสนใจปลูกพืชผักอินทรีย์ การรับรองพืชผักอินทรีย์ เช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ใช้ระบบคุณภาพ ISO 14001 : 2004 สามารถส่งออกตลาด สิงคโปร์ และมาเลเซีย

๑) การรณรงค์ส่งเสริมให้เกษตรกรสนใจการปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์ ต้องเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจาก สารเคมี เป็น อินทรีย์ จะให้ผลผลิตที่ต่างกัน อาจทำให้เกษตรกรถอดใจ เพราะรายได้ไม่พอใช้จ่าย ดังนั้นอาจจะค่อย ๆ เริ่ม เป็น พืชผักธรรมชาติ (พืชพื้นบ้าน) พืชผักปลอดภัย (เป็นอินทรีย์เคมี) แล้วเป็นพืชผักอินทรีย์แบบเต็มตัว พร้อมทั้งการสร้างตลาดให้มั่นคงชัดเจน แบบครบวงจร เกษตรกรอยู่ได้ สุขภาพดี เศรษฐกิจในครัวเรือนดี เกษตรอินทรีย์ก็จะก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง

5. การวิเคราะห์และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการและการออกแบบระบบฐานความรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ก) การต้องเตรียมความพร้อมในส่วนของกลุ่มธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากกว่านี้ อาจจะมีการเสริมในส่วนการฝึกอบรมการใช้งานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศก่อน การฝึกอบรมการใช้งานโปรแกรม รวมทั้งการประเมินผลโครงการจากการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ไปแล้วว่าเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงในการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการทำงานของธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อช่วยทำให้การทำงานนั้นมีประสิทธิภาพในการวางแผนมากยิ่งขึ้น

ข) ควรจะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและความพร้อมของการมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้แก่กลุ่มเกษตรกรเสียก่อน เมื่อกลุ่มเกษตรกรเห็นความสำคัญและสามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้แล้ว การพัฒนาระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะเป็นไปได้ง่าย ๆ เพราะกลุ่มเกษตรกรจะสามารถแลกเปลี่ยนความรู้เกษตรอินทรีย์ในด้านต่าง เช่น ทางด้านทางผลิต ทางด้านการตลาด ทางด้านการบุคคล ทางด้านการเงินและการบัญชี ระหว่างกลุ่มเกษตรกรด้วยกันได้ผ่านระบบฐานความรู้ของธุรกิจ

6. พัฒนาระบบบัญชีการเงินและระบบบัญชีเพื่อการบริหาร

ก) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรเข้าไปทำการสนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ ได้รับการฝึกอบรมการทำบัญชีอย่างถูกต้อง และเป็นการอบรมที่ทำให้สมาชิกสามารถทำบัญชีได้อย่างแท้จริง

ข) ด้านการวางแผนการเงินผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ควรมีการประมาณการกำไร ประกอบด้วยการต้นทุนการผลิต และรายได้จากการขาย เพื่อให้ทราบกำไรโดยประมาณ

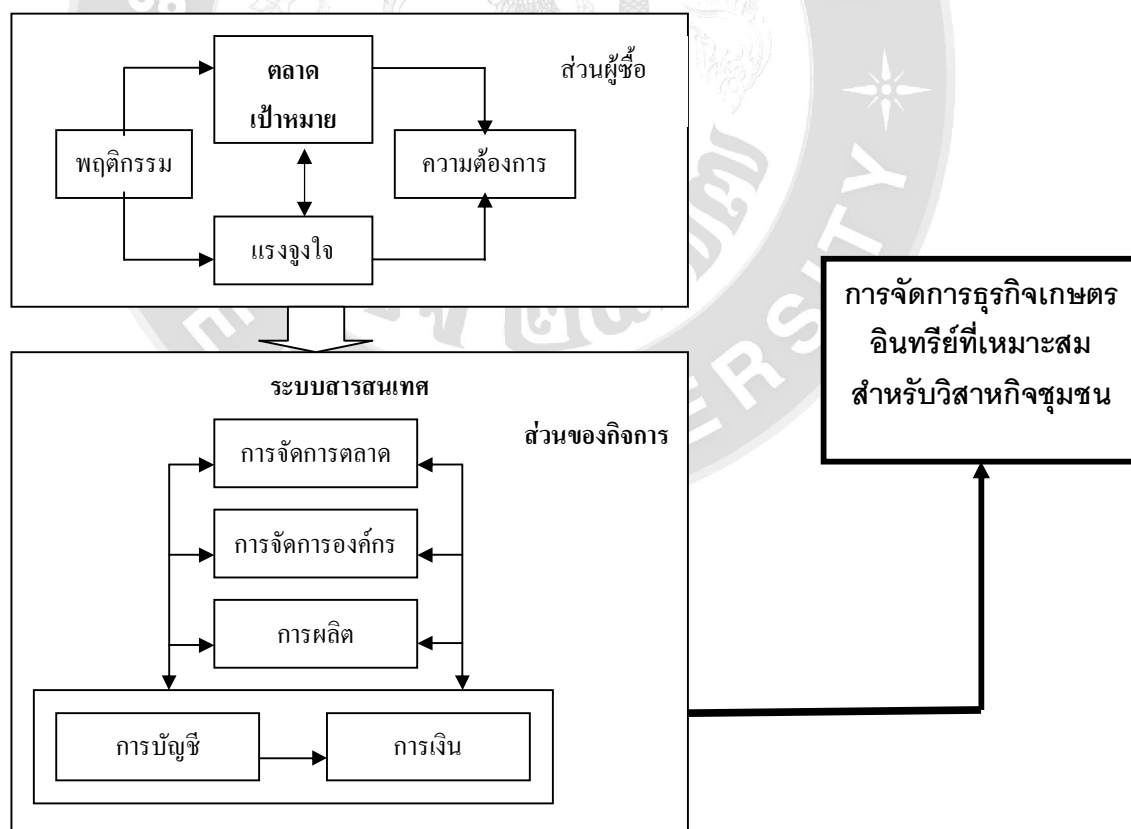
ค) การจัดหาเงินทุนผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ควรมีการจัดหาเงินทุนจากแหล่งที่มีต้นทุนทางการเงินหรือดอกเบี้ยที่ต่ำ โดยมีการวางแผนการเงินทำให้ทราบถึงจำนวนเงินที่ต้องการใช้ในอนาคต และทราบความสามารถในการชำระหนี้ของตนเองได้จากการประมาณการกำไร

ง) ด้านการจัดสรรเงินทุนควรพิจารณาถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เงินทุนให้มากที่สุด เช่น การซื้อที่ดิน เครื่องจักร รถไถ เป็นต้น โดยพิจารณาจากการวางแผนการผลิตของกลุ่มควรมีความชัดเจนและจัดทำแผนการผลิตให้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ทราบถึงความต้องการเงินทุนในการซื้อสินทรัพย์ที่ต้องการใช้ในการผลิต รวมถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ต้องจัดสรรเงินทุนเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้ในการดำเนินงานปกติ

จ) ด้านการควบคุมทางการเงินกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ควรมีการจดบันทึกข้อมูลรายได้ค่าใช้จ่าย เพื่อให้ทราบต้นทุนการผลิตที่ถูกต้องในการผลิต รวมถึงการจดบันทึกข้อมูลสินทรัพย์และหนี้สิน อันได้แก่ เงินสด ลูกหนี้ เงินให้กู้ยืม เจ้าหนี้ และเงินกู้ยืม

ฉ) กลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ควรมีการรวบรวมกลุ่มกันทางด้านการเงินเพื่อแก้ไขการขาดเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาลักษณะเฉพาะหน้าให้กับสมาชิกในกลุ่ม

กล่าวโดยสรุป หน้าที่การจัดการธุรกิจ ประกอบไปด้วย การรู้ถึงความต้องการ แรงจูงใจ ที่ส่งผลถึงพฤติกรรมของผู้ซื้อ เพื่อนำมาบริหารจัดการในองค์กร โดยการนำมาวางแผนการตลาด (4 Ps) การผลิต การจัดการด้านบุคคล และด้านการเงินและบัญชี เก็บรวบรวมข้อมูลในระบบสารสนเทศทำให้ง่ายต่อการนำข้อมูลไปตัดสินใจ วางแผนขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ภาพที่ 12.1 แสดงองค์ประกอบในการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมสำหรับวิสาหกิจชุมชน

ภาคผนวก

ประวัตินักวิจัย

ประวัติผู้รับผิดชอบแผนงานวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ดลกร ขวัญคำ
1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ดลกร ขวัญคำ
2. ชื่อ นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mrs. Donlakorn Kwankham
3. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3500700041826
3. ตำแหน่งปัจจุบัน รองศาสตราจารย์ ระดับ 9
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail-
สาขา การตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
โทรศัพท์ 053-873280 ต่อ 109 โทรสาร 053-873277
e-mail donlakorn@gmail.com
5. ประวัติการศึกษา
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (บัญชี) วิทยาเขตเทคนิคภาคพายัพ 2523
บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2528
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การตลาด) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2533
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)
สาขาการจัดการ สาขาบัญชี
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้า
โครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย :

ชื่อแผนงานวิจัย การศึกษาสถานการณ์การผลิตและการตลาดลำไยของ
ประเทศไทย

7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย :

- การส่งเสริมการตลาดสินค้าหัตถกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อ.สัน
ทราย จ.เชียงใหม่ 2543 แหล่งทุนจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
และสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

- ศักยภาพการดำเนินงานของโครงการแปรรูปผลผลิตเกษตรในโครงการบ้านโป่ง มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปี 2544 แหล่งทุนจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

- การศึกษาระบบการบริหารและธุรกิจของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 2548 แหล่ง ทุนจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

- การศึกษาระบบการบริหารและธุรกิจของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 2548 แหล่งทุนจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

- การศึกษาช่องทางการตลาดลำไยในประเทศและต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2548 แหล่งทุนจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำเสนอผลงานวิจัย ณ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ งานสัมมนาวิชาการทางบริหารธุรกิจ ระดับท้องถิ่น ประจำปี 2548 และ ตีพิมพ์ในวารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2548

- การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาดอกไม้สดวงซ้อ ในเขต อำเภอ เมือง จังหวัด .เชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2548 แหล่งทุนจาก คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (นำเสนอผลงานวิจัย ในงานสัมมนาวิชาการด้านการจัดการและบริหารธุรกิจ (SUTMAC 2005) ระหว่างวันที่ 28 – 29 ตุลาคม 2548 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

7.3 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

1) ศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมไทยปราชกร และ สหกรณ์โคนมแม่โจ้ 2542 แหล่งทุน สกว. ภาคเหนือ

2) การส่งเสริมการตลาดสินค้าหัตถกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 2543

3) ศักยภาพการดำเนินงานของโครงการแปรรูปผลผลิตเกษตรในโครงการบ้านโป่ง มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 2544

4) การศึกษาระบบการบริหารและธุรกิจของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 2548

5) การศึกษาช่องทางการตลาดลำไยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปี 2548

6) การศึกษารูปแบบความต้องการบริโภคผลไม้ของตลาดเป้าหมาย ปี 2548

7) การพัฒนาตลาดดอกไม้สดวงซื้อ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2548

8) ปัจจัยที่มีผลต่อการนำสินทรัพย์ประเภทเครื่องจักรไปแปลงเป็นทุนของธุรกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย (กรณีศึกษา การนำเครื่องจักรไปแปลงเป็นทุนในพื้นที่ภาคเหนือ) ปี 2548

9) การพัฒนาเครือข่ายธุรกิจชุมชนของ ตำบลชนสันป่าเปา ตำบลหนองแห้ง และตำบลสันทรายหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ให้เข้มแข็งและยั่งยืน. ทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

10) การสำรวจประชาคมติของกลุ่มเป้าหมายเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทุนจาก กรมอุทยาน ป่าไม้ และพันธุ์พืช

7.4 งานวิจัยที่กำลังทำ

1) การประเมินโครงการอบรมเทคนิคการตัดแต่งกิ่งลำไย แหล่งทุนจาก GTZ สถานภาพงานวิจัยลุล่วง 90%

ผู้ร่วมวิจัยคนที่ 1

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวศิริกุล ตูลาสมบัติ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss Sirikul Tulasombat
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3 1104 00750 12 4
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail

สาขาวิชาการเงิน คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ : 053-873280-2 โทรสาร : 053-498153 โทร.ส่วนตัว 08-6624-3215

E-mail Address : sirikul@mju.ac.th , sirikul_t@hotmail.com

5. ประวัติการศึกษา

จบปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย คณะบัญชี สาขาวิชาการบัญชีต้นทุน

จบปริญญาโทจาก Mercer University (MBA) Finance

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุ
สาขาวิชาการ

สาขาการเงินและบัญชี

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอก
ประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผน
งานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : ชื่อแผนงานวิจัย -

7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย -

1. การศึกษาระบบการบัญชีและการเงินของกลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้า (ก้าปอ)
ตำบล สันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (2547)

แหล่งทุน คณะธุรกิจการเกษตร

2. การศึกษาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในงานด้านบัญชีและการเงินของ
กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า (ก้าปอ) ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัด
เชียงใหม่ (2548) **แหล่งทุน** คณะธุรกิจการเกษตร

3. การพัฒนาการทำบัญชีของผู้ประกอบการขนาดเล็กในชุมชนวัวลาย :
กรณีศึกษา ตำบลบ้านวัวลาย อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ (2549) **แหล่ง
ทุน** คณะบริหารธุรกิจ

7.3 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : -

1. การพัฒนาชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านดินธาตุ
ตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ (2547) วันที่ 30 พฤศจิกายน -

4 ธันวาคม 2547 ณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ **แหล่งทุน** สกว.

2. ผลของการควบคุมศัตรูพืชโดยใช้สารเคมีและการจัดการศัตรูพืชแบบ
ผสมผสานต่อทุนและผลผลิตของส้ม (2548) วารสารวิจัยและส่งเสริม
การเกษตร ปีที่ 22 (3) : 30-42 **แหล่งทุน** สกว.

3. การศึกษาระบบการบัญชีและการเงินของกลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้า (ก้าปอ)
ตำบล สันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (2547) แม่โจ้
ปริทัศน์ ปีที่ 5 (6) :

55-63 **แหล่งทุน** คณะธุรกิจการเกษตร

4. การศึกษาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในงานด้านบัญชีและการเงินของ
กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า (ก้าปอ) ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัด
เชียงใหม่ **แหล่งทุน** คณะธุรกิจการเกษตร (2548) **สถานภาพในการทำ
วิจัย** ร้อยละ 100

5. การพัฒนาการทำบัญชีของผู้ประกอบการขนาดเล็กในชุมชนวัดลาย :
กรณีศึกษา ตำบลบ้านวัดลาย อำเภอเมือ จังหวัด เชียงใหม่ (2549) แหล่ง
ทุน คณะบริหารธุรกิจ สถานภาพในการทำวิจัย ร้อยละ 100

7.4 งานวิจัยที่กำลังทำ : -

ผู้ร่วมวิจัยคนที่ 2

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) รองศาสตราจารย์จำเนียร บุญมาก
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Associate Professor Jamnian Bunmark
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3 5711 00627 15 4
3. ตำแหน่งปัจจุบัน
 - i. รองศาสตราจารย์ ระดับ 9 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 - ii. รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัด เชียงใหม่ 50290
โทรศัพท์ : 053-873280-2 โทรสาร : 053-873277
E-mail Address : jamnian@mju.ac.th
5. ประวัติการศึกษา
จบปริญญาตรี (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ คณะธุรกิจ
การเกษตร
สาขาวิชาบริหารธุรกิจการเกษตร
จบปริญญาโท จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขาวิชาบริหารธุรกิจ (MBA)
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)
สาขาการตลาด การจัดการธุรกิจเกษตร การจัดการชุมชน
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอก
ประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผน
งานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย
 - 7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : -
 - 7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย
- การศึกษารูปแบบการจัดการด้านการตลาดทางเลือก กรณีศึกษา : ศูนย์
สินค้าเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอิมมูโน จังหวัดเชียงใหม่. ปี พ.ศ. 2546. ทุน

จากกองทุนสนับสนุนงานวิชาการ(งานวิจัย) คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

- การศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้า(กำปอ) ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. ปี พ.ศ. 2547. พุนจากกองทุนสนับสนุนงานวิชาการ(งานวิจัย) คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

- โครงการการพัฒนาชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านตีนธาตุ ตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. ปี พ.ศ. 2547. พุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว)

- การจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มหัตถกรรมบ้านเชียงแสน ตำบลสันป่าเป้า อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. ปี พ.ศ. 2549. พุนจากกองทุนสนับสนุนงานวิชาการ(งานวิจัย) คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

7.4 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว :

- ทางเลือกใหม่ของช่องทางการตลาดลำไยอบแห้ง. ปี พ.ศ. 2546. พุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

- การศึกษารูปแบบการจัดการด้านการตลาดทางเลือก กรณีศึกษา : ศูนย์สินค้าเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอิมมูญ จังหวัดเชียงใหม่. ปี พ.ศ. 2546. พุนจากกองทุนสนับสนุนงานวิชาการ(งานวิจัย) คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้. นำเสนอผลงานวิจัยที่การประชุมวิชาการทางด้านบริหารธุรกิจแห่งประเทศไทย The Third Academic Business Conference ABC 2004 ระหว่างวันที่ 15 -17 ตุลาคม 2547 ณ โรงแรมโซฟิเทล จังหวัดขอนแก่น

- การศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้า(กำปอ) ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. ปี พ.ศ. 2547. พุนจากกองทุนสนับสนุนงานวิชาการ(งานวิจัย) คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้. นำเสนอผลงานวิจัยที่การประชุมวิชาการทางด้านบริหารธุรกิจแห่งประเทศไทย The Third Academic Business Conference ABC 2004 ระหว่างวันที่ 15 -17 ตุลาคม 2547 ณ โรงแรมโซฟิเทล จังหวัดขอนแก่น

- โครงการการพัฒนาชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านตีนธาตุ ตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. ปี พ.ศ. 2547. พุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว). นำเสนอผลงานวิจัยที่งาน 36 ปี มธบ. สัมมนาวิชาการกึ่งทศวรรษวิถีสหประชาชาติหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน - 4 ธันวาคม 2547 ณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

- การจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มหัตถกรรมบ้านเชียงแสน ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. ปี พ.ศ. 2549.ทุนจากกองทุนสนับสนุนงานวิชาการ(งานวิจัย) คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. อยู่ระหว่างการรอตีพิมพ์.

7.5 งานวิจัยที่กำลังทำ :

- การพัฒนาเครือข่ายธุรกิจชุมชนของ ตำบลชนสันป่าเปา ตำบลหนองแห้ง และตำบลสันทรายหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ให้เข้มแข็งและยั่งยืน. ทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). สถานภาพในการทำวิจัยลุล่วงแล้วร้อยละ 70

- โครงการการศึกษาสถานภาพการตลาด การแปรรูป และตลาดผลิตภัณฑ์พริกในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และพิษณุโลก. ทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). สถานภาพในการทำวิจัยลุล่วงแล้วร้อยละ 95 (อยู่ระหว่างการจัดทำรูปเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์)

ผู้ร่วมวิจัยคนที่ 3

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Associate Professor Prasert Janyasuphab
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3749900310991
3. ตำแหน่งปัจจุบัน
 - รองศาสตราจารย์ ระดับ 9 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 - รองผู้อำนวยการฝ่ายวิจัย สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
 - คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290
 - โทร. (053) 873283-5 ต่อ 23 โทรสาร (053) 873283 ต่อ 12
5. ประวัติการศึกษา
 - ระดับปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - ระดับปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้
 - ระดับปริญญาเอก สาขา พัฒนศึกษา / เศรษฐศาสตร์การศึกษา จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

- เศรษฐศาสตร์เกษตร เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ การบริหารจัดการ การวิจัยทางสหกรณ์

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย

1. สถานการณ์การประชาสัมพันธ์งานสหกรณ์ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2537
ทุนจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. สถานการณ์และแนวทางพัฒนาร้านสหกรณ์ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2539
ทุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์
3. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสหกรณ์ร้านค้าในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2544
ทุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์
4. โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหาร ปี พ.ศ. 2546
 - 4.1 กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์มันฝรั่งอาลู สหกรณ์นิคมสันทราย จำกัด
 - 4.2 กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์เนื้อลำไยอบแห้ง กลุ่มแม่บ้านเกษตรสันพระเจ้า-แดง อ.บ้านธิ จ.ลำพูน
5. การศึกษาผลเชิงเศรษฐกิจการผลิตลำไยนอกฤดูกาล ปี พ.ศ. 2546
6. ทางเลือกช่องทางการตลาดลำไยอบแห้ง ทุนจาก ธกส. ปี พ.ศ. 2546
7. สถานภาพการตลาด การแปรรูป และตลาดผลิตภัณฑ์พริก ทุนจากสกว. ปี พ.ศ. 2548
8. การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาตำบล ในเขตปฏิรูปที่ดิน จ.พิจิตร และ จ.นครสวรรค์ ปี พ.ศ. 2549 ทุน จาก สปก
9. โครงการบริการวิชาการเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์ กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรแม่ทา จ.ลำพูน

ผู้ร่วมวิจัยคนที่ 4

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ดร.ภูษณิศา เตชเถกิง
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr. Puzaniza thechatakerng
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3 5099 01376 96 3
8. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์

9. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail

สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ : 053-873280-2 โทรสาร : 053-498153 โทร.ส่วนตัว 08-1366-4944

E-mail Address : sthecha@yahoo.com , sunny@mju.ac.th

10. ประวัติการศึกษา

- ปริญญาเอกจาก มหาวิทยาลัย Autonomia de Barcelona คณะ Business Economics สาขา Entrepreneurship & Small Business Management

- จบปริญญาโทจาก มหาวิทยาลัย Autonomia de Barcelona คณะ Business Economics สาขา Entrepreneurship & Small Business Management

11. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

สาขาวิชาการตลาด การวางแผนธุรกิจ

12. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย :

7.2 ผู้ร่วมวิจัย :

7.2.1 ชื่อโครงการวิจัย การพัฒนาเครือข่ายธุรกิจชุมชนของ ตำบลชนสันป่าเปา ตำบล

หนองแห้ง และตำบลสันทรายหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ให้เข้มแข็งและยั่งยืน

7.2.2 ชื่อโครงการวิจัย โครงการจัดทำยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์

ทรัพยากรป่าไม้

7.3 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว :

7.3.1 ผู้อำนวยการ: ชื่อโครงการวิจัย The Establishment of Cooperative Agreement by Thai Firms เสนอผลงานที่ International Council of Small Business (ICSB), 2006 5th World Conference of ICSB, Grand Hyatt, Melbourne, Australia, June 18-21 200

7.3.2 ผู้อำนวยการ: ชื่อโครงการวิจัย Alone or Ally: Alliances use, Partner Behaviour, and Satisfaction เสนอผลงานที่ The 3rd EDP

Workshop 2006, Universidad Autonoma de Barcelona, Spain, April 6-8, 2006

7.3.3 ผู้อำนวยการ: ชื่อโครงการวิจัย When They Go Together: Alliances Implementing

by Thai Firms เสนอผลงานที่ International Council of Small Business (ICSB), 2005 50th

World Conference of ICSB, Golden Opportunities for Entrepreneurship, Crystal

Gateway Marriott Washington, DC, USA., June 15-18 2005 และที่

European Academy of management 2005 (EURAM), Munich, Germany, May 4-7, TUM

Business school

7.3.4 ผู้อำนวยการ: ชื่อโครงการวิจัย Implementing Theory of Alliances เสนอผลงานที่

European Academy of management 2005 (EURAM), Munich, Germany, May 4-7, TUM

Business school

7.3.5 ผู้อำนวยการ: ชื่อโครงการวิจัย What do they call strategic alliances in Thailand

เสนอผลงานที่ European Academy of Management 2003 (EURAM), Milan, Italy, April 3 – 5 SDA Bocconi University

7.4 งานวิจัยที่กำลังทำ :

3.1.1 การพัฒนาเครือข่ายธุรกิจชุมชนของ ตำบลชนสันป่าเปา ตำบลหนองแห้ง

และ ตำบลสันทรายหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ให้เข้มแข็งและยั่งยืน

แหล่งทุน สกว. **สถานภาพในการทำวิจัย** ร้อยละ 70

7.4.2 โครงการจัดทำยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

แหล่งทุน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. **สถานภาพในการทำวิจัย**

ร้อยละ 70

ผู้ร่วมวิจัยคนที่ 5

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวรัชเนีย บังเมฆ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss Ratchaneeya Bangmek
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3539900255267
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ (พนักงานมหาวิทยาลัย)
4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ 053 873280-2 โทรสาร 053 873277

E – mail Address : ratchaneeya_bpu@hotmail.com

5. ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2542 บัณฑิตชั้นตรี (บช.บ.) (Bachelor of Accountancy)

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2545 บัณฑิตชั้นโท (บช.ม.) (Master of Accountancy)

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

การบัญชีบริหาร (Managerial Accounting)

ระบบสารสนเทศทางการบัญชี (Accounting Information System)

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

1. การพัฒนาตลาดนัดชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืนในตำบลออนใต้

อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งทุน สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) ปี พ.ศ. 2549

ผู้ร่วมวิจัย สัดส่วนงานวิจัย 10%

2. การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยของการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีของคณะธุรกิจ

การเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยอาศัยระบบต้นทุนกิจกรรม

แหล่งทุน กองทุนสนับสนุนงานวิชาการ คณะธุรกิจการเกษตร ปี พ.ศ.

2548

หัวหน้าโครงการวิจัย สัดส่วนงานวิจัย 100%

3. An evaluate demand and competitiveness of local products.

แหล่งทุน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2548

ผู้ร่วมวิจัย สัดส่วนงานวิจัย 10%

ผู้ร่วมวิจัยคนที่ 6

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายปรีดา ศรีนฤวรรณ

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr . Preeda Srinaruewan

2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 8 4199 88000 87 3

3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์

4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail

สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ : 053-873280-2 โทรสาร : 053-498153 โทร.ส่วนตัว 08-1366-4944

E-mail Address : preeda2516@yahoo.com , preeda2516@gmail.com

5. ประวัติการศึกษา

จบปริญญาตรี (เกียรตินิยมอันดับสอง) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาบริหารธุรกิจ

จบปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยพายัพ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ (MBA) วิชาเอก การตลาด

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุ สาขาวิชาการ

สาขาวิชาการตลาด

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : ชื่อแผนงานวิจัย -

7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย การพัฒนาเครือข่ายธุรกิจ

ชุมชนของ ตำบลชนสันป่าเปา ตำบลหนองแห้ง และตำบลสันทรายหลวง

จังหวัดเชียงใหม่ ให้เข้มแข็งและยั่งยืน

7.6 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : -

7.7 งานวิจัยที่กำลังทำ : การพัฒนาเครือข่ายธุรกิจชุมชนของ ตำบลชนสันป่า

เปา ตำบลหนองแห้ง และตำบลสันทรายหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ให้

เข้มแข็งและยั่งยืน

แหล่งทุน สกว. สถานภาพในการทำวิจัย ร้อยละ 70

ผู้ร่วมวิจัยคนที่ 7

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นาย ชัดร ชูชื่น
2. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr Chat Chuchuen
3. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3909900610098
4. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
5. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail

คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

โทร 053-873280-2 ต่อ 115 โทรสาร 053-873285

E-Mail chat_pak@yahoo.com

6. ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี : บริหารธุรกิจบัณฑิต (คอมพิวเตอร์ธุรกิจ) เกียรตินิยมอันดับ

1มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ปริญญาโท : วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(สถิติประยุกต์) สาขาการจัดการ

ระบบสารสนเทศ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

7. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

ไม่มี

8. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

- a. ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : ไม่มี
- b. หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย
- c. งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน (อาจมากกว่า 1 เรื่อง)

วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานตามภาระงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่”
ระยะเวลาในการทำวิจัย ตั้งแต่ ตุลาคม 2548 – กันยายน 2549 รวมเวลา 1 ปี
เป็นผู้วิจัย

วิจัยเรื่อง “An Assessment on the Educational Services Provided by Faculty of Business Administration of Maejo University, Chiang Mai Campus ” Assoc. Leader ระยะเวลาในการทำวิจัย ตั้งแต่ มิถุนายน 2549 – ตุลาคม 2549 รวมเวลา 1/2 ปี เป็นผู้ร่วมวิจัย

**d. งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อข้อเสนอการวิจัย แหล่งทุน และสถานภาพ
ในการทำวิจัยว่าได้ทำการวิจัยลุล่วงแล้วประมาณร้อยละเท่าใด**

วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์และพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจของกลุ่มสหกรณ์
เครดิตยูเนียน ภาคเหนือตอนบน” แหล่งทุนชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่ง
ประเทศไทย จำกัด ระยะเวลาในการทำวิจัย ตั้งแต่ ตุลาคม 2549 – กันยายน
2550 รวมเวลา 1 ปี สถานภาพกำลังดำเนินการ ลุล่วงแล้ว 20 %

ผู้ร่วมวิจัยคนที่ 8

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวสิระวีร์ อินจินดา
2. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss Sirawee Injinda
3. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3540300456433
4. ตำแหน่งปัจจุบัน เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปชำนาญการ 8 ระดับ 8
5. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก
กองสวัสดิการ สำนักงานอธิการบดี
ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290
โทร (053) 873057 โทรสาร (053) 873256
E – mail Address : sirawee_i@mju.ac.th
6. ประวัติการศึกษา
ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต (ธุรกิจศึกษา-บัญชี.)
จาก วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม)
จาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
7. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

การจัดการ

8. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

หัวหน้าโครงการวิจัย

- วิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของเลขานุการตามความคิดเห็นของบุคลากร
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ บริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แหล่งทุน ส่วนตัว
- โปรแกรมระบบการจัดเก็บเอกสารแบบอิเล็กทรอนิกส์ แหล่งทุน ส่วนตัว
- โปรแกรมระบบการลงทะเบียนและการค้นหาเอกสาร แหล่งทุน ส่วนตัว

